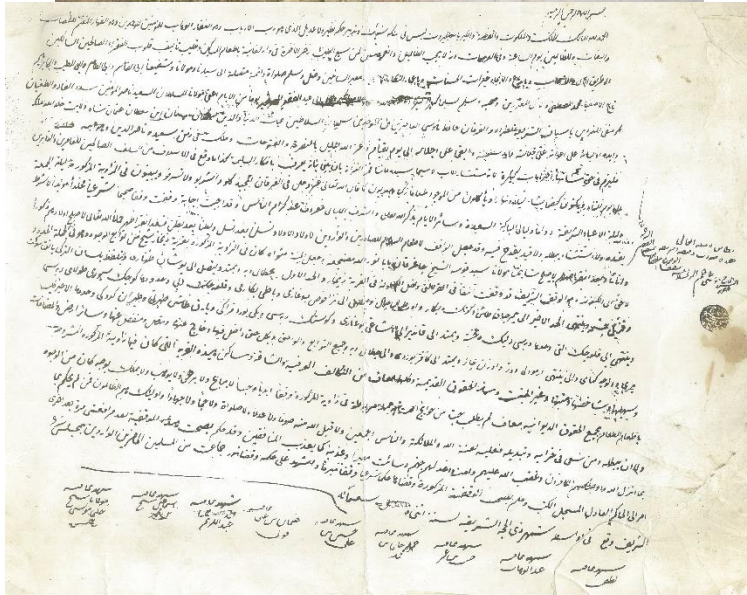

ÇAĞIRGAN BABA

ES-SEYYİD İSMAİL HAKKI ÇAĞIRGAN VELİ

(Yukarıda Seyyid İsmail Hakkı Çağırğan Baba'nın Zihar (Fevzi Çakmak) Köyünde bulunan ve ziyaretgâh olan türbesi ile vakıf senedinin fotokopisi görülmektedir.)

İÇİNDEKİLER

Tesekkür	4
Önsöz 1	6
Önsöz 2	8
Giriş	11
Amaç ve Kapsam	11
Metodoloji	12
Özet	12
1. Bölüm	
Alucra Hakkında Genel Bilgi	13
2. Bölüm	
Çağırğan Baba'nın Alucra'ya Gelişi	15
3. Bölüm	
Vakıf Senedindeki Sırrın Açıklanması	23
4. Bölüm	
Zıhar ve Çağırğanlarla İlgili Arşiv Belgeleri	46
5. Bölüm	
Şeyhler ve Dervişlerin Durumu	67
6. Bölüm	
Diğer Çağırğan Zaviyeleri Hakkında Bilgi	78

ÇAĞIRGAN BABA

7. Bölüm

Çağırğan Baba ve Çağırğanlı Cemaati 85

8. Bölüm

Bir Vakıf Eseri Olarak Çağırğan Baba (Zıhar)
Tekkesi'nin Tarihi Görevi 86

9. Bölüm

Bağırğan Baba ve Muhtelif Rivayetler 102

10. Bölüm

Çağırğan Baba Mezarlığı'nın ve Ziyaretinin Önemi 106

11. Bölüm

Zıhar (Fevzi Çakmak) Köyünün Günümüzdeki
Durumu ve Ulaşımı 115

Sonuç 124

12. Bölüm

Kur'an-ı Kerim Işığında Dular 128

13. Bölüm

Dedim! Buyurdu! 161

Kaynakça 189

Dizin 195

TEŞEKKÜR

“Asırlar öncesinden başlayarak Zihar (Fevzi Çakmak) köyünden bir kandil misali bölgemizi aydınlatmış olan mana âleminin önderi ve temsilcisi **Çağırğan Baba** Horasan medreselerinde zahiri ve bâtinî ilimleri birlikte okumuş; fıkıh, kelam, kıraat, sebebi nüzul, hadis, astronomi, dinler tarihi, hukuk ve tıp konularında bilgi sahibi olarak Anadolu’ya gelmiştir. Bir İslam müderrisi olarak aynı zamanda askeri özelliklere de sahip olarak Anadolu’nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına katkı sağlamıştır.

“**Kutad Kubilig**”de belirtilen¹ toplumsal mutluluğun yollarını Zihar’da açarak bölge insanını eğitmiş, ahlak ve adalet olmadan İslam’ın hakkıyla yaşanamayacağını öğretmiştir. Yaşamı boyunca bir tebliğci, çağıran olarak Hz. Mevlana misali insanları İslam’a çağırmış davet etmiştir. Bu nedenle de mahlası “**Çağırğan**” olmuştur.

Kerbela zulmünün karanlığından Zeynel Abidin (r.a) ile nur tekrar doğmuş, güneş ve ay misali Musa Kazım (r.a) ve nesebinin ışığı ile Orta Asya steplerinden Anadolu’ya ve Balkanlara yönelmiştir. “**Hacı Bektaş-ı Veli**”, “**Geyikli Baba**”, “**Barak Gazi**”, “**Somuncu Baba**”, “**Taptuk Emre**”, “**Mevlana**”, “**Yunus Emre**”, “**Çağırğan**

---

¹ <http://www.mehmetogluhihsantekoglu.com/post.aspx?postId=322>

Baba”, “**Sarı Saltuk**”, “**Gül Baba**”, “**Abdal Musa**”, “**Emir Sultan**” ve “**Şeyh Edebalı**” gibi nice alperenler ile Anadolu’ya ve Balkanlara “**Türk-İslam Medeniyeti**”nin tohumları atılarak yeşertilmesi sağlanmıştır. Yukarıdaki Allah dostu alperenler “**Pir-i Sultan Ahmet Yesevi**”nin dergâhında yetişerek bu coğrafyayı Türkleştirip İslamlaştırmışlardır.

Çağırğan Baba Hz. Peygamberin torunu olarak İslam’ın bayraktarlığını yapmış, ondan sonra gelen nesli de aynı görevi icra etmek üzere etrafa dağılarak adlarına tesis edilen zaviye vakıflarında hizmeti devam ettirmişlerdir. Bu anlamda “**Zihar (Fevzi Çakmak) Köyü**” seçilmiş, şanslı bir köydür. Bizlere düşen görev de bu bilinçle köyümüzde yaşamış “**Ehl-i Beyt**”e gereken ihtimamı göstermek Çağırğan Baba kültürünün ve tarihsel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır.

Bu cümleden olarak Çağırğan Baba’yı ve Alucra’nın sahip olduğu değerleri anlatan bu kitabı yazan “**Araştırmacı-Yazar Murat Dursun Tosun**”a kurucusu olduğum ve başkanlığını yaptığım “**Çağırğan Baba Derneği**” adına teşekkür eder, başarılarının devamını dilerim. Kendisi aynı zamanda Alucra’nın yakın tarihinin bilinen simalarından Eşkûneli meşhur âlim ve hoca Dâna Molla Dursun Efendinin de torunudur. Dâna Molla Dursun Efendi belâgatının yüksekliği ile yani hitabetinin kuvvetli olmasıyla bilinirdi. 1957 yılında Şebinkarahisar Vaizi iken vefat etmiştir.²

Erdem Ekşi

Alucra 25 Ekim 2014

(1 Muharrem 1436)

— * —

---

² <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/16/alucra-demirozu-koyunden-bir-yasam-oykusu-ve-gecmisten-gunumuze-kurulan-bir-zaman-koprusu-muftu-dursun-efendi-nami-diger-danamolla/>

ÖNSÖZ / 1

“Yaşadığımız dünyada en mükemmel ve en şerefli varlık insandır. Eşref-i Mahlûkat yani şerefli yaratıktır. İnsanoğlu her şeye hükmederek dünyanın çok mutlu, huzurlu ve yaşanılır olmasını sağladığı gibi, yaşanılmaz ve huzursuz olmasına da neden olabilir. Biz insanlar görevimiz, makamımız, mesleğimiz ne olursa olsun yaratılış gayemize uygun davranırsak geçici olarak yaşadığımız bu dünyada ve ebedi hayatımız olan ahretimizde de mutlu ve bahtiyar oluruz.

İnsanlara faydalı hayırlı insan olabilmemiz için karakterimizin ve kişiliğimizin oluşmasını sağlayan; doğuştan getirdiğimiz kişisel özelliklerimiz (zekâ, ilgi, istek) yanında doğup yaşadığımız topraklar, ailemiz, çevremiz, aldığımız eğitim ve edindiğimiz kültür en önemli etkindir.

Bu gün yurdumuzun her yöresinde ve yurt dışında her kademede özel veya resmi çeşitli görev ve sorumluklar üstlenerek çok başarılı ve örnek çalışmaları ile insanlığa hizmet eden ve bizleri gururla temsil eden köylülerimizin bu başarılarında; Çağırğan Baba'nın yaşadığı, eğitim, ilim, irfan, iyilik ve sevgi tohumlarının ekildiği, yıllarca bu kültürün hüküm sürdüğü “Zıhar (Fevzi Çakmak) Köyü”nün topraklarında bizlerin de yaşamış ve buranın olumlu enerjisinden istifade etmiş olması önemli bir etkindir.

ÇAĞIRGAN BABA

Bu topraklarda doğup, eğitim, iş ve aş gibi çeşitli nedenlerle köyümüzden göç etmiş olan bizlerin; köyümüzü, Çağırğan Baba'yı ve geçmiş büyüklerimizi yılda en az bir kere ziyaret ederek buraların manevi havasını alıp tekrar görevlerimize dönmemiz başarı ve mutluluğumuzun kaynağı olmaktadır. Çeşitli nedenlerle ziyaret edemeyenlerin de ziyaret etmelerini diliyorum.

Değerli **“Araştırmacı Yazar Murat Dursun Tosun”** tarafından hazırlanan bu eserin Çağırğan Baba kültürünün çok iyi anlaşılmasında, nesiller boyu sürdürülmesi ve yaşatılmasında, bizden sonraki kuşaklara aktarılmasında yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmasında çok önemli bir ihtiyacı gidereceğine inanıyorum. Her yıl Çağırğan Baba'yı anmak ve anlamak için çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi, bu eserin tanıtılması çok faydalı olacaktır.

Yoğun emek harcayarak bu eseri hazırlayan, eserde bana da düşüncelerimi aktarma fırsatı veren Alucra ve Şebinkarahisar yöresine ait tarihi araştırmalarını takdirle izlediğim ve çok faydalandığım değerli Araştırmacı Yazar Murat Dursun Bey'e, eserin hazırlanmasında katkı sunan **“Çağırğan Baba Derneği Başkanı Erdem Ekşi Bey”**e, teşekkür ediyor ve bu eserin faydalı olmasını diliyorum.” 29 Ekim 2014

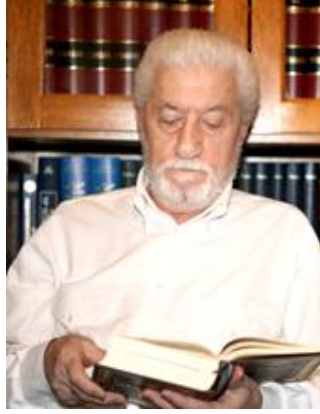
Arif DEDE

Millî Eğitim Bakanlığı

Eğitim Uzmanı

— * —

ÖNSÖZ / 2

Yazar “**Murat Dursun Tosun**” aslen Alucralıdır. İstanbul’da doğmuş, okumuş ve çeşitli görevlerde bulunmuştur. Kendisi iyi bir “**Tarih Araştırmacısı**”dır. Aynı zamanda önemli bir “**Naht sanatkârıdır**”. İslamiyet’e ve Kur’an’a önemli düzeyde âşinadır. Naht eserlerinde ayet, hadis ve özlü sözleri hat olarak işlemiştir. Eserlerini sanat galerilerinde (salonlarında) sergilemiş ve büyük bir ilgi görmüştür. Tarih araştırmalarında, “**Alucra**”, “**Çamoluk**” ve “**Şebinkarahisar**” yörelerinin birçok bilgi ve belgelerini bulup gün ışığına çıkartmıştır. Yöre ve Türk kültürüne hizmet etmiştir. Osmanlı arşivlerini ve bu arşivlerde unutulup gitmiş olay ve belgeleri satır satır incelemiş ve yeni kuşakların bilgisine sunmuştur. Bu konularda bildiğim kadarıyla 660 makalesi vardır. Bunların yanında “**Çeçenzâde Hacı Hasan Paşa’nın Hayatı**”nı konu alan ve yeni baskısı yapılan bir kitabı da vardır. Bu defa, yayına hazırladığı, Alucra Yöresi’nin çok önemli bir tarihsel konusunu ele alan yeni çalışmasını bitirmiş bulunmaktadır. Esere (kitaba) “**ÇAĞIRGAN BABA — SEYYİD İSMAİL HAKKI ÇAĞIRGAN VELİ**” ismini vermiştir. Eserin eskizini (taslağını) okumuş bulunuyorum. Doğrusu bu konuda bu kadar

tarihi belgenin bulunduğunu tahmin etmiyordum. Yörede birden fazla “**Çağırğan**” bulunduğu ve karışıklık olduğu için; bu kitap her şeyi gün ışığına çıkarmış ve tereddütleri gidermiştir. “**Çağırğan Babalar**” konusu bu kitapla aydınlığa kavuşacaktır. Ne var ki belgeler ağır Osmanlıca bir dille yazılmıştır. Günümüz Türkçesi’ne adaptasyonu (çevrimi) gerekmektedir. Yazar bunu yapmaya çalışmıştır. Yeni nesiller kendi kültür kaynaklarından kopuktur. Anlama problemi yaşanmaktadır. Her şeye rağmen eser, yöre insanına ve araştırma yapacak kimselere “**kaynak kitap**” olacak kadar kapsamlıdır. Hayırlı olsun. Kitap üç bölüm halinde planlanmış ve yazar iki ayrı çalışmasını da kitaba almıştır. Bu iki çalışmanın birisi “**Dedim — Buyurdu!**” ismini verdiği orijinal bir çalışmadır. Okuyucuya ışık tutacak değerdedir. Bir kul olarak Rabbine sıkıntılarını arz etmekte, buna karşılık Rabbinden sıkıntı ve üzüntülerine Kur’an âyetleriyle cevap almaktadır. Kulun Rabbiyle dialogudur (konuşmasıdır). Üçüncü çalışması da başka bir özellik taşımakta ve inanmış kimselere moral aşılamaştır. Kur’an âyetlerini yer göstererek ve yorum yaparak; “**DUA**” şeklinde sunmuştur. Bu iki çalışmadan anlaşılan şudur; yazar Kur’an’a âşinadır. Bu üç çalışmanın bir kitapta toplanması iyi olmuştur. Okuyucuya ışık tutacaktır. Yazar “**Murat Dursun Tosun**” bildiğim kadar şu muhteşem Kur’an âyetlerinden esinlenmiş ve kitabında böyle bir yolu seçmiştir. Aşağıdaki ayetler Arapça orijinali ile muhteşem bir armoni örneğidir. Şöyle ki: “**Er Rahman! Allemel Kur’an. Hâlekal insan. Allemehül beyan.**” (Rahman, 55/1-4) Türkçesi şöyledir: “**Rahman (olan Allah)! Kur’an’ı öğretti. İnsanı O yarattı. İnsana beyanı (okumayı, anlamayı, anlatmayı ve yazmayı) O öğretti.**” (Rahman, 55/1-4) Kur’an’ı anlayıp anlatanlar ve uydurulan dini değil, indirilen dini bilenler ve bilmeyenlere öğretenler hocadır. Hocadan geçilmiyor, ne var ki hoca olmak hiçte kolay değildir. Söz konusu kitap; tarih, âyet, hadis ve dualarla birlikte güzel bir bütünlük arz etmektedir. Kitabın yayınlanmasında görünmeyen bir el vardır. Bu el, “**Çağırğan Baba Derneği Başkanı**” olarak değerli araştırmacı yazar

“Erdem Ekşi”nin elidir. Erdem Ekşi, kendi köyü ile birlikte, Alucra Yöresi’ne; esere verdiği destekten dolayı hizmet etmiştir. Ayrıca önsöz yazan, **“Zıhar / Fevzi Çakmak”** köyü doğumlu, **“Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Uzmanı”** değerli hemşehrimiz **“Arif Dede”**nin kitapta önsöz yazması; kendi köyüne, kitaba özellik ve güzellik katmıştır. Kitaba dönersek; Çağırğan Babalar konusundaki bilgilerin üstünde bulunan sis perdesini bu kitap kaldırmıştır. Yeni gördüğümüz bilgi ve belgelerden anladığımız şudur; yörede isim yapmış **“Çağırğan Babalar”**ın bilinen ilk ismi **“Zıhar / Fevzi Çakmak Köyü”**nde yaşayan **“Seyyid İsmail Hakkı Çağırğan Veli”**dir. Kitaptan anladığım kısaca şudur; kendisinden takriben 160 yıl sonra yaşayan ve **“Zun / Boyluca Köyü”**nde vakfiyesi bulunan **“Seyyid Mahmut Çağırğan Veli”** İsmail Hakkı Çağırğan Veli’nin ahvadıdır (torunlarındandır). Bu eseri yöre insanının anlayacağını ve değer vereceğini umuyorum. Eser, yazara ve yöreye hayırlı olsun. Yazarı tebrik eder, bundan sonraki çalışmalarında başarılar dilerim.” 07.11.2014

İhsan Tekoğlu
İlahiyatçı Yazar

GİRİŞ

Alucra'nın manevi dinamiklerinin piri olan bu anlamda ilk yerleşimcilerinden birisi durumundaki **Çağırğan Baba** mahlasıyla bilinen **İsmail Hakkı Çağırğan Veli**'nin ve onun vakfının hikâyesini anlatan bir kitap yazmak bahtiyarlığına ulaştığım için kendimi çok şanslı addediyorum.

Çağırğan Baba, Anadolu'nun Moğol zulmü altında ezildiği bir dönemin sonuna doğru Alucra'ya gelip yerleşmiştir. Onun vera sahibi üstün ahlaklı kişiliği ve çalışmalarının takdir görmesi neticesi Zıhar köyü ve çevresi hizmetlerinin devamı için adına vakfedilmiştir. Çağırğan Baba, buralarda İslam'ın yeşermesi için çaba sarf etmiş ne gerekiyorsa o fedakârlıkta bulunmuştur. İslam'ın yeşermesini sağlarken de doğru İslam'ın bilinmesi için çaba göstermiştir.

Bu çalışma Alucra ve Fevzi Çakmak (Zıhar) Köyü için iyi bir kaynak eser olacağı gibi Çağırğan Baba'nın da daha iyi tanıtılabilmesi için bir vesile olacaktır.

Beni bu kitap çalışmasına teşvik eden "**Çağırğan Baba Derneği Başkanı Erdem Eksi**"ye, kitaba ön söz yazarak katkı sağlayan "**Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Uzmanı Arif Dede**"ye, "**İlahiyat Araştırmacısı-Yazar İhsan Tekoğlu**"na, kitabın düzenlenmesinde ve kontrolündeki yardımlarından dolayı "**Murat Alpaslan Tekoğlu**"na, kitabın kapak sayfasında kullanılan minyatürü çizen "**Minyatür Sanatçısı Ülker Erke**"ye, Osmanlıca belgelerin okunmasındaki yardımından dolayı Çamoluklu hemşehrim "**Dursun Kayabaşı**"na ve her zaman olduğu gibi çalışmalarımda desteğini esirgemeyen aileme ve kitabın basılmasında katkısı olanlara, çok teşekkür ederim.

AMAÇ VE KAPSAM

Çalışmamızdaki başlıca amaç “**Çağırğan Baba**”yı tanıtmak bu sayede yeni nesillerin de onu tanımasını sağlamaktır. Bunu yaparken de Alucra’nın tarihine de değinilerek Çağırğan Baba’nın ne şartlarda, nasıl buraya gelerek yerleştiği anlatılmaya çalışılacaktır. Elbette Çağırğan Baba’nın vakfiyesi ile Zıhar (Fevzi Çakmak) Köyü’nde bulunan tekkesinin konumuna ve önemine de değinilecektir. Yine bu çalışmada Çağırğan Baba ile birlikte Alucra’da ve Alucra civarında bulunan diğer “**Çağırğan Veliler**”den kısa da olsa bahsedilecektir.

METODOLOJİ

Kitabın yazımında daha önce Çağırğan Baba ile ilgili muhtelif zamanlarda yazılmış yazılardan faydalandığı gibi, Osmanlı arşiv belgelerinden de istifade edilmiştir. Öncelikli olarak Alucra’nın genel tanıtımı yapılarak, Çağırğan Baba’nın hangi şartlarda bölgeye gelip yerleştiği anlatılacaktır. Daha sonra vakıf senedine bağlı olarak geniş bir inceleme yapılacaktır. Daha sonra Çağırğan Baba’nın neslinden gelenlerle ilgili bazı yazışmalar tanıtılarak anlatım tamamlanacaktır.

Son olarak kitabın işlevselliğini artırmak için yazarın iki çalışması daha sırasıyla kitaba ilave edilmiştir. Bu iki çalışma da Kur’an-ı Kerim eksenli çalışmalardır.

ÖZET

Selçukluların 1243 yılında Köseadağ’da Moğollarla yaptığı savaşı kaybetmesi üzerine Anadolu yaklaşık 90 yıl Moğol zulmü altında ezildi, emeği sömürüldü. Özellikle İslam düşmanlığı ile bilinen Moğollar da zamanla Müslümanlığı kabul edince eski şekâvetleri kalmadı. 1335 yılında Ebu Said Han’ın vârişsiz ölmesi üzerine çok geçmeden yıkıldı.

Bu tarihten bir süre önce ise Şebinkarahisar çevresinde yönetim anlamında olan değişiklik neticesi Alaaddin Eretna Moğol Hanına bağlı kalmak koşuluyla idareyi ele almıştı.

Çağırğan Baba'nın da bu geçiş döneminde “**Alucra'nın Zıhar Köyü**”ne gelerek yerleştiği tarihi gerçeklerle uyumludur. Vakfiyesinin tarihinin 1341 olması da bunu doğrular niteliktedir. Türkistan'da aldığı İslami eğitimindeki bilgilerini aktarmak ve Moğolların bölgede verdiği tahribatı bertaraf etmek için üstün çaba sarfetmiştir. Onun vefatından sonra da evlatları aynı şekilde çalışmışlardır.

Yerleştikleri ve vakıflarının bulunduğu yer yüzlerce yıl öncesinden beri kullanılan ve Roma Yolu olarak da bilinen Osmanlı zamanında ise İran Caddesi olarak isimlendirilen ana yolun üzerinde bulunmaktaydı.

Bu nedenle vakıf senedinde de belirtildiği gibi hem buldukları yerin fiziki savunması yapmak yükümlülüğündeydiler hem de verdikleri dini irşat hizmetiyle birlikte gelip geçenlerin ağırlanması, doyurulması, yatırılması hatta hayvanlarının bakımının bile yapılması hizmetini fi-Sebilillâh (Allah rızası için) yapmaktaydılar. Bu süreçte Zıhar Tekkesi çok önemli görevler üstlenmiş müstesna bir yerdir.

Bu kitap çalışmasında Alucra'nın tarihi süreci ile birlikte tüm bunların genel kronolojisini bulmak mümkün olacaktır.

Lekad câekum resûlun min enfusikum azîz (azîzun), aleyhi mâ anittum harîsun aleykum bil mu'minîne raûfun rahîm (rahîmun).
Tevbe Suresi 128. Ayet-i Kerime

1.Bölüm

Alucra Hakkında Genel Bilgi

Alucra değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bunlar arasında en bilinenleri Hititler, Persler, Romalılar,³ Selçuklular,⁴ Danişment Oğulları,⁵ Mengücek Oğulları,⁶ Moğollar,⁷ Eretna Oğulları,⁸ Mutahhartem Emirliği,⁹ Kadı Burhaneddin Devleti,¹⁰ Karakoyunlular,¹¹ Akkoyunlular¹² ve Osmanlılardır.¹³ Osmanlı zamanında Dulkadirli'lerden de getirilerek bölgede iskân edilenler oldu.¹⁴

Bunlardan Selçuklular ilk kez 1040 yılında bölgeyi fethetmişler ve beldede ezan okuyarak İslam toprağı yapmıştı.¹⁵ Ancak Selçuklu

---

³<http://www.alucra.com/murat-tosun/3096-sebinkarahisar-ve-alucradan-ne-ordular-gecti.html>

⁴<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/selcuklularin-kogonya-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi-2/>

⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/danishmentliler-tacetin-ogullari-ve-haci-emirli-beyligi-doneminde-sebinkarahisar/>

⁶<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/25/menguceklerin-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi/>

⁷<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/16/mogol-ordularinin-anadolu-sebinkarahisar-ve-yakin-cevresi-uzerindeki-etkileri/>

⁸<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/24/eretna-devletinin-genel-durumu-sarki-karahisar-ve-alucraya-etkileri/>

⁹<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/19/mutahharten-emirli-gi-doneminde-sebinkarahisar-ve-alucra/>

¹⁰<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/24/kadi-burhanettin-devletinin-genel-durumu/>

¹¹<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/22/karakoyunlular-donemi-ve-sebinkarahisar/>

¹²<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/24/akkoyunlular-donemi-ve-sebinkarahisar/>

¹³<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/04/03/osmanli-doneminde-sebinkarahisar-ve-alucra/>

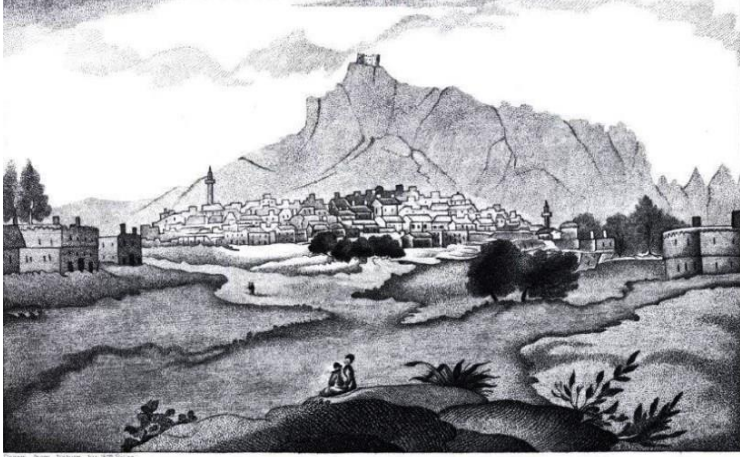
¹⁴<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/03/17/alucra-tarihi-ve-dulkadirli-alucra-iliskisi/>

¹⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/03/14/halife-el-kaim-bi-emrillah-ve-alucranin-eskune-koyu/>

egemenliği burada çok sürmeyererek belde bir süreliğine elden çıkmıştır. Sonra Danişmentlerin eline geçmiş ise de 1075’de Trabzon Dukası Theodore Gabras tarafından ele geçirilerek 1162’de Mengücekliler tarafından yeniden fethedilene kadar Dukalığın elinde kalmıştır. 1228 yılında da Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat Mengüceklilerden almıştır. 1243 yılında ise Gıyasettin Keyhüsrev’in Köseadağ’da Moğol ordularına yenilmesiyle Şebinkarahisar ve çevresi Moğol hâkimiyetine girmiştir. 1335 yılına kadar Moğolların elinde kalan bölge bu tarihte Moğol Hükümdarı “**Ebu Said Han**”ın vâriissiz ölmesi üzerine aynı tarihte “**Musa Han**” başta iken dağılmıştır. Bu tarihte Moğol eski valilerine bağlı olarak idarede bulunan Uygur Türkü Alaaddin Eretna 1341’de bağımsızlığını ilan etti ve Eretna devletini fiilen kurmuş oldu. 1390 yılına kadar devam eden Eretna Devleti, Naib Kadı Burhaneddin Ahmed tarafından ele geçirilerek Kadı Burhaneddin devleti kurulmuştur. 1398 yılında Akkoyunlu Kara Yülük Osman tarafından öldürölünce yerine geçen küçük oğlu Osmanlı’dan yardım istemiş ve bütün toprakları Osmanlı hâkimiyetine geçmişti. Mutahharten’in Şebinkarahisar hâkimiyeti Kadı Burhaneddin’le yaptığı mücadeleler esnasında kısa süreli olmuştur. Mutahharten Emir Timur’a verdiği destekle bilinmektedir. Onunla birlikte Yıldırım Bayezid’e karşı 1402’de Ankara savaşına katılmıştır. 1403 yılında da ölmüştür. Bu yenilgiyle Osmanlı İmparatorluğu sarsılmış 11 yıl süren fetret devrinden sonra Sultan Çelebi Mehmet tarafından birlik sağlanarak toparlanmıştır. Bu boşluk sırasında 1410 ile 1422 yılları arasında Karakoyunlular, 1422 ile 1461 arasında Akkoyunlular bölgede hâkimiyet sürmüştür. 1461 yılında ise Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmiştir.¹⁶ Bu tarihten itibaren Alucra kasabası günümüze kadar düşman saldırısına uğramamıştır. En son 1917 kış aylarında Alucra’nın Fevzi Çakmak (Zıhar) Köyü, “**Fevzi Çakmak Paşa**”nın bir süre konutanlık karargâhı olmuştur.

---

¹⁶ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/17/sebinkarahisar-tarihi/>

KARA-HISAR
(Tasvir - Şebinkarahisar Tablosu)

2. Bölüm

Çağırğan Baba'nın Alucra'ya Gelişi

Fevzi Çakmak (Zıhar) Köyü'nün kuruluşu Çağırğan Baba'ya atfedilen zaviyeyi ölçü alırsak İlhanlı-Eretna Devleti zamanına kadar uzanmaktadır. Bu süre de yaklaşık 700 sene öncesine tekâbül etmektedir. Bunun öncesinin de olması muhtemeldir. Bu anlamda köyün ilk yerleşimcisi de İlhanlılar himayesinde (Ebu Said Bahadır Han D.1304-Ö.1335) bölgeye gelerek yerleşmiş bulunan Çağırğan Baba'dır.

İlhanlılar VII-VIII. Yüzyıllarda İran'da hüküm sürmüş olan Moğol hanedanının adıdır. Bilindiği gibi bunlar 1243 Köseadağ Savaşında Selçukluları yenerek Anadolu'da büyük oranda hâkimiyeti ele geçirmişler ve atadıkları valilerle de yönetimi ellerinde bulundurmuşlardır. İlhanlı Hükümdarı Gazan Han (1295-1304) 1295 yılında Müslüman olmuş ve Mahmud ismini almıştır. Onun ardından kardeşi Olcaytu (Muhammed Hüdabende (Tanrıkulu) tahta geçmiştir. (Olcaytu'nun daha sonra 1310 yılında Şiiliği kabul ettiğine yönelik bazı kaynaklarda bilgiler bulunsa da genel olarak İlhanlıların Sünni

ÇAĞIRGAN BABA

Müslüman bir devlet olduğu bilinmektedir). Olcaytu'dan sonra 1317'de Ebu Said Bahadır Han 12 yaşında iken babasının tahtına geçmiş 1335'deki ani vefatına kadar da tahtta kalmıştır.

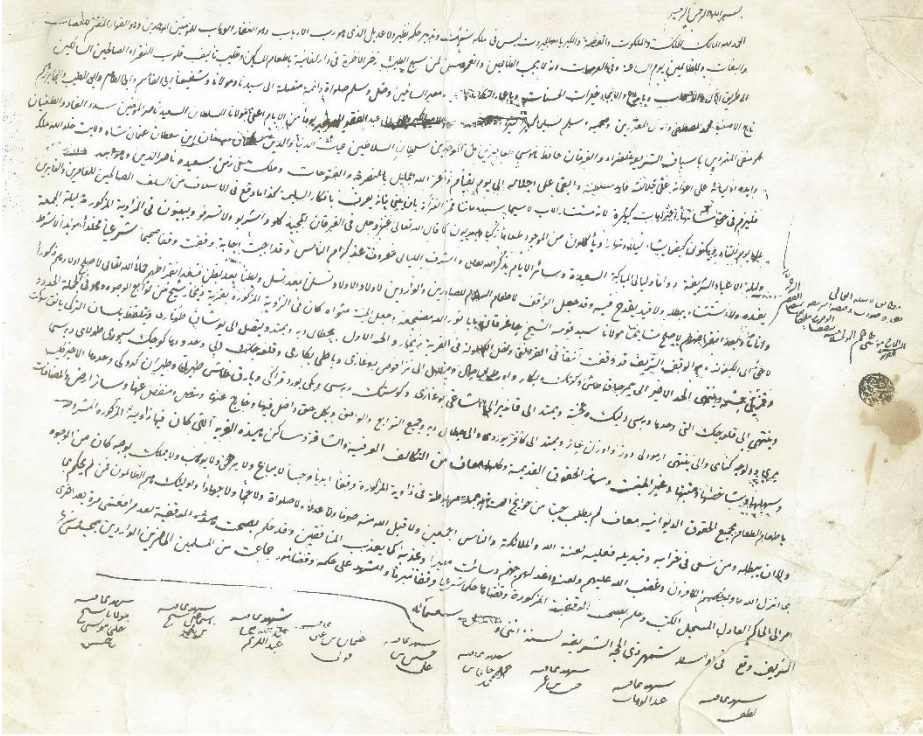
Muhtemeldir ki, (Seyyid) Çağırğan Baba onun döneminde Zıhar'a gelip yerleşmiştir. Ancak, vakfiye oluşuyla arada 6-7 sene vardır. Ebu Sait Bahadır Han sağlığında Emir Çoban'ın Oğlu Demirtaş'ı Anadolu'ya vali olarak atamıştı. Bu dönemde Eretna merkeze bağlı bir bey olarak görev yapmaktaydı. 1327'de Emir Çoban'ın öldürülmesi ve Ebu Said Bahadır Han'ın korkusu sonucu Emir Çoban'ın oğlu Demirtaş Memlûklü topraklarına iltica amacıyla ayrılırken, kayınbiraderi Eretna'yı da yerine vekil olarak bırakmıştı. Eretna ise Ebu Said Bahadır Han'a bağlılığını sunarak güven tazelemiştir. Akabinde Celayirli Büyük Şeyh Hasan'da Anadolu Genel valiliği görevine gelmeyerek o da vekil olarak Eretna'yı uygun görmüştü.

1335'de Ebu Said Bahadır Han ölünce yaşanan taht kavgalarında Demirtaş oğlu Çobanlı Şeyh Hasan'ın kendisine tabi olma teklifini reddeden Eretna yönetimi ele almıştı. Çobanlı Şeyh Hasan da Eretna'ya baskı uygulamaya başlamış ve bunun sonucuna Eretna'nın idaresindeki topraklara istila hareketine girişmiş Doğu Karahisar'ı (Karahisar-i Şarki) ele geçirmişti.

Bu gelişmeler yaşanırken 1341'de Eretna Sultan unvanını kullanmaya başlamış, 1343'de ise yönetimi ve kontrolü tamamen ele geçirmiştir. Görüldüğü gibi vakıf senedinin kesildiği tarih olan 22 Mayıs 1342'de (Zilhicce ayının ortası H. 742) Karahisar-i Şarki'de hâkimiyetin tam olarak kimde olduğunu söylemek mümkün olmasa da Sultan Eretna'nın yönetimi ele alışının başlangıcına denk gelmektedir. Bununla birlikte yukarıda da belirtildiği gibi bunun evveliyatının olduğu ve bunun da Ebu Said Bahadır Han veya Çobanlı Şeyh Hasan zamanına denk düşme olasılığının bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca

günümüzde Şebinkarahisar'da İlhanlılar döneminden kalma Busaid (Ebusaid) köyü bulunmaktadır.¹⁷

Anlaşılaçağı üzere Zıhar köyü ve havalisi Çağırğan Baba'ya 1342 yılında vakfedilmiştir. Vakıf senedi incelenerek onun üzerinden değerlendirme yapmak daha anlaşılır olacaktır.

(Yukarıda Vakıf Senedinin kopyası görülmektedir. O dönemin hâkim dili olan Arapça ile yazılmış vakıf senedi örneğinin Vakıflar Genel Müdürlüğü uzmanlarınca çevrilmesi aşığıdadır.)

¹⁷<http://www.alucra.com/murat-tosun/3033-eretna-devletinin-genel-durumu-alucraya-ve-sarkikarahisara-etkileri-.html>

Giresun İli Alucra İlçesi Zihar Köyünde SÜLEYMANŞAH
Oğlu Nasireddin vakfına ait 742 H (1341M) tarihli
Arapça Vakfiyyenin çevirisidir.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Hamd mülkün ebedi maliki,haşmet ve azamet sahibi olan Allah'a mahsusturki o Allahu Teala rablerin rabbi olup onun mülkünde ortağı hükmünde naziri yoktur. Tevhid ehline çok çok ihsan eden ve onları bağışlayan ancak odur.

Kıyamette asileri kahreden ve düşmanlarından öc alan yine odur. o zalimleri asla sevmez.

Allahu Tealanın fani dünyada in'amına mazhar olan kulları'yoksulları doyurmak ve ashab-ı Resselullahın yolunda giden salih fakirlerin kalplerini ferahlandırmak için hayır ve hasenat tesisleri ile tekkeler ve zaviyeler ibda ve icad etmek suretiyle ahiret azığını hazırlanmışlardır.

Daimi, sürekli ve aralıksız salat ve selam sahib-i şefat,tac-ı asfiya Ebu'l-Kasım Ebu't-t Tahir ve Ebu't - Tayyib ve Ebu ibrahim olan Mevlana Muhammed Mustafa ve onun Aziz aline ve ashabına olsun. Günlerden bir gün mü'min'lerin yardımcısı ve fesadı, tagutları, baş kaldıranları Şeriat kılıcı ile yok eden mevlana Sultan Said ki o tevhid ehlinin namusunu koruyan sultanların sultanı, din ve dünya işlerinin yardımcısı olan Sultan Osman Şah Oğlu Sultan Orhan -Allah Onun hükümünü ve vilayetini daim kılsın, saltanatı te'yid edüb dostlarına ve yardımcılara güç versin Gücünü kıyamete kadar daim eylesin, Cenab,-ı hak onu fetih ve zaferlerle aziz eylesin onun zamanında Süleymanşah oğlu Nasireddin büyük saygıya mazhar oldu.Çünkü o babasının kendisi ile istisare ettiği değerde kişiliğe sahipti O nun salim düşünceler ile te'sis ettiği müesseselerde nice faydalı insanlar yetişti. Keza gelip geçen ve sürekli kalan selef-i salihinin hizmetleri de bu tarzda vuku bulmakla kıyamete kadar faydalar sağlanmıştı.

Onlar orada dilekleri gibi gece ve gündüz kalırlar, mevcut temiz tamdan israf etmeden yerler içerler ve Allahu tealanın "Yeyiniz içiniz, israf etmeyiniz" emr-i şerifine bu suretle imtisal ederler. Adı geçen zaviyede devamlı olarak cuma geceleri, mübarek bayram geceleri ve diğer mübarek gün ve gecelerde Cenab-ı Hakkı zikretmek için gecelerin eşrefi zevat-ı kiram nezdinde billinmektedir. Nefs-i acizanam de bu duygulara icabet ederek bu zaviye ve ona ait malları şer'an, sa-

hihan, mübbeden, muhalleden vakfettim. Onu hiçbir şart-u istisna iptal edemez, hiçbir suret ve kayıtla ayıplanamaz.

Vâkif (bu zaviyeyi) gelip gidenlerin yedirilip içirilmesini evladına evlad-ı evladına neslen ba'de neslin ve batnen ba'de batnin ve Allah korusun onların inkırazından sonra erkek ve kız evlatlarının aslıhına ve onların inkırazından sonra meşahiyimiz ve kavmimizin seyyidi olan mevlana Şeyh Çağırğan Baba'(nın evladının) aslahına şart kılmıştır. Allah onun kabrini nurlandırsın varacağı yeri de cennet-i a'lakılsın. Alucra kazasına tabi Ziharşeyh köyündeki zaviye vakfına ait keygune ye ilhak edilen köyleri vakfetmiştir. Birinci sınırı : Çataltepe Yavşan Tunarı (Türkçede) Yanık Söğüt(diyeye konuşulur) ve Kızılcşemeye uzanır . Son Haddi Yumurcaktaş Kütükpınar Ortalık Çalda son bulur.

(Nazalus) Nezefos boğazı ve Batıpınarı ve Kalecik dibine bitişir ve bunun Hududu:Küçük sivri dolay tepesi Kalecikte son bulur ki o yalnız tepesi delik tahtada son bulur. Kandıralı Aşağıboğazı ve Köstektepesi ve Yeniyurt Karani ve Yarıktaş Sırtı ve Tayran Gediğine Kadar uzanır. Hududun sonu kilise yerine ve Delice(çay)Kenayı ve Armutluk düz ve uzun Çayırdı son bulur. Kafir yurdu ve Çataltepeye kadar uzanır.

Vakfa tabi olan ilhak edilen, ona dahil bulunan ve ondan çıkarılan ona bitişik ve ondan ayrı olan diğer yerlerin ve ona izafe olunan eteklerin ve tepelerin, bitki yetişen ve yetişmeyen araziler ile eski hakların hepsi örfi tekalifden (vergiden) muafdir.

Adı geçen zaviyenin bulunduğu köyün haneleri zaviye sakinlerin yemek ihtiyaçlarını teminle yükümlüdür. Divani hakların tamamından muafdir. Zaviyeye bağlı hane sahipleri zaruri ihtiyaçları dışında vakıftan bir habbe dahi talep edemezler.

Bu zaviyeye bağlı mükler kesin olarak habsen vakfedilmiş olup hiçbir şahıs müdahale edemez. Herne şekil olursa olsun satılamaz, rehin ve rilemez, hibe edilemez, temlik edilemez, iptal edilemez . Kim onun tebdiline ve tahribine teşebbüs ederse Allah'ın meleklerin ve bütün insanların laneti üzerine olsun. Cenab-ı Hak ondan ne orucu. ne sadakayı ne namazı, ne haccı ne cihadı kabul eder. İşte onlar zalimlerin ta kendisidir. Allahu Teala Kur'an-ı Kerim'de "Kim Allah'ın indirdiği hükümler ile hükümetmez ise işte onlar kafirlerin ta kendisidir" buyurmuştur .Allahu Teala ona gazap etmiş ve ona lanet etmiştir ve onlara cehennemi hazırlamıştır.

Cehenem gidilecek ne kötü yerdir. Onları münafıkları azaplandırdığı gibi azaplandıracaktır.

Kadı tarafından yapılan marafaa sonucunda bu vakfın sahih vakf olduğuna hükmedilmiştir. Ve bu hüküm yazılarak tescil edilmesi emredilmiştir. Bu vakfın sıhhatine şer'i deliller esas alınarak hükmedilmiştir. Meclis-işer-i şerifde hazır bulunan Müslümün cemaat bu vakfa aid hüküm ve kararlara ve onların geçerliliğine şahit olmuşlardır. 742 Yılı'nın Zilhice ayının ortaların da yazılmıştır.

ŞAHİTLER :

Lütfi Vakfiyeye şahitlik etti . ve Abdulvehhab. ve Ömeroğlu Hasan. ve Mehmed oğlu Hamza Çelebi ve Ali oğlu Hüseyin ve Musa oğlu Osman ve Abdulkerim oğlu Abdullah ve Mehmed oğlu İsmail Şeyh ve Hasan oğlu Mevlana Şeyh Çelebi Musa.

Mütercim	Mütercim	ŞEF	Şube Müdürü	Daire Başkanı
ALİ ÇAKIR	MESUT YAZICI	ŞABAN ARSLAN	Tahsin TÜRKER	İbrahim ATEŞ

İş bu fotokopinin 2349 numaralı defterin 9. sayfasındaki kayıda uygun olduğu tastik olunur.

Ahmed SEYHAN
ŞEF

Tahsin TÜRKER
ŞUBE MÜDÜRÜ

İbrahim ATEŞ
DAİRE BAŞKANI

(Çevirinin 1.sayfasının ikinci satırında "Allahû Teâlâ rablerin Rabbidir" olarak tercüme edilmiş yerin "Allahû Teâlâ âlemlerin Rabbidir" olması gerekmektedir. M.D.Tosun.)

T.C.
BAŞBAKANLIK
Vakıflar Genel Müdürlüğü
Vakıflar Medresesi

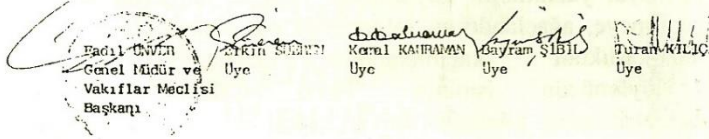
SAYI : B.02.1.VGM.005.00.00.00/13
KARAR NO : 33
KONU : Süleymanşah Nasreddin Vakfını Kütüğe Tescili İle
Mazbut vakıflar arasına alınması.

Genel Müdürlüğün (Mihlak ve Yeni Vakıflar Dairesi) Başkanlığı) 7.1.1993 gün ve B.02.1.VGM. 0.12.00.02.20.53.Mi.3768 sayılı yazılarında : Giresun İli, Alucra İlçesi, Zihar Köyünde Süleymanşah Oğlu Nasreddin Vakfının 742. H. (1341 M) tarihli vakfiyesinin vakıf kayıtlar arşivi kütüklerinde kaydına rastlanılmadığından, mühür tatbiki yaptırılmak üzere İstanbul Müftülüğüne gönderildiği ve vakfiyede bulunan Musa Kazım'a ait tasdik mühürün Şer-iyeciler Sicilleri Arşivindeki 10 numaralı mühür tatbik defterinde kayıtlı olduğunun, Müftülüğün 2.10.1992 gün ve 34-030/6781 sayılı yazısı ile bildirildiğinden bahisle, mezkûr vakfın kütüğe tescili ile mazmut vakıflar arasına alınması istenilmektedir.

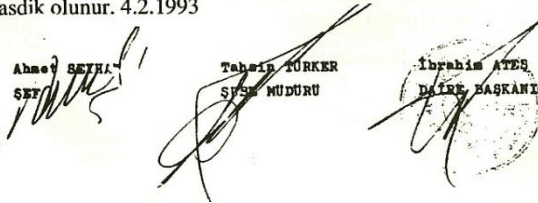
Takrir ve eki dosya incelenerek;

Süleymanşah Oğlu Nasreddin Vakfına ait 742. H. (1341 M) tarihli vakfiyesinin Vakıflar Niznamesininin 31. maddesi uyarınca kütüğe tescili ile birlikte, sözü edilen vakfın 2762 sayılı Vakıflar kanununun 7. maddesi de laletiyile 36. ncı maddesi uyarınca mazbut vakıflar arasına alınması.

Gereği için dosyanın Genel Müdürlüğe tevdiine 12.1.1993 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Radil ÇAVDAR Genel Müdür ve Vakıflar Meclisi Başkanı
Zeki NURULLAH Uye
Kerem KAYIRMAN Uye
Bayram ŞİBİLİ Uye
Turan KILIÇ Uye

İşbu fotokopinin Zabıt kutusu 56-270 numaralı dosyadaki aslına uygun olduğu tasdik olunur. 4.2.1993

Ahmet SEYHAN ŞEF
Tahsin TÜRKER ŞEF MÜDÜRÜ
İbrahim ATEŞ DAİRE BAŞKANI

Görüldüğü gibi mührün önemi burada kendini göstermektedir. Geçmişte imza kullanılmadığı için mühür basılırdı. Mühür aynı zamanda günümüzdeki imza sirküsü gibi de değerlendirilirdi. Mühür sahibi kamu görevlileri mühürlerini kullanmadan önce resmi görevliler önünde mühür defterine basarak bir anlamda vize ederdi. Mühürlerde kime ait olduğu, görevi vb.gibi bilgiler de bulunurdu. Bu şekilde suiistimalleri de önüne geçilmeye çalışılır, ihtilaf halinde defterdeki asıl örneği ile karşılaştırılarak sonuca gidilirdi.

İşte bu vakıfta da bu yol takip edilerek vakıf istinsah belgesi üzerindeki mührün karşılaştırması yapılarak Şer'iyeye Sicilindeki (mahkeme kaydı) mühür tatbik defterindekiyle aynı olduğu anlaşılacak vakfiyenin tesciline karar verilmiştir. Bir anlamda kriminolojik inceleme yapılmıştır.

Akabinde de vakıf **“Mazbut Vakıflar”** statüsüne alınmıştır. 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu uyarınca; Genel Müdürlükçe yönetilecek ve temsil edilecek vakıflar ile mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin yürürlük tarihinden önce kurulmuş ve 2762 sayılı Vakıflar Kanunu gereğince Vakıflar Genel Müdürlüğünce yönetilen vakıflara “Mazbut Vakıf” denilmektedir.

3.Bölüm

Vakıf Senedindeki Sırrın Açıklanması

Çağırğan Babanın adına vakfedilen vakfın tarihi 1341'dir. Söz konusu 1341 tarihli vakıf senedi içinde barındırdığı bazı ifadeler nedeniyle çok detaylar ifade etmektedir. Zira 1341 tarihi itibarıyla bölgenin Osmanlı hâkimiyetinden önceki zamanına denk gelmektedir.

Şimdi bu sırrı mümkün olduğunca açığa çıkarmaya çalışalım. Bunun için öncekilerin tekrarı da olacak şekilde konuyu tüm hatlarıyla yeniden ele almak gerekecektir.

ÇAĞIRGAN BABA

Buna karşın vakıf senedinde Mevlâna Sultan Said, Sultan Osman Şah oğlu Sultan Orhan ve Süleyman Şah oğlu Nasireddin Bey aynı anda çağdaşlar olarak zikredilmektedir. İşin sırrı da buradadır zaten.

Ancak, bu durumu anlayabilmek için 1341'den önceki Anadolu ve bölge tarihini bilmek gerekmektedir ki, olayların birbiriyle bağlantısı anlaşılabilir. Buradan hareketle öncelikle uzunca bir tarihi analiz yapmak gerekmektedir.

1231'de ise, Çermagon Noyan kumandasında bir Moğol akıncı kuvveti Erzurum'u zaptederek Sivas'a kadar geçtiği yerleri tahrip ettikten sonra ülkesine döndü. Moğollardan çekinen Alaaddin Keykubat, Moğollarla anlaşmak istediye de Moğolların, elçilerine kendisinin bizzat gelmesi halinde tabî muamelesi yaparız demeleri üzerine onlara güvenemediğinden gitmedi ve anlaşma gerçekleşmedi. Bunun üzerine tedbir almaya başladı.

Alaaddin Keykubat'ın vefatından az önce Moğol Kaanı Ogöday tarafından Kazvinli Şemsüddin Ömer isminde bir elçi Kaan'ın mektubunu getirerek Moğolların yüksek hâkimiyetini kabul etmesini teklif etti. Keykubat da bu teklifi kabul etti. Ancak Alaaddin Keykubat 1237'de bir ziyafette yediği av etinden zehirlendi ve bir kaç gün sonra vefat etti.

Alaeddin Keykubat'dan (1220-1237) sonra Gıyasettin Keyhüsrev (1237-1246) tahta geçti. II. Gıyasettin Keyhüsrev zamanında Baba Resul, Halifesi Baba İshak, Türkmen isyanları yaşandı. İsyân Necmettin Behramşah tarafından 1240' da bastırıldı ve elebaşları öldürüldü. Bunlara Babailer denilmiştir. Abdal, Baba unvanı taşıyan kimselerin daha çok Türkmen aşiretleri üzerinde etkisi vardı. Bu ayaklanmanın etkisi ekseriyetle Sivas, Arapkir, Divriği, **Şarki**

Karahisar dolaylarında görülmüş, Çorum ve Konya'ya kadar da yayılmıştır.¹⁸

Bu sırada 1242'de Moğol tehlikesi yeniden baş göstermiş ve Moğol kumandanı Bayçu Noyan kumandasındaki 30.000 kişilik bir Moğol ordusu Erzurum'u kuşatarak kaleye girmeye muvaffak olmuş, işgal esnasında erkek ve çocukları öldürüp kadınları esir etmiş, şehri de harabeye çevirmişti. Bu durum Anadolu'daki halk arasında endişelere neden oldu.

1243 yılında Selçuklular ile Moğollar arasında yaşanan savaştan sonra Anadolu Moğol istilasına uğradı ve Moğollar Erzurum, Sivas ve Kayseri'yi yağma ettikten sonra geri çekildi ise de Selçuklu devleti onların tabiiyetine girdi. İlhanlıların dağılmasına kadar da aralıksız olarak Anadolu çok zulüm gördü, emeği sömürüldü. Bu süre içinde Moğollar atadıkları Genel Valilerle Anadolu'yu yönettiler.

Bu olayın nedenleri arasında Gıyasettin Keyhüsrev'in akılsızlığı, gençliği ve cahil ve haddini bilmezliği, ayak takımı ve rezillerle oturup kalkması sebebi ile bu duruma düştüğü, aşırı eğlencenin uğursuzluğu yüzünden bu hale geldiği belirtilmektedir. Ayrıca Sultanın liyakatsiz ve korkak olması ile sağlam insanlara kıymet vermemesi ve yaptığı taktik hatalar da bu sonuçta etkili olmuştur.¹⁹

Aslında bu sonucu hazırlayan sebeplerin öncesinde Gıyasettin Keyhüsrev'in halka kötü davranması nedeniyle yaşanan Baba Resul ortaya çıkardığı Baba-i ayaklanmasının etkileri çok büyüktür. Bu hareket devleti sarstı. Moğollar, Baba Resul'un az kuvvetle

---

¹⁸<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/selcuklularin-kogonya-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi-2/>

¹⁹ Prof. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, Siyasi Tarih, 1071-1318, Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye

Selçuklulara zafer kazandığını görünce cesaretleri arttı ve Selçukluları zayıf görerek Anadolu'yu istilaya girişti, bunda da başarılı oldu.²⁰

Moğollar, Selçuklular karşısında başarılı oldularsa da aynı başarıyı Memlûklüler karşısında gösteremediler. Elbistan savaşında Memlûklü Sultanı Baybars Moğollara ağır bir yenilgi tattırarak Kayseri'ye kadar geldi ve bir süre sonra geri çekildi. Ancak bu yenilgiyi Muineddin Pervaneden haber alan Abaka Han Elbistan'a gelerek savaş alanını gezdi. Ölenlerin hep Moğol olduğunu görünce sorumlu olarak Muineddin Pervaneyi gördü.

Hülagu'nun (1258-1265) oğlu Abaka Han (1265-1282) başta Kayseri olmak üzere çok kişiyi öldürterek katliam yaptı ve Anadolu'nun yönetimini Kongurtay Noyan'a bıraktı. Muineddin Pervane ve Vezir Fahreddin Ali'yi yanına alarak Azarbaycan'a dönmek üzere yola koyuldu. Giderken de Anadolu'daki Müslümanların öldürülmesini her tarafın yağmalanmasını emretti. Aşırı bir İslam düşmanıydı, Hristiyanlığa meyilliydi, atalarının dini Şamanizme yakındı. Bu katliam sonucu 200 ile 600 bin arasında Türkmen'in öldürüldüğü tahmin edilmektedir.²¹

Abaka Han Azarbaycan'a dönünce Muineddin Pervanenin Tokat'taki mallarına el konulmasını emretti, ayrıca iktalarından olan **Karahisar-i Şarki'nin de teslimini istedi**. Muineddin bu işi icra için Karahisar'a gittiğinde kale muhafızı ona **“sen artık bir tutsaksın”** diyerek kaleyi teslim etmedi.

Muineddin Pervane bunun üzerine iyice gözden düşerek Noyanların kararıyla 1277 Ağustos'unda başı vurularak öldürüldü.

---

²⁰ Tarihi Muhtasari'd-düvel, Ebü'l-Fereç İbnü'l-İbri

²¹ Hülagu, İstanbul'daki Bizans Hükümdarının kızıyla evlenmek istemiş bu kız yolda iken Hülagu ölünce, onunla (Maria) Abaka Han evlenmiştir. Abaka Han ölünce de Maria İstanbul'a geri dönmüş ve Fatih'de bir kilise inşa ettirmiştir.

1279'da Abaka Han, Anadolu'ya gelirken veziri Muhammed Cüveyni'yi de yanında getirerek vergilerin sıkı takibini yaptırdı. Cüveyni, Selçuklu'nun birikmiş borçlarına karşılık Erzurum ve çevresini şer'i mübayaa usulüne göre Moğol hanedanı hesabına satın aldı. Cüveyni, Anadolu'daki gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra Koyulhisar yoluyla Erzincan'da Han'a kavuştu.²²

Abaka Han, Memlûklüler karşısında (Sultan Kalavun) Hama civarında yapılan savaşta bir yenilgi daha aldı ve 1282 yılında kederinden öldü.

Bu olaydan sonra Ahmed Teküdar (1282-1284) İlhanlı tahtına geçti. Teküdar Müslümanlığı kabul ettiği için Ahmed adını aldı ve İlhanlı tahtına İslami bir kimlik verdi. Teküdar, Anadolu'yu Mesud ile Keyhüsrev arasında pay etti. Ancak, Teküdar'ın İslam'a yakın çabaları muhaliflerini rahatsız etti.

Ahmed Teküdar Memlûklülerle iyi ilişkiler kurmak istemekte ise de Memlûk Sultanı Kalavun, Anadolu vergilerini toplayan Kongurtay'ın ülkede öldürme faaliyetlerinde bulunduğunu, kadınlara tecavüz ettiğini belirterek barışa yanaşmadı ve 1284 yılında yapılan savaşta Teküdar'ı yenerek öldürdü.

Teküdar'ın yerine geçen Argun Han (1284-1291) Teküdar'ın tam tersi bir siyaset uygulayarak İslamiyet'i ve Müslümanları cephe aldı. Argun Han, 1285'de kardeşi Geyhatu'yu 20.000 kişilik bir kuvvetle Türkmenlerin üzerine Anadolu'ya gönderdi. Geyhatu o yıl Erzincan'da kaldı. **Ordunun masraflarını Vezir Sahip Ata**

---

²² Hititler, Persler ve Romalılardan beri kullanılan tarihi yol Karahisar-Alucra-Şiran-Kelkit üzerinden geçtiği için bu yolu takip ederek Erzincan'a ulaşmış olmalıdır.

Karahisar'da bulunan hazinesinden karşladı. Geyhatu Anadolu'da ilerleyince geçtiği yerleri yakıp, yıktı, yağmaladı.²³

1288'de **Vezir Sahip Ata** ölünce yerine Fahreddin Kazvini getirildi. Göreve başlar başlamaz da pek çok yeni vergi ihdas etti. Bu dönemde Moğollar, Selçuklu devletine tamamen el koydu ve yeniden baskı, zulüm, soygun dönemi başladı. Anadolu da Fahreddin Kazvini ve Mucirüddin Emirşâh arasında pay edildi. Kazvini Kayseri'den batıya kadar uzanan alanı, Emirşâh ise Sivas, Tokat, Kastamonu, Sinop ve Samsun'u hâkimiyetine aldı.

Ancak her ikisi de yaptıkları zulme rağmen vergi gelirlerini artıramayınca Argun Han onları geriye çağırıldı. Kazvini'yi öldürttü, Emirşâh ise Anadolu'da müderrislik ve kadılık yapmış büyük âlim Kudbeddin Şirazi sayesinde kurtuldu.

Kazvini'nin öldürülmesinden sonra yerine Yahudi olan Şemseddin Ahmed Lakusi getirildi. Bu arada aslen Yahudi olan İlhanlı veziri Sadüddeve Argun Han'ı etkisi altına alarak yönetimi ele aldı. İslam ülkelerinde mevcut bütün Müslüman büyüklerin listesini yaparak öldürülmeleri işine girişti. Hatta Moğol Noyanlarını da öldürttü. İlhanlı sarayına ancak Yahudiler girebilir oldu. Fakat bu iş uzun sürmedi ve Sadüddeve, Moğollar tarafından öldürüldü.

Argun Han'ın 1291'de ölümünden sonra kardeşi Geyhadu tahta çıktı ve 1295'e kadar hükümdarlık yaptı. Ülkede iktisadi buhran olunca bundan faydalanan Baydu Hanlığı ele geçirdi ve 21 Nisan 1295'de Geyhadu'yu boğdurttu. Baydu da İslam'a karşı yürüttüğü olumsuz siyaseti yüzünden çok zulüm yaptı. Bu kötü yönetimi yüzünden 1 yılı dolmadan tahttan indirildi yerine Horasan Valisi Gazan Han geçti.

Gazan Han, İslamiyet'i kabul etti, Tebriz ve Azarbaycan'da Moğollara ait Budist mabetlerini yıktırarak, ırkdaşlarının İslamiyet'e geçmelerini teşvik etti. Sultan Mesud tahttan indirildi ve yerine

---

²³ 6-Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, 8.cilt, s-343

Selçuklu Sultanlarından kimse getirilmedi. 1296 Şubatında Toğaçar Noyan'ı Anadolu Genel Valiliğine tayin etti, fakat davranışlarını da takip ettirdi. Halka zulüm yaptığını ve mallarına el koyduğunu öğrenince onu öldürttü. 1297'de Memlûklüler bir kez daha Moğolları yenerek Amid'i işgal etti.

1304'de Gazan Han ölünce yerine Muhammed Olcaytu geçti. Olcaytu Han 1314'de Emir Çoban Bey'i Anadolu'ya gönderdi. Olcaytu Han'ın 1316'da ölümünü takiben de İlhanlı tahtına oğlu **Ebu Said Bahadır Hân** geçti. Ebu Said Bahadır Han zamanında Emir Çoban, İlhanlı devletinin en kuvvetli kişisi oldu. Devletin eyaletlerini oğullarına pay ederken Anadolu Genel Valiliğini de oğlu **Timurtaş**'a verdi.

Moğollar Selçuklulardan elde ettiği toprakları atadığı genel valiler ile idare etti. Bu valilerin en kudretlisi ve sonuncusu Emir Çoban'ın oğlu Timurtaş idi. Anadolu Genel Valisi olarak Kayseri'de ikâmet etti, Anadolu'ya gelirken ünlü vezir Reşidüddin'in oğlu Celaledin'i mali işleri görmek üzere beraberinde Anadolu'ya getirdi. Anadolu işlerini iyi bilen Selçuklu Emiri Sinaneddin Ariz'i kendisine vezir yaptı. Anadolu'ya gelen Timurtaş ordugâhını Sakarya kışlağında kurup bir müddet burada ülke işleriyle uğraştı ve Kayseri'yi devlet merkezi yaparak yaklaşık on yıl Anadolu'da hüküm sürdü.

Orta Anadolu'da bir beylik kuran Uygur aslından Ertene Bey'i de **Karahisar'ı kuşatmakla** görevlendirdi. Timurtaş Anadolu'da düzen ve güvenliği kurup güçlü bir yönetim oluşturdu. Sıkı bir İslam siyaseti izlemeye başlayan Timurtaş, dini emirleri uyguladı, şarap içmeyi yasakladı ve Hz. Ömer'e atfolunan zimmi (gayri-Müslim) hukukuna göre Hristiyan ve Yahudilere mahsus kıyafetlerin uygulanışını sıkı bir şekilde takip etti. Senelerden beri Moğol zulmü altında ezilen Anadolu halkının üzerinde oluşturduğu olumlu etki ile Timurtaş bağımsızlığını ve ahir zamanın kurtarıcısı Mehdi olduğunu 1322'de ilan etti. Kendi adına hutbe okutmaya başlayan Timurtaş, Memlûklüler'e elçi gönderip Ebu Said Han'ın hâkimiyetine son vermek maksadıyla yardım etmelerini istedi.

Timurtaş babasının nüfusuna güvenerek müstakil bir devlet olma sevdasına düşünce Ebu Said Bahadır Han'ın emriyle babası Emir Çoban büyük bir ordu ile üzerine yürüyünce o da bu sevdadan vaz geçti ve babasının hatırına affedildi.

Ancak babası Emir Çoban'ın arası Ebu Said Bahadır Han'la açılınca Timurtaş korkusundan Memluk Sultanı Melik Nâsır Muhammed'e iltica etti. Giderken de kayınbiraderi Eretna'yı 1328'in başında yerine vekil olarak bıraktı. Eretna da Ebu Said Bahadır Hân'a bağlılığını bildirdi ve Timurtaş'ın yerine gönderilen Büyük Şeyh Hasan'a da itaat ederek mevkiini korudu.

Timurtaş ise, Ebu Said Han'ın elçilerinin ricası ve Karamanoğlu Musa Bey'in düzeniyle Mısır Sultanı Nâsır tarafından 22 Ağustos 1328'de idam edildi.

Ebu Said Bahadır Hân'ın 1335'de evlat bırakmadan ölmesi üzerine karışıklıklar yaşandı. Eretna bu karışıklıklar sırasında Memluk Sultanına haber vererek onun himayesine girdi.

Çobanilerden Küçük Şeyh Hasan'ın üzerine gelen ordusunu Sivas ile Erzincan arasındaki Karanbük'de 1343'de yendi. Hasan'ı Küçük 1343 yılındaki ölümüne kadar Karahisar'la olan bağlarını hiç kesmedi, hatta devlet hazinesini Karahisar'da muhafaza etti.

Eretna Bey ise, bu galibiyet sonrası mevkiini kuvvetlendiği gibi şöhreti de arttı. 1344 yılında ise Alaaddin ünvanı ile Sultanlığını ilan etti. Zamanla bütün Orta Anadolu'ya hâkim oldu. 1352 yılında ise Kayseri'de öldü. Emirlerinin aldığı karar üzerine yerine küçük oğlu Gıyaseddin Mehmet hükümdar oldu. Büyük oğlu Cafer muhalefet ederek savaştı ise de yenilerek Mısır'a kaçtı.

Selçuklular, Moğollar ve Eretna konusu Alucra'nın ve Anadolu'nun askeri, siyasi ve dini tarihi açısından çok önemlidir. Bu

konuları bilmeden anlamadan Çağırğan Baba'nın vakıf senedinde isimleri geçenleri ve bu sırrı anlamak da mümkün değildir. Bu nedenle bu konular uzun uzadıya anlatılmıştır.

Yukarıda görüldüğü gibi vakıf senedinin düzenlendiği 1341 yılı öncesi bölgemiz için oldukça karışık geçmiş ve sıklıkla yönetim değişiklikleri olmuştur. Ancak, Alucra civarı Danişmentlilerden itibaren hep kesintisiz olarak İslam beldesi olarak kalmıştır. Moğollar ne kadar zulüm yapmış, geçtikleri yerleri yağmalamış, yıkmış, yakmış, kıyım yapmış ise de bu değişmemiştir. Bu arada Moğollar, Müslümanların haricindekilere oldukça müsamahakâr davranmışlardır. Müslümanlara yaptıkları bu zulümler daha çok Erzurum, Sivas ve Kayseri bölgelerinde yaşanmıştır.

Bu arada pek çok din âlimi de bölgeye gelip yerleşti ve yerleştirildi. Özellikle Bursa'nın fethinden sonra Belh (Afganistan), Buhara ve Horasan taraflarından nice erenler gelip Anadolu'nun muhtelif yerlerine yerleştiler.²⁴

Halkın moral ve güç kaynağı olan inançlarını takviye edebilmek insanları doğru bilgilendirmek, eğitmek ve sosyal yaşamı düzene koyabilmek için kendisine hürmet edilen zatların Anadolu'ya gelmesi sağlandı onları teşvik ve gayretlendirmek için adlarına vakıflar kuruldu.

Suşehri'ndeki aşağı Tepecik köyü Selçuklular döneminde "**Şeyh Behlül bin Hüseyin el-Horasani**" isimli zat tarafından kurulmuştur. Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhusrev'in Şubat

---

²⁴ Vakıflar Dergisi 1942 Ankara, Prof. Ömer Lütfi Barkan, Osmanlı İmparatorluğu'nda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak vakıflar ve temlikler, İstila devirlerinin kolonizatör Türk dervişleri ve zaviyeler,

1274'te, o zaman Şebinkarahisar'a bağlı Suşehri'nde yaptırdığı zaviyeye vakfı da önemli bir tarihi detaydır.²⁵

İzah edilen genel durumdan sonra tekrar vakıf senedindeki sırra dönebiliriz. Ancak yine bu sırrı bölgenin tarihi ile çözmeye çalışacağız.

Yukarıda anlatılan tarihi süreçte öne çıkan birkaç tarihi şahsiyet vardır. Bunlar, Muineddin Süleyman, Vezir Sahip Ata, Ahmet Teküdar, Gazan Han ve Ebu Said Bahadır Han'dır. Sayılan bu kişiler Müslüman olmaları ile ön plana çıkmakta olup, hayır faaliyetlerinde de bulunmuşlar ve veya bulunanlara yardım etmişlerdir.

Özellikle bölgemizde vaktiyle söz sahibi olmuş buna karşın pek bilinmeyen tarihi şahsiyetlerden biri Muineddin Süleyman Pervanedir.

“Muineddin Süleyman”, Sinop ve havalisinde kurulan beyliğin kurucusu olan **“Mühezzibeddin Ali Kâşi”**nin oğludur. Muineddin Süleyman Pervanenin babası Mühezzibeddin Ali Kâşi, Sultan II. Keyhüsrev (1238-1246)'in veziriydi. Moğollar Anadolu'ya girip Köseadağ Muharebesini kazandıkları sırada, Moğolların kumandanı Baycu Noyan'a rica ederek, Selçuklu sülalesinin yerlerinde bırakılmasını temin etmişti. Muineddin Süleyman ise, Anadolu'nun Moğollar yüzünden parçalandığı ve karışıklıklar içerisine düştüğü bir zamanda büyümüş, ilmi, idari ve politik yönden mükemmel bir şekilde yetiştirilmişti. Aynı zamanda kıvrak bir zekâyâ sahip olan Muineddin Süleyman, kısa zamanda mühim mevkiler elde etti. Önce Tokat, sonra Tokat ve Erzincan muhafızı oldu. 1256'da ise, Baycu'nun da tavsiyesiyle Pervâne rütbesi verilerek Selçuklu saray nâzirliğine getirildi.²⁶

---

²⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/09/29/karahisar-i-sarki-sancagi-susehri-kazasinda-behlul-dana-kudduse-sirrih-hazretlerinin-izini-surmek/>

²⁶Pervanecilik: Büyük Selçuklular'da değişik tarzlarda uygulanan pervanecinin vazifesi, Büyük Divan'da bulunan arazi defterlerini muhafaza etmek, has ve ıktalara

Buradan da anıyoruz ki Muineddin Süleyman Pervane, Tokat'dan Erzincan'a kadar olan havalinin muhafızı olunca Karahisar ve Alucra'yı da kapsayan alanın da sorumlusu oldu.

Bu arada Sultan Rukneddin Kılıç Arslan bir çadırda tertip edilen ziyafet esnasında yayının kirişi ile boğduruldu. **“Sultan Kılıç Arslan”ın, “Mevlâna Celaledin ve Türkmen Babaları”** ile sıkı ilişkileri bulunuyordu.

“Rukneddin Kılıç Arslan”ın ölümünden sonra yerine küçük yaştaki oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev tahta çıkarıldı. Muineddin Pervane onun tahsil ve terbiyesi için Kadı Nureddin ile Üstadü'd-Dâr (Saray Nazırı) **“Eminüddin İsfehâni”**yi tayin etti ve yönetim tamamen Muineddin Süleyman Pervanenin eline geçti.

Tecrübesine istinaden Fahreddin Ali değiştirilmemişti. O da Kırım'da sürgünde bulunan İzzeddin Keykavus'la işbirliğinden suçlanarak ev hapsine tabi tutuldu. **“Fahreddin Ali”**, 1274'de özgürlüğüne kavuştuktan sonra büyük anıtların onarımı, hayır kurumlarının işlemeşi, vakıf ve emlak gelirleri meselesiyle ilgilendi.

Birçok Selçuklu Sultanına vezirlik ve 40 yıldan fazla yüksek makamlarda bulunarak devlete hizmet etmiş olan **Fahreddin Ali, büyük hayır kurumları ile de bütün Türkiye'de hatta İslam dünyasında tanındı. Yaptığı hayır kurumları ve bağışları dolayısıyla Anadolu halkı arasında “Sahip Ata” adıyla anıldı, 1288'de vefat etti. Muineddin Pervane'den sonra Anadolu'da en çok sözü geçen kişiydi.**

Zaman içinde Muineddin pervane ile Moğol ilişkileri de bozuldu. Memlûklü Sultanı Baybars'la Elbistan Ovasında Moğollarla

---

ait menşur ve beratları hazırlamaktı. Arazi ile ilgili bu berat ve menşurlara Pervane denilmekteydi. Pervaneci Büyük Divan'ın üyelerinden olup, emrinde kâtipler bulunurdu. Osmanlıda bu işi yapanlara “Nişancı” denilirdi.

yapılan savaşta Moğol ordusunun ağır bir yenilgi almasından sorumlu görüldü ve Abaka Han tarafından ceza olarak Tokat'taki mallarına ve **onun iktalarından olan Karahisar'a el konulması emredildi.** 1277'de de kılıçla başı vurularak öldürüldü.

Bölgenin tarihi analizinden sonra adına vakıflar kurulan manevi dinamikler Şeyhler ve Seyyidleri de anlamak gerekmektedir.

Göç eden Seyyidlerin büyük çoğunluğu, diğer Müslümanlar gibi, dört halife döneminden sonra Emevilerin katı tutumu nedeniyle Arabistan'dan ayrılmışlardır. Bu göçler özellikle Hz. Hasan ve Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra hız kazanmıştır. Bu göçlerin bir kısmı da Kafkasya bölgesindeki Türk kavimlerinin arasına yönelik olmuştur. Anadolu'ya asıl gelişlerinin ise Bursa'nın 6 Nisan 1326 tarihinde fethinden sonra olmuştur.

Osmanlının başlangıçta 400 çadırdan oluşan gücünün Cihan İmparatorluğuna uzanan sürecinin başlangıcında **“Sultan Osman”**ın mucize rüyasının etkilerini düşünmek gerekmektedir. Bununla ilgili olarak **“Şeyh Edebali”**nin rüya yorumu da kaynaklarda yer almıştır. Buna göre Osman Gazi, Şeyhin kuşağından çıkan bir ayın kendi koynuna girdiğini ve oradan gölgesi bütün âlemi kaplayan bir ağaç halini aldığını görmüştür. Bu rüyayı Şeyh Edebali yorumlamış ve Osman Gazi'ye babası **“Ertuğrul Gazi”**den sonra Bey olacağını ve kızı Malhun Hatun ile evleneceğini söylemiştir. İşte benden çıkıp sana gelen nur budur diye de ilave etmiştir.

Osmanlı idari teşkilatı Selçuklu ve İlhanlıların devlet ve idare geleneklerine göre tesis edilmiş ve devlet işlerinde, başlangıçta daha çok Selçuk idari teşkilatına mensup yüksek Türk aristokrasisi ve memurlarını kullanmıştır.

Anadolu Ahileri ile Horasan Erenleri de denilen **“Abdal”** ve **“Baba”** ismini taşıyan ve bilhassa **“Türkmen Kabileleri”** arasında telkinatta bulunan ve umumiyetle Osmanlı Padişahlarıyla bütün

ÇAĞIRGAN BABA

savaşlara iştirak eden delişmen tabiatlı garip tavırlı dervişler bulunmakta idi.

Yalnız bazı büyük şehirlerde ve burjuvalar muhitinde değil, uç beyliklerin köylerinde bulunan “**Ahi**” teşkilatlarının Osmanlı İmparatorluğunun kurulmasında büyük rol oynamıştır.

Dervişler ve zaviyeler Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda önemli bir yer işgal ederler. Nüfuzlarını Padişah hizmetinde kullanan, bunun yanında zaviyelerinde Padişahları ağırlayan ve onlara nasihat veren şeyhler bulunmaktaydı. Dağ başlarında yer açıp, yerleşen bağ ve bahçe yetiştiren dervişler Anadolu Beyliklerinin teşekkülünde de önemli rol oynamıştır.

Bu kolonizatör dervişler din propogandası yaparken bir asker gibi savaşabildiği gibi bir köylü gibi de çalışmaktaydılar.²⁷

1340 yılına gelindiğinde ise, Orhan Bey'in Anadolu'da küffardan fethedeceği önemli yer kalmayınca yeni bir strateji olarak Türkmen Beylikleri'nin fethine yöneldi. Bu ülkeler dâr-ül harp olmadığı için de farklı yollar denemiştir.

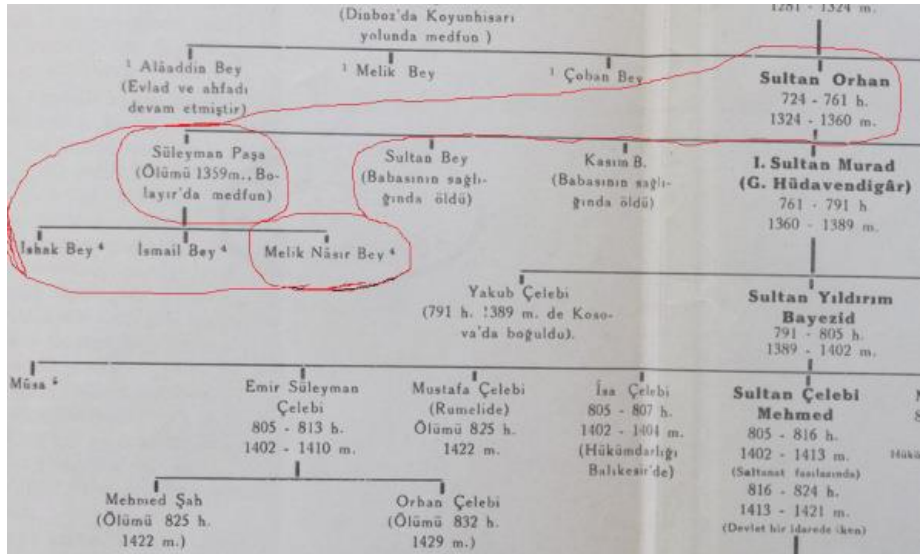
Vatan Sine-i Millette Mahfuzur

²⁷Ömer Lütfi Barkan, aynı makale

(0 dönemdeki Anadolu Türkmen / Oğuz Beylikleri aşağıdaki haritada özet olarak gösterilmiştir.)

Vakıf senedinde adı geçen Süleyman Şah oğlu Nasirüddün Bey'in Sultan Orhan'ın torunu olduğunu daha önceki yazılarımızda belirtmiştik.

Ancak, bu topraklar o vakit Osmanlıya ait değil iken ve ancak ilk kez 1398’de “**Kadı Burhaneddin Ahmet Devleti**”nin yıkılmasıyla Osmanlıya dâhil olduğuna göre 1341 tarihli belgede bu Sultanların ve şehzadelerin ismi nasıl olup da geçmektedir? Nasıl olup da bir başka ülkenin topraklarında vakıf kurabilmişlerdir?

İslam’a göre vakıf arazilerin hükmü şöyledir: Gayrimenkuller, geliri İslam’a uygun bir amaç için sarf edilmek üzere vakfedilebilir. Bunlar da sahih ve gayri sahih vakıflar olarak iki kısma ayrılırlar.

Sahihs vakıf, mülk arazi iken, İslam hukuku esaslarına göre vakfedilen arazidir. Bu çeşit vakfın rakabe ve diğer bütün tasarruf hakları, vakfedenin koyduğu şartlara göre kullanılır.

Gayri sahihs vakıf ise önce miri arazi iken ifraz (bölünme) suretiyle bizzat devlet başkanı veya onun yetkili kıldığı kişiler tarafından vakfedilmiş arazidir. Bunlara, “irşâd ve tahsisat kabilinden vakıf” da denir.²⁸

Bahse konu Süleyman Şah Oğlu Nasirüddin Bey Vakfının vakıf senedinin içeriği de tam bu özelliindedir. Yani vakfedenin koyduğu kurallar üzerine faaliyet göstermiştir.

Vakıf senedinde dikkat çeken hususlar, “**İlhanlı Hükümdarı (Ebu) Said Bahadır Han**”dan ve Şeyh Çağırğan Baba’dan bahsederken Mevlânâ denilmiş olmasıdır.

Mevlana: “Efendimiz, mevlâmız” mânâsında olan bu kelime, hürmeten büyük kimselere söylenmiştir. Hazret manasında da kullanılır. Seyyid nitelendirmesinde olduğu gibi bir saygı ifadesidir.

---

²⁸ Şamil İslam Ansiklopedisi, 1. Cilt, s-204, Akit

Yine vakıf senedinin ilk sayfasının çevirisinde Sultan Orhan Şah zamanında Süleyman Şah oğlu Nasireddin Bey büyük saygıya mazhar oldu denilmektedir. Nasireddin Bey hakkında detaylı bilgi edinememiş olsak da saygıya mazhar olmuş olmasından saygı duyulacak hayır işleri yaptığı açıkça anlaşılmaktadır.

Asıl cevabını aradığımız soruya geldiğimizde yukarıda verilen haritada belirtildiği gibi 1341 öncesinde Osmanlı ile Eretna devleti komşu sayılmaktadır. Arada Ankara bölgesinde Ahiler diye bir bölge var ise de Osmanlı zaman zaman Ankara'yı almıştır. Bunun ötesinde tüm bu belge İslam toprağıdır ve devlet ilişkilerinin haricinde din büyüklerinin ve tarikat ehlinin birbirleriyle ilişkileri bulunmaktadır. Her ne kadar farklı bölgelerde dergâhlarını açmışlarsa da gönül bağları bulunmaktadır.

Burada manevi bir yapılanma bir güç söz konusudur. Osmanlı'da bu güçten istifade ile ayrı devletler de olsalar İslam kardeşliği çerçevesinde kurdukları iyi komşuluk ilişkileri neticesi mütakabiliyet uygulaması sonucu Nasireddün Bey vasıtasıyla burada toprak satın almış ve vakfetmiş olmalıdır.

Burada geleceğe yönelik bir öngörü bunun ötesinde bir keramet durumu söz konusudur. Bunun örneğini “**Osman Gazi**”nin kayın babası “**Şeyh Edebâli**” ve müritlerine daha padişah olmadan önce köyler vadetmiş ve buna ilişkin ellerine nişanlar vermiş olmasında da görmekteyiz.²⁹

Geçmiş döneme ilişkin çok detaylı kayıtlar elimizde olmadığı için devletlerarasında ne tür ikili ilişkiler kurulduğunu nasıl bir münasebet bulunduğunu net olarak bilmek zordur. Ancak 1341 öncesindeki yüzyılda “**Mevlânâ Celalettin-i Rûmî**”nin bütün Anadolu

---

²⁹ Ömer Lütfü Barkan, aynı makale

ÇAĞIRGAN BABA

için toparlayıcı bir merkez olduğunu gerek Sahip Ata gerekse Muineddin Süleyman Pervane ve gerekse Moğol Noyanlarının kendisine hürmet ettiğini hatta daha sonraki dönemde Ebu Said Bahadır Han'ın kendi adına yapılan “Nisan Tası”nı Mevlânâ Dergâhına hediye ettiğini biliyoruz.³⁰

Keza Muineddin Süleyman ve özellikle Sahip Ata Anadolu'da inşa ettikleri vakıf eserleri ile bilinmektedir. Bu nedenle Çağırğan Baba yanındakilerle birlikte bunlar zamanında Zıharşeyh köyüne yerleşmiş olması nedeniyle 1341'in öncesinin bulunması söz konusudur. Çağırğan Baba'nın namı ve methiyesi Anadolu'ya yayılmış olmalıdır ki manevi bir işaret üzere söz konusu vakfiye adına kurulmuş olsun. Bir diğer husus da Çağırğan Baba'nın Şeyhliğinin yanı sıra neslinin Seyyid yani Hazreti Peygamberin soyuna dayandığına yönelik halk arasında olan inançtır. İncelediğimiz belgelerin genel özeti de bunu doğrular niteliktedir.

³⁰ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/04/23/alucranin-cagirgan-velileri-cagirgan-baba-ve-seyyid-mahmut-cagirgan>

Bununla birlikte geçmişte bu konuda bir tereddüt yaşanmış olduğunu da bilinmektedir. Gerçi bu durum onların verdiği hizmetin takdirini etkileyecek bir durum değildir.

(Ancak aşağıdaki bir belgeden geçmişte bu konuda bir tartışma yaşandığını anlamaktayız.)

“Erzurum beylerbeğisine hüküm ki hâliyâ ol diyarda mütemekkin (yerleşmiş) Çağırğan evladı dimekle maruf tayife davayı seyadet (Seyyidlik davası) idüb yeşil sarınurlar imiş imdi ol tayifenin seyadetinde (Seyyidliğinde) şüphe olup ol babda nakiybül eşraf tarafından südde-i (kapı, eşik) saadetime arz olunub yeşilleri başlarından alınub temessükleri (Seyyidlik cüzdanları) Dergâhı Muallâma (büyük kapıya, saraya) gelmek lazım ve lâbüd olmağın buyurdum ki vusul buldukda ol tayifenin seyadeti (Seyyidliği) hususunda unat vechile mukayyed (kayıtlı) olub her kande sakinler ise cem idüb dahi seyadet (Seyyidlik) davasın idüb yeşil sarınurlarsa yeşillerin başlarından aldırub bu babda temessük (hüccet ve delil) ibraz idüb dahi davaya cür’et iderler ise temessükleri (Seyyidlik cüzdanları) ile süddei (kapı, eşik) saadetime gönderesin ki Dergâhı Muallâmda nakiybül eşraf huzurunda ahvalleri hak üzre görüle (Seyyid Hasan’a teslim olundu). Fi Selhi Safer 980 (11 Temmuz 1572)³¹”

Her şeyden önce yukarıdaki kayıttan Kanuni Sultan Süleyman’ın oğlu II. Selim zamanında haklarında bir şikâyet olduğu anlaşılmaktadır. Netice olarak da Seyyidlik cüzdanları varsa gelip ibraz etsinler ve Nakibü’l Eşraf huzurunda dava görülsün denilmektedir.

Osmanlı devletinde Seyyidler öncelikle hukuki statülerini “Nakibü’l-eşraf” teşkilatı önünde ispat etmek zorundaydılar. Nakibü’l-eşrafın bir Seyyidlik veya Şeriflik iddiasının kabulünde aradığı iki temel şart ise, şahitlerin Seyyidliği doğrulaması ve aile üyelerinin

---

³¹ Ahmet Refik, Onaltıncı Asırda Rafizilik ve Bektaşilik, s-31, Belge 40

elindeki hüccetleri ibraz etmeleri idi. Şahitlerin ifadeleri de yeterli kabul edilmekteydi.

Bu disipline gerek duyulmasının nedeni ise Seyyidlik kurumunu istismar ederek Seyyidlere tanınan ayrıcalıklardan istifade etmek isteyenlerin ortaya çıkmış olmasıdır. Bunun önüne geçebilmek için de zaman zaman Anadolu'da teftişler yapılarak söz konusu olumsuzluğun önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Zira Anadolu'da ve diğer yerlerdeki Seyyidlerin çokluğu ve buna bağlı olarak istismarcıların da artması sosyal dengeyi ve vergi gelirlerindeki azalmayı da beraberinde getirmişti. İşte bu noktada Nakibü'l-eşraf teşkilatının çalışmaları önem kazanmıştır.

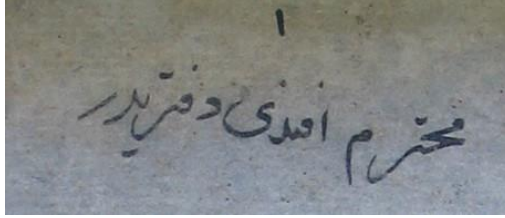
Teftişlerde karşılaşılan olaylarda Nakibü'l-eşraf'ın imzasının taklit edilerek düzenlenmiş hüccetlere dahi rastlandığı olmuştur.

Türkler, **Hz. Peygamberin yadigâri** olarak gördükleri Seyyid ve Şeriflere her dönem saygı ve hürmet göstermişlerdir. Elbette bu ilişkiler neticesi akrabalık bağı da ortaya çıkmış olmalıdır.

Osmanlıda Seyyidlik ve Şeriflik için baba yeterlidir. Yani hem annenin hem babanın Seyyide ve Seyyid olması gerekmemektedir. Ancak her iki taraftan da Seyyid olanların derecesi daha yüksek olmaktadır. Bununla birlikte Şer'iyye Sicili ve Nakibü'l-eşraf defterlerinde anne cihetinden Seyyitlik ve Şerifliğin kabulüne dair çok sayıda hüccet de bulunduğundan bu hususu da dikkate almak gerekmektedir.

Bu bilgilerden sonra konuyu değerlendirdiğimizde her ne kadar üstteki belgede bahsedilen bir durum yaşanmış ise de ileride göreceğimiz daha sonraki tarihli belgelerde Çağırğan Baba evlatlarına Seyyid olarak hitap ediliyor olması bu konuda bir sorun kalmamış ve hüccet konusunun halledilmiş olduğunu göstermektedir.

Ayrıca 1843 tarihli bir hükümde Gümüşhane'nin Kürtün Kazası Taşlıca köyünde bulunan Şeyh Çağırğan neslinden Halil Nureddin ile çocuklarının “*sahihü'l-nesep sâdât-ı kiram*”dan olduklarının anlaşıldığı; bu kişilerin ellerinde bulunan hüccetlere bakılarak avarız (vergi) alınmaması gerektiğinin ifade edilmiş olması da Çağırğan Baba'nın Seyyidliğinin en son tescilidir diyebiliriz.³²

(*Nakibü'l Eşrafların Seyyidlerin seceresinin tuttuğu Muhterem Efendi Defteri*)

Arapça olan Seyyid kelimesi Türkçe'de “efendi, bey, ileri gelen baş, reis” gibi anlamlara gelmektedir. Hadis-i şeriflerde bu ifade, “**kabile başkanı, topluluğun ileri gelen seçkin kimseleri**” gibi manalarda kullanılmıştır. Seyyidler, bazı İslam coğrafyalarında habib, emir ya da mir olarak da adlandırılmaktadır. Osmanlı'da da pek çok kişiye Seyyid olmadığı halde bir saygı ifadesi olarak Seyyid diye sıfatlar verilmiştir. Örneğin kendisi Karahisar-i Şarki'nin İskefser kazasından olan Sadrazam Hasan Paşa'ya da Sadrazam Seyyid Hasan Paşa denilmiştir.³³

Keza Canık'de Hazinedarzade iken bilahare Trabzon valisi olan Süleyman Paşa da bir yazısında Seyyid yazan mühür kullanmıştır.³⁴

³² Mehmet Fatsa, Karadeniz Çepnilerinin Dini Mensubiyeti Bağlamında Güvenç Abdal Meselesi ve Kürtün Taşlıca'da Bir Tekke, Makale

³³<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/24/sark-i-karahisarli-sadrazam-seyyid-hasan-pasa>

³⁴ Hazinedar-zade Süleyman Ağa, Trabzon Valisi olduktan sonra kapıcıbaşı olan Çeçen-zade Hasan Ağa'yı Trabzon'a kaymakam atamıştır. Çeçen-zade Hasan Ağa'ya buradan vezaret verilerek Kars Muhafızlığına atanmış, bilahare de Trabzon Valisi yapılmıştır.

(Seyyid Süleyman Ağa Fi 21 Cemaziyelevvel sene (1)225)

Bu nedenle buradaki Seyyid ifadesi tam olarak ne anlama geldiği net değildir. Bununla birlikte vakıf senedindeki **“Meşayihimiz”** ve **“Kavmimizin Seyyidi”** ifadesi dikkat çekicidir. Meşayih, şeyh, pir, ihtiyar anlamına gelmekte olup, kavmimizin Seyyidi ifadesi ise en saygılıımız anlamında kullanılmış olabilir. Her ikisi birlikte en yaşlısı, en saygınımız ve şerefimiz anlamı da taşıyabilir.

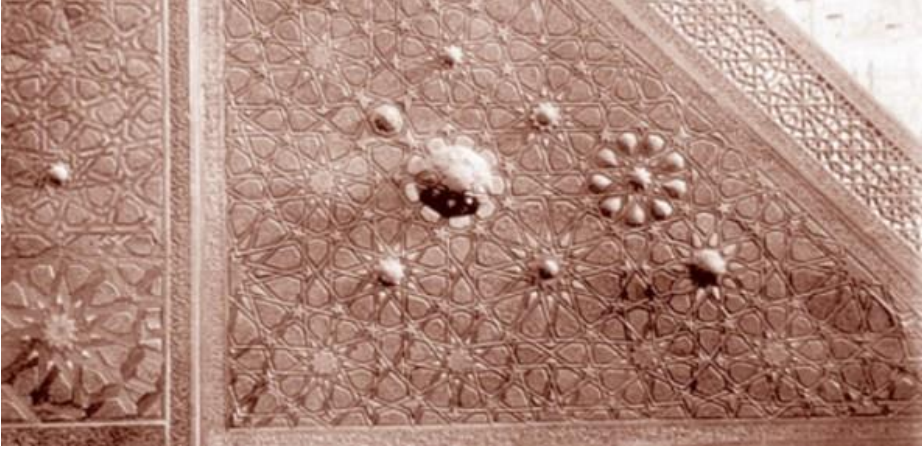
Çağıranlı Cemaati aslında bir Dulkadirli Cemaatidir. Aşağıda bulunan ve Osmanlı Arşivinde kayıtlı bir nüfus kaydı özetinde Sivas’a bağlı Tokat’ta da Çağıranlı aşiretinin yerleştiğini görüyoruz. Yukarıdaki belgede de Erzurum’da yerleştikleri belirtilmekteydi. Anılan tarihte Karahisar-i Şarki’ye kadar olan bölgenin Erzurum’a bağlı olduğunu hatırlatmakta yarar bulunmaktadır.

(Fon Kodu: NFS.d.. Dosya No: 2283, Tarihi: 1246 Z 29, Konusu: Sivas Eyaleti, Sivas Sancağı, Tokat Komanat Nahiyesi, Kafirni nah, Zile, Meshedâbâd Nah, (Cihanbeyli), Pesanlı?.....,Çağıranlı,.....aşireti, Zile’ye tabi, Ortapare (Akkuzu, Çepni, Gökçeli)....kabilei, Ortapareye tabi) Yörükân-ı Zile Kazası, Müslim defteri. A.g.y.tt..)

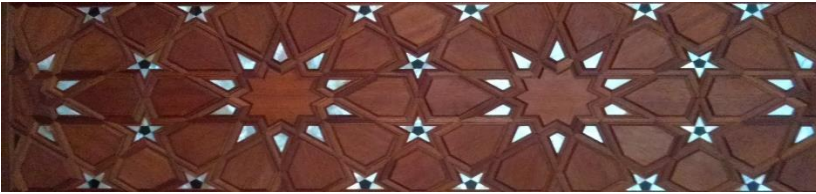
Vakıf senedindeki **SİR** aralanmaya çalışıldı ise de bu birazda dönemin mistik yapısının bir sonucudur. Bazen her şeyi açıklayabilmek de mümkün olmayabilmektedir. Hele de üstünden bunca yıl geçtikten ve yazılı kayıtlar yok iken. Aşağıda Vakıf senedinden bir süre sonra

ÇAĞIRGAN BABA

Timur gaillesinden önce yapılmış Bursa Ulu Caminin Minberinde nakşedilmiş gezegenleri açıklamak ne kadar zor ise Çağırğan Baba'nın vakıf senedindeki sırrı tahminlerin ötesinde açıklamak da o kadar zordur. Ancak bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.³⁵

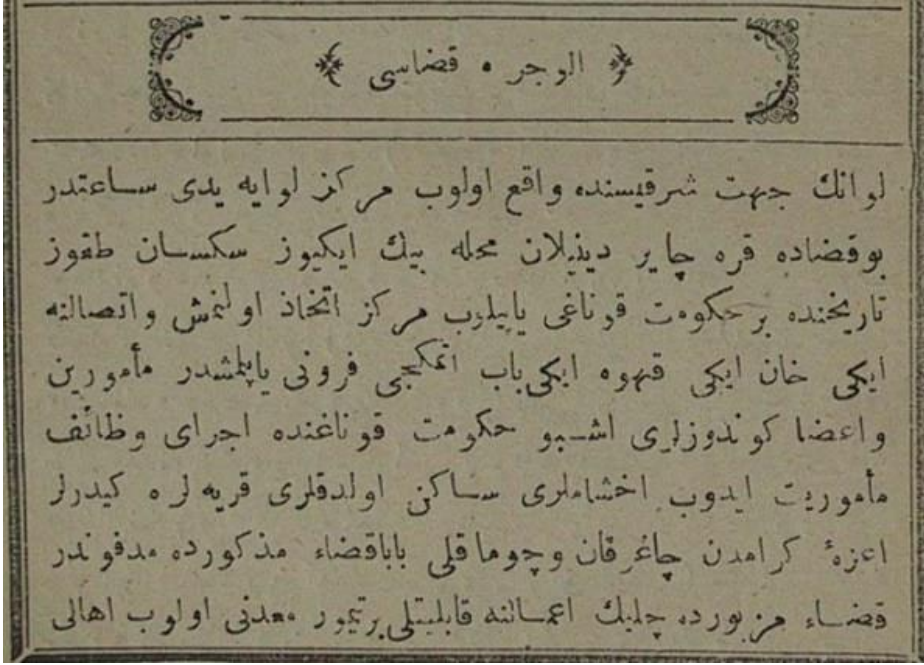

(Çağırğan Baba ve evlatları Zihar Köyü'nde yıllarca zaviye vakfı geleneğini devam ettirmişlerdir. Bu itibarla Alucra'da bilinen en eski vakıf da Zihar'daki vakıftır. Hatta onun adıyla anılan çevre yerlerdeki vakıflarında atasıdır diyebiliriz. Buna ilişkin kanıt sayılabilecek ipucunu Alucra'nın anlatıldığı 1890 tarihli Sivas Vilayeti Salnamesinde bulmaktayız.)

³⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/23/cagirgan-babanin-vakif-senedindeki-sir/>

Alucra Kazası

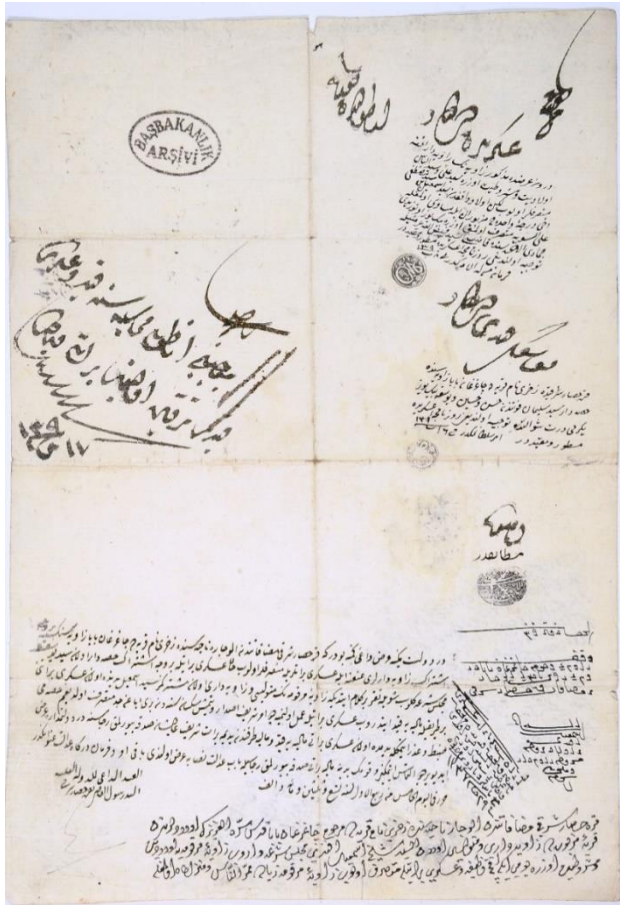
“Livanın cihet-i şarkisinde vaki olup, merkez Liva’ya (Sancak) yedi saattir. Bu kazada Karaçayır denilen mahâlle binikiyüzseksendokuz tarihinde bir hükümet konağı yapılub merkez ittihaz olunmuş ve ittisaline (bitişigine, yanına) iki hân iki kahve iki bab etimekçi (ekmekçi) fırını yapılmıştır. Me’murin ve a’za gündüzleri işbu hükümet konağında icra-yı vezâyif-i (vazife) me’muriyet idüb ahşamları mesâkin oldukları (oturdukları) köylere giderler. **“Eizze-i kiramdan (izzet ve keramet sahibi olan aziz zat) “Çağırğan ve Çomaklı Baba” kaza-i mezkûrda medfundur”** Kaza-i mezburda çelik i’maline kabiliyetli bir timur (demir) madeni olub ahali-i...” yazmaktadır.

Görüldüğü gibi Çağırğan Baba’nın varlığı ve Alucra’da medfun (gömülü) olduğu belge ile sabittir. Çağırğan Baba’nın Zıhar (Fevzi Çakmak) köyü ile olan ilişkisini de vakıf senedinden sonrandaki tarihlerde yapılan yazışmalardan anlıyoruz.

4.Bölüm

Arşiv Belgelerinde Çağırğan Baba ve Vakfı

(Başbakanlık Osmanlı Arşivi Fon Kodu: AE. SAMD.III, Dosya No: 30, Gömlek No: 2862, Tarihi: 29 Z 1139 (17 Ağustos 1727), Konusu: Seyyid Yusuf'un Karahisar-ı Şarki'de Çağırğan Baba zaviyesi zaviyedarlığına dair Karahisar-ı Şarki Kadısı Resul Efendi'nin arzı üzerine buyruldu.)

Açıklama: **(Görülen Hatt-ı Hümayun birkaç derkenar yazıdan oluştuğu için bölüm, bölüm okunmuştur. Ana sayfadaki yazının en altındaki kısım 2 numara, onun üstündeki kısım 1 numara, alt sağdaki kısım 5 numara, sağ ortadaki kısım 4 numara, sağ üsteki kısım 3 numara ve sol üsteki kısım 6 numaradır. Hattın arka yüzündeki kısım ise 7 numaradır.)**

1- “Der devleti kemîne (kemine: aciz, hakir, zavallı) arz-ı dai-i (duacı) kimesne budur ki: Karahisar-ı Şarkî muzafâtından Alucra Nahiyesi'nde Zıharî nâm karyede Çağrgan Baba Zaviyesi'nin ber-vech-i iştirak zaviyedarları an'ane ile askerî beratlarıyla mutasarrıflar olup hâlâ askeri beratıyla ber-vechi iştirak hissedar olan Seyyid Yusuf Meclis-i Şer'e (Şeriat Meclisi) gelip şöyle taktırir kelim etti ki: Zaviye-i merkumenin (adı geçmiş zaviye) mütevellisi (vakfın yöneticisi) ve zaviyedarı (zaviye yöneticisi) olan müşterekemiz Seyyid İsmail yedinde olan askeri beratını bir tarikiye (bir yoluyla) maliyeye kayd ettirip askerî beratıyla amel olunmağa deyü emr-i şerif isdâr (emir çıkartmış) ve yetmiş seksen seneden beri eben an cedd (babadan, kuşaktan, kuşağa gelen) mutasarrıf (kullanım hakkına sahip olmak) olduğum hissemi zabt ve gadr (elde etme) etmekle yedimde (elimde, kullanımımında) olan askerî beratı Maliyeye kayd ve Maliye tarafından yedime (elime, kullanımıma) berat-ı şerif-i alişân sadaka buyrulmak ricasına der devlet medara (devletin merkezine) arz ediver deyü iltimas etmeniz merkumun yedine Maliye beratı sadaka buyrulmak ricasıyla bab-ı adalet nisaba arz olundu.

Baki emr ü ferman dergâhı adalet ünvanındır.

Hurrire (yazıldı) fiyevmilhâmis min Reb'ül evvel li-sene tis' ve selasîn ve mie ve elf

El abdüdda'î li-ddevleti'l-aliyye Es-Seyyid Resul El-kâdı Karahisar-i Şarkî”

2- “Karahisar-i Şarkî muzafâtından Alucra nahiyesinde Zihâri nâm Karyede merhum Çağırğan Baba Guddise Sırruhülazîzin (Allah sırlarını kudsasın) evlatlarından karye-i mezbûrede zaviyedarı ve mütevellisi olan “Esseyid Şeyh İsmail Efendi” Meclis-i Şer'e varup zâviye-i merkûmeden “Evlâdiveti Meşrûtiyet” (hukuki evladlık, evlada mahsus) üzere yevmi iki akçe vazîfe ve askerî beratıyla mutasarrıf olup zâviye-i merkûme ziyâde memerrunnâs (insanların geçiş yeri) ve menzilgâh (konak yeri) olmağla.”

3- Askerîden Derkenar:

“Derûn-ı arzda (arzun içeriğine göre) mezkûr zaviyenin zaviyedarlığma evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere Seyyid Ali ve Seyyid İlyas mutasarrıflar olup lakin evlâdı vakıfdan Seyyid İsmail bin Seyyid Mustafa dahi derece-i vahideden mezbûran ile müsâvî olmağla ale-s-seviyye (bir seviyede) mutasarrıf olmak üzere Binyüzotuzyedî Cemaziyel ahiresinde Kadı Esseyid Feyzullah arzıyla tevcih olunduğu Ruznamçe-i askerîde mestûr (kaydedilmiş, yazılmış) ve mukayyettir. Ferman menlehülemrindir. FÎ 8 B 1139”

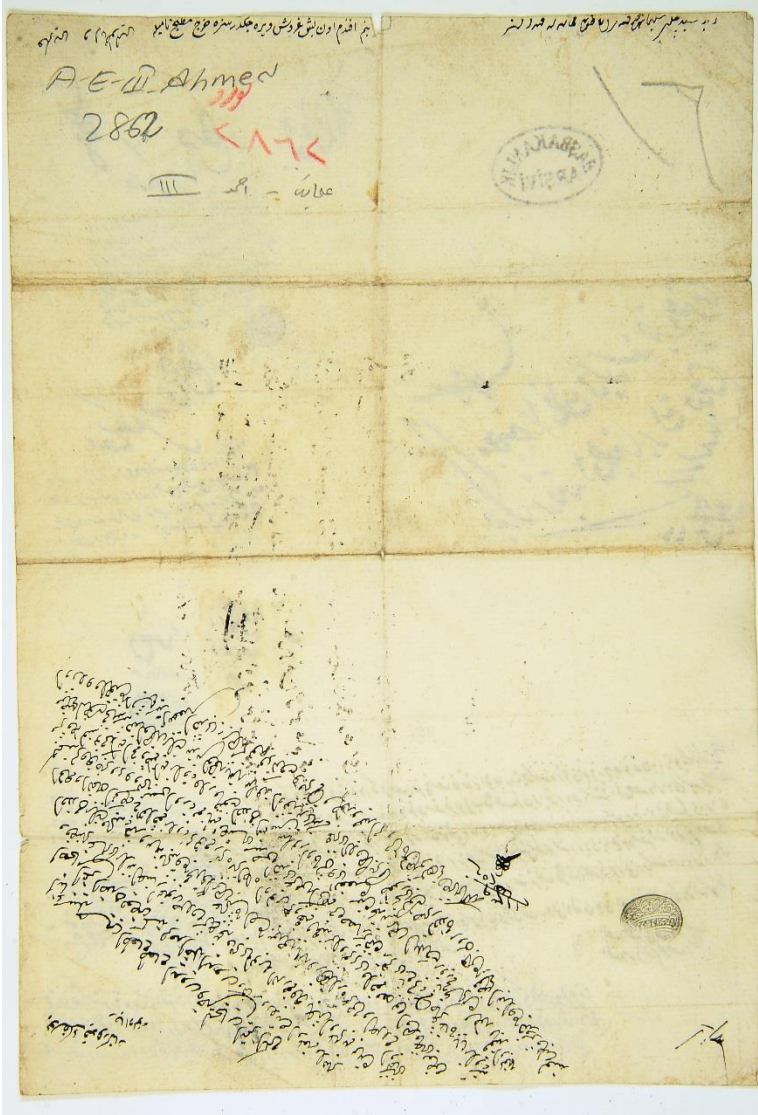
4- Maaş kaydı derkenar:

“Karahisar-ı Şarkî de Zihâri nâm karyede Çağırğan Baba zaviyesinde hissedar “Seyyid Süleyman” fevtinden Hasan ve Hüseyin ve Yusuf Binyüzyirmidört Şevvalinde tevcih (verilmek) olunduğu Ruznamçe-i askeride mestur ve mukayyettir. Emir Sultanımındır. - Fi 16 B (Recep) 1139 (9 Mart 1727)”

5- Defteri hâzîne:

“Vakf-ı Zaviye-i merkume Çağırğan Baba der karye-i Zihârî nahiye-i Alucra an muzafât-ı (bir şeyin ekleri şubeleri) Karahisar-ı Şarki Esseyid İsmail Efendi an evlâdı merkum meşruta (sahibi tarafından satılmamak kaydıyla veya bazı şartlara bağlı olarak bırakılmış yer) zaviyedâr ve mütevellî”

6- “Mucebince (gereği üzere) Anadolu muhasebesine kayd ve askerî kaydı terkin (kaydolunmuş) olunup beratı verile - Fi 17 Ş (Şaban) 1139 (9 Nisan 1727)”

7- Hattın arka yüzü (alt tarafta derkenar yazı) :
“Yusuf’un kayd-ı derkenârı ricâ olunur”

Ebnâ-i sebile (yolcular, seyahat edenler, seyyahlar) hasbî it’âm-ı taâm (karşılıksız, Allah rızası için yemek vermek, yedirip içirmek, doyurmak) edip dahilî îcap etmez (müdahale etmek gerekmez) iken

ashâb-ı i'tirâzdan (kullanma hakkına sahip olanların itirazı, men etmesi) bazı kimesneler müdâhale edip ve kenâr-ı vilâyetde olmağla valiler ve kadılar askerî berâtına i'tibâr etmeyip hilaf-ı şer' nîce malları alıp ve aldurmaya dahi ba'is olmalarıyla yedinde olan beratı maliyeye kayıt ve yedine maliyeden müceddeden (yenilenmiş) beratı-ı alişan ihsan buyrulmak bâbında der devlet-medara (devletin merkezi) arz ve i'lâm olunmasını iltimas edilmekle fi'l-vaki' zaviye-i merkûm zîrde menzilgâh olup her vecihle merhamet-seza ve ta'zîzi vaki'a mutabık olduğunu ba'zı kimesneler dahi haber verdiğiin Sisorta ve Naibli kadısı Seyyid Hasan efendi arz etmekle Karahisar-ı Şarkîde Zıharı nam karyede Çağrgan Baba zaviyesine meşrût (şartlı, şart ile bağı) üzere yevmi iki akçe vazife ile zaviyedar ve müteveli olan İsmail bin yüz on beş Zilkadesinde tecdîd-i berat eylediğı ruznamçe-i askerîde mestûr ve mukayyet olmakla mucebince (gereğı üzere) Anadolu muhasebesine kayıt olunup beratı tebdil olunmak babında bin yüz otuz yedi senesi Cemaziyelevvelinin yirmi dokuzuncu günü sadır olan rûûs-ı hümâyun mucebince (gereğı üzere) ibtidâdan (evvel, önce) kayıt ve meşrutiyet üzere evlâd-ı vâkıftan Seyyid İsmail Efendi'ye berât-ı şerîf verildiğı defterde mestûr (gizlenmiş, örtülmüş) ve mukayyettir (deftere geçmiş, kaydedilmiş) emr ü ferman devletlü sultanım hazretlerindedir. - Fi 25 Safer 1139 (22 Ekim 1726)”

Belgenin Özeti:

1727 tarihinde yapılan yazışmada Karahisar-i Şarki'ye bağı Alucra nahiyesinin “Zıhari” karyesinde bulunan “Çağrgan Baba Zaviyesi”nde atadan beri gelen hakları ve askeri beratları gereğı hak sahipleri olan Çağrgan Baba evlatları arasında ortaya çıkan bir anlaşmazlık söz konusu edilmektedir.

Buna göre “Seyyid Ali ve Seyyid İlyas” kendilerinin de “Seyyid İsmail” ile eşit şartlarda hak sahibi olmalarına rağmen Seyyid İsmail'in elinde bulunan askeri beratını Maliye'ye de kaydettirerek tek başına hareket ettiği ve kendi haklarının zayi edildiğini öne sürerek kendilerinin haklarının korunmasını talep etmişlerdir.

Belgede ayrıca “**Seyyid Süleyman**”ın vefat ettiğinden “**Seyyid Hasan, Seyyid Hüseyin ve Seyyid Yusuf**”un da varlığından bahsedilmektedir. Bu da aynı anda çok sayıda Seyyid’in Zıhar’da yaşadığını göstermektedir.

Diğer taraftan belgede Çağırğan Baba Zaviyesinin insanların geçiş yolu üzerinde bulunan bir konak yeri, menzilgâh olduğuna da vurgu yapılmaktadır.

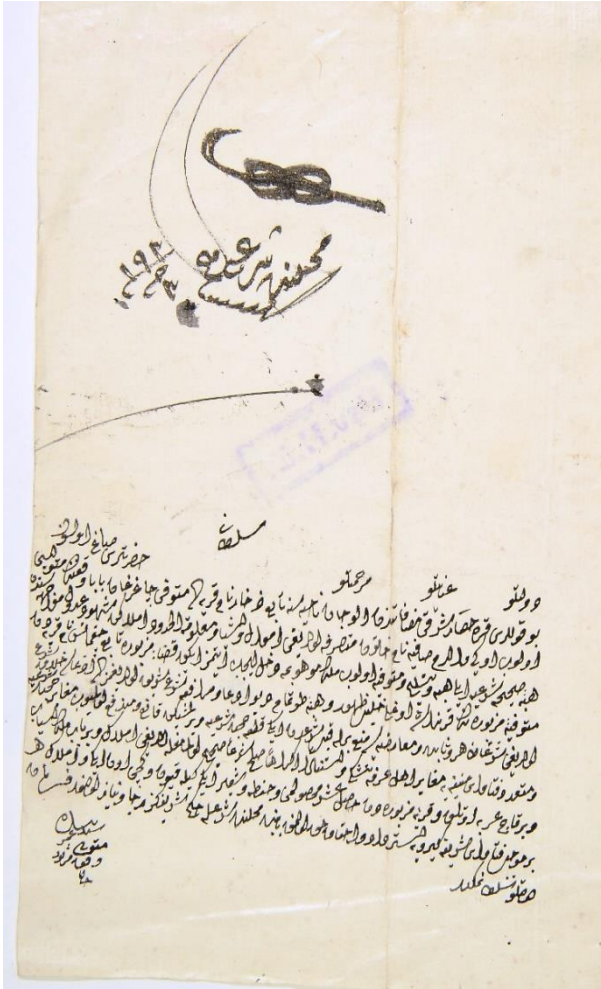
Bu noktada Zıhar köyünün isminin kökenine ilişkin bilgi vermekte de fayda bulunmaktadır. Zıhar, Arapça kökenli bir kelime olup, “**yardımcı, yardımcının olduğu yer, sırt sırta**” gibi anlamlar içermektedir.

Zıhar köyün ilk kurucusu olan Çağırğan Baba’nın verdiği bir isim olduğu anlaşılan Zıhar’ın dönemin hâkim dili olan Arapça olarak verilmesinin de kelime anlamı olarak da bir hikmeti bulunduğu anlaşılmaktadır. Zira Çağırğan Baba’nın Zıhar’da yerleşerek üstlendiği görev ve sorumlulukla Zıhar’ın anlamına uygun hareket etmiş olduğu da anlaşılmaktadır.

Ayrıca Guddise Sirruhü’l Aziz, daha çok Allahû Teâlânın sevdiği kullar olan evliyâdan birinin ismi anılınca veya yazılınca, onun sırrı (içi) temiz ve mübarek olsun manasına söylenen veya yazılan dua, hürmet ve saygı ifadesidir. Aynı zamanda da dönemindeki evliyanın büyüklerinden olduğu manası da bulunmaktadır. Dolayısıyla Zıhar (Fevzi Çakmak) Köyünde bulunan Çağırğan Baba adıyla bilinen zat evliyanın büyüklerinden olmakla beraber Seyyid yani Hz. Peygamberin neslindedir. Zira kendisinden sonra, adıyla anılan zaviyede zaviyedarlık yapan evladlarına da yazılı kayıtlarda Seyyid sıfatı ile hitap edildiği görülmektedir. Bu durumda Çağırğan Baba hem Seyyid hem de Gudduse Sırrihü’l Aziz’dir.

(Başbakanlık Osmanlı Arşivi Fon Kodu: C. ADL. Dosya No: 78, Gömlek No: 4703, Tarihi: 03 C (Cemaziyelahir) 1193 (17 Haziran 1779), Konusu: Şarki Karahisar'a tabi Ulucan nahiyesinin Zihar karyesinde vaki Çağırğan Baba Zaviyesi mütevellisi üvey validesi Safiye Hatun tarafından şahidler huzurunda kendisine hibe edilen emlakine müteveffanın kardeşi oğlu tarafından vuku' bulan müdahalenin men'i.)

“Mahalline şer’le hükm oluna

3 C (Cemaziyelahir) 1193 (17 Haziran 1779)

Devletlü, inâyetlü, merhametlü, sultanım hazretleri sağ olsun
Bu kulları Karahisar-ı Şarkî muzâfa’atından Alucra nahiyesine
tabi’ Zıhar nâm karyede müteveffa (vefat etmiş olan) Çağırğan
Baba vakfının mütevellisi (bir vakfın idaresi kendisine verilmiş
olan kimse) olup Onu vâlidem Safiye nâm hâtun mutasarrıf olduğu
emval ve eşya ve ma’lûmül-hudût emvâlin meşrût (şart koşulmuş)
ve udûl (vaz geçme) muvâcehesinde hîbe-i sahîha-i şer’iyye ile hîbe
ve teslim ve müteveffiye olup mülki mev’hûbem dahl icâb etmez
iken kaza-i mezbûre tabi’ Çakmanus nâm karyeden müteveffiye-i
mezbûrenin karındaş oğlu Halil zuhûr ve hîbe tutmam deyu emr-i
âli mürafa’a-i (mahkeme olunma) şer’î şerif olduğumuzda emr-i âli
hilafı şer’ olduğu şer’an zâhir ve sâbit ve mu’ârazadan (birine
karşı gelme) men’ birle kıbel-i şer’den (şeriat tarafından) iki kıt’a
hücceti şer’iyye (şer’i senet) verilmiş iken kâni ve mündefi’
olmayup (aldatılmış, savuşturulmuş) muğâyır-ı (aykırı) hücceti
şer’iyye ve müteaddit fetevâ-yı münifeye muğâyır ehli örfe teşkî ve
istirdât (geri alınma) ikrâhen (zorla zoraki) sulh şer’an sahih
olmamağla aldığı emlak ve bir bâb mülki âsiyâb ve birkaç araba
otluk ve karye-i mezbûreden hâsıl öşri mahsûlümüzü ve hınta
(buğday) ve şa’ir (arpa) iki kile, koyun ve keçi oniki ve emlak ber
mûcebi (icap ettiği üzere) fetevâyı şerîfe geriye istirdât ve ihkâk-ı
hak (bir hakkı usul dairesinde yerine getirme) olmak bâbında
mahallinde şer’le hükmü şerifiniz rica ve niyazımız olmağla
ferman devletlü Sultânımındır.

Bende Seyyit Ömer

“Müteveli-i vakf-ı mezbûr”

Belgenin Özeti:

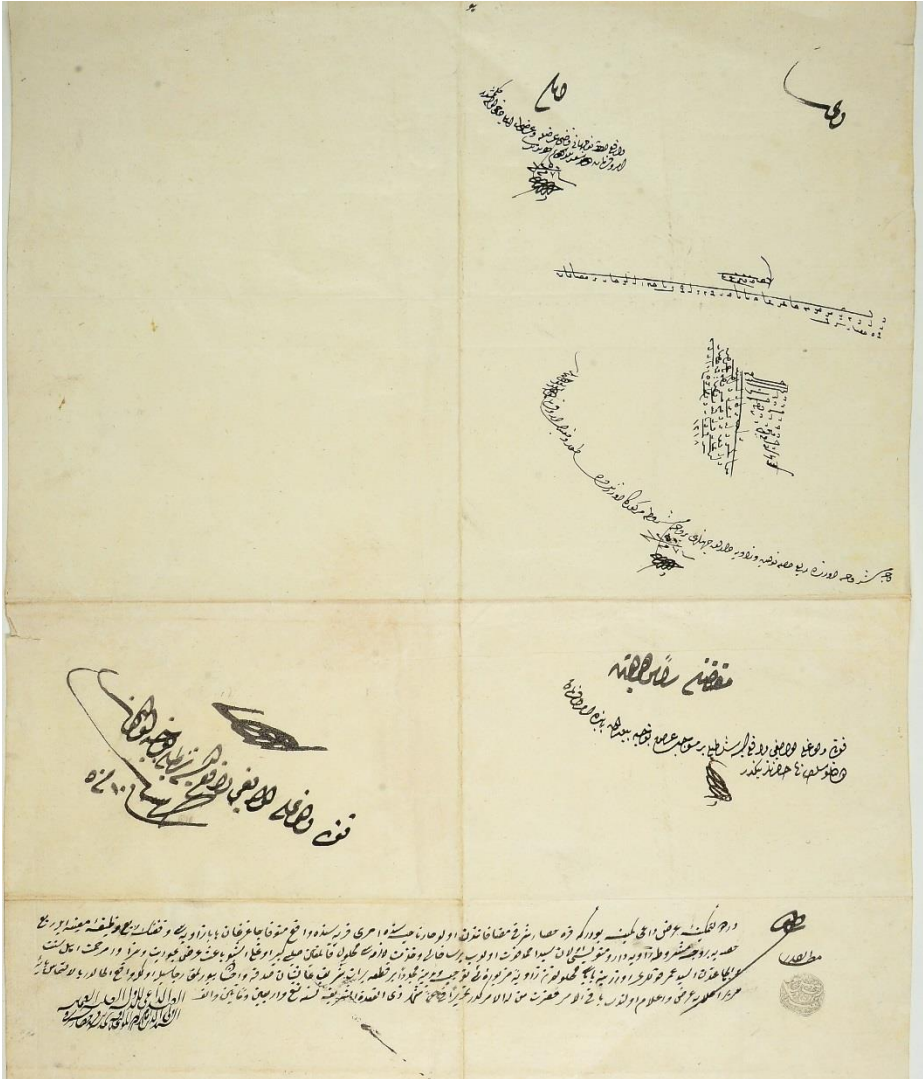
1779 tarihinde yapılan yazışmada Karahisar-i Şarki'ye bağlı Alucra nahiyesinin “Zihari” karyesinde bulunan “Çağırgan Baba Vakfı”nda yaşanan bir yanlış uygulamadan bahsedilerek bu durumun düzeltilmesini talep edilmiştir.

Belgeden bir kadının yani “Seyyid Ömer”in annesi olan **Safiye Hatun**’un Vakfın mütevellisi olduğu anlaşılmaktadır. Belgede söz konusu olan müracaatın sahibi Seyyid Ömer’dir.

Seyyid Ömer yaptığı müracaat ile Çakmanus köyünde yaşayan annesinin kardeşinin oğlu “Halil”in (Seyyid Ömer’in dayısı veya halası oğlu olmaktadır) haksız yere hüccet alarak vakıftarı gelirlerine ortak olduğunu belirtmiş ve bu durumun düzeltilmesi için yerinde duruşmalı olarak muhakeme talep etmiştir.

**(Başbakanlık Osmanlı Arşivi Fon Kodu: Cevdet Evkaf,
Dosya No: 6, Gömlek No: 300, Tarihi: 01 Za (Zilkade)
1249 (12 Mart 1834), Konusu: Karahisar-ı Şarki'de Uluhar
nahiyesinde Ahri karyesinde Çağırğan Baba Zaviyesi
zaviyedarlığı.)**

“Vakı’ olan tevcihâtı dahi arzla ve arzuhal ile dahi olagelmıştır.
Emrû Ferman Devletlü, Sa’âdetlü Efendim Hazretlerindir.
7.M. 1250 (16.05.1834)

Vakf-ı Zaviye-i merhum Çağırğan Baba der karye-i Zıhari, nahiye-i Alucra an muzâfâtı Karahisar-ı Şarki
Ömer veledi es-Seyyit Ahmet

Şart-ı ber-vech-i meşrûta zaviyedâr zemini hisse-i rub’ (1/4)

Vechi meşrûh üzere rub’u (1/4) hisse tevelliyet ve zaviyedarlık cihetleri ber-vechi meşrûta mezkûrun üzerinde mestûr (yazılmış) ve mukayyettir. Emrû-ferman Devletlü Sa’âdetlü efendimindir.

Fevti ve oğlu olduğu vâkı’ ise şartıyla ber-mûceb’i (icab ettiği üzere) arz tevcih (yazılmış) buyrulmak bâbında emr ü fermân Devletlü Sultânım hazretlerindir.

Der devlet mekine-i arz-ı da’î-i kemine budurki:

Karahisar-ı Şarkî muzâfâtından Alucra nahiyesinde Zıhari karyesinde vâkı’ müteveffa (vefat etmiş olan) Çağırğan Baba Zaviyesi Vakfının rub’ (dörtte bir çeyrek) vazife-i muayyene ile rub’ hisseye ber-vechi (olduğu gibi olarak) meşruta (şart koşulmuş) zaviyedar ve mütevellisi olan Seyyit Ahmet fevt olup yeri hâli ve hizmeti lazimesi mahlûl kalmağın sulbü (kendi soyundan) kebir (büyük) oğlu işbu bâ’is-i arz-ı ubûdiyet (kulluk kölelik, aşırı bağlılık) ve sezâ-vâr’ı (münasib, uygun, yaraşır) merhamet ehli-i sünnet vel-cemaat’ten Esseyyit Ömer kulları üzerine babası mahlûlünden (mirascısı bulunmayan ve devlete kalan) zâviye-i mezbûreyi tevcih (verilmiş) ve yedine (kullanımına) müceddeden (yeniden) bir kıta berâtı şerîf-i âlişân sadaka ve ihsan buyrulmak ricasıyla vâkı’ül-haldir. Bil-iltimas paye-i serîr-i âlâya arz-ı i’lâm olunup bâki’ül-emr hazreti men-lehül-emrindir. Tahrîren fî gurre-i şehri zilkâdetişşerife lisene tis’a ve erba’in ve mieteyn ve elf. 1 Za 1249 (12.03.1834)

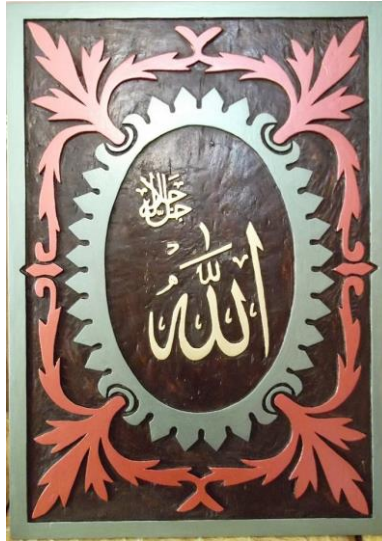
**El-abdüdda'î liddevletil-aliyyetil osmaniyye
Es-seyyit veliyyüddîn imam zâde
Elmüvellâ limesineti Karahisar-ı Şarkî**

Belgenin Özeti:

1834 tarihinde yapılan yazışmada Karahisar-i Şarki'ye bağlı Alucra nahiyesinin “Zıhari” karyesinde bulunan “Çağırğan Baba Zaviyesi Vakfı” mütevelliliğine yani idareciliğine yapılan bir atama söz konusudur.

Anılan vakıfta ¼ (çeyrek) hissesi olan Seyyid Ömer'in büyük oğlu Seyyid Ahmed vefat ettiği için onun oğlu Seyyid Ömer müracaatta bulunarak kendisine berat verilmesini istemiştir. Buradaki çeyrek hissenin varlığı vakıf yönetiminde başka evlad-ı çağırğanların da olduğunu göstermektedir.

Belgede dikkat çeken en önemli husus ise Çağırğan Baba'dan bahsedilirken Zıhar'da vefat etmiş olduğunun belirtilmiş olmasıdır.

Allah Celle Celâlühû

(Arşiv fon Kodu: HAT, Dosya No: 1549, Gömlek No: 23, Tarihi: 02 B (Recep) 1235 (15 Nisan 1820), Konusu: Karahisar-ı Şarki Sancağı tarik-i Çad'da Baki Zihari adlı karyedeki caminin hatibi Halil'in kendi rızasıyla feragat ettiği hitabet hizmetinin Seyyid Mehmed Halife'ye tevcihi.)

Sağ üst tarafındaki yazı: “**Kayd-ı inhâsı (bir hususu resmen bildirme) kaleminden görüle**

“Ber müceb-i defteri hazine-i âmire der karye-i Zihariye-nâm-ı Es-seyyid Halil bin Hüseyin ezzeminian mahlûl-i Es-Seyyid Osman Halife

Ber müceb-i (gereğince) memhûr (mühürlü) telhis ve bâ işâreti İbrahim Efendi

Şeyh-ül İslam ve bâ Hatt-ı Hümâyun inayet makrûn ve bâ ru’us-ı hümâyun

Berât dâ de Fi Selhi 1199

Hitabet yevmi 3

An faizi mukâtaa-i şaphâne-i Karahisar-ı Şarki dâde (verilmiş vergi)

Berây-ı Cülûs-ı hümâyun-Berât-ı Cedit Sitâde- Fi 8 N (Ramazan) 1223

Belgenin sol üst tarafındaki yazı: “**İşaretli mucebince tevcih olunmak buyuruldu. Fi 2 B (Recep) sene 1235”**

Belgenin sağ orta kısmındaki yazı: “**Hitabet-i mezburenin ber muceb-i arz-ı takririnden tevcihi işaret-i aliyye-i hazret-i Şeyhül-İslamiye tevakkuf ider. Emrû ferman devletlü Sultanım hazretlerininindir.”**

Belgenin altındaki ana yazının hemen sol üstündeki yazı: “**Mucebince tevcih buyurulmak mercûdur. Ed-dai el hacc Halil. Ufiye anh.”**

Belgenin en altındaki ana yazıda: “**Der-i Devlet-i mekine-i arz-ı dai-i mekineleridir ki; Karahisar-i Şarki Sancağında tarik caddesinde vaki Zihari nam karyesinde kâin cami-i şerifte Karahisar-i Şarki**

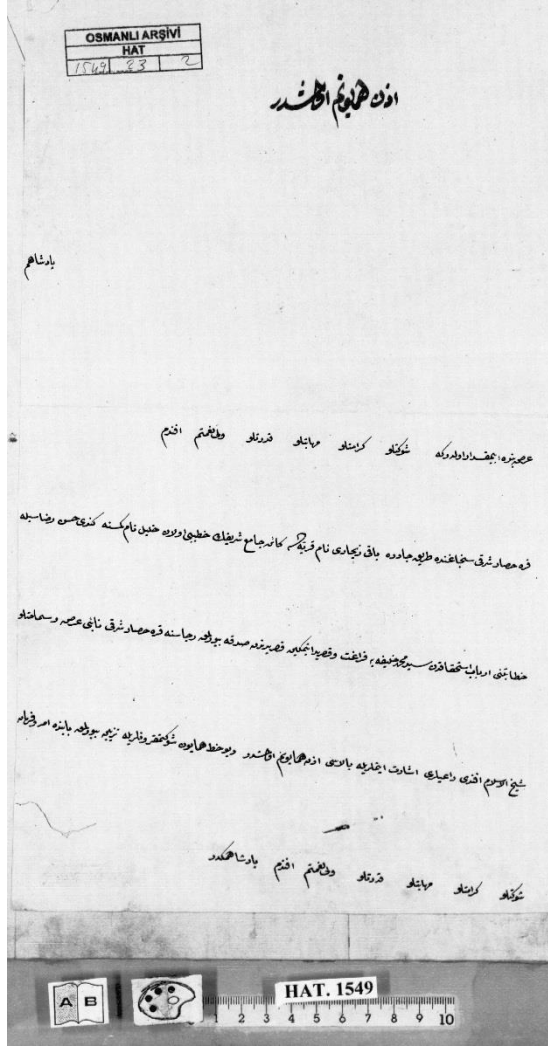
şaphanesi mukataası faizinden (gelirinden) olmak üzere yevmi (günlük) 3 akçe vazife ile hatip olan Es-Seyyid Halil ibn-i Hüseyin ezzemini nam halife Meclis-i Şer-i Hatiru'l-Azmit-Tevkire gelüp Es-Seyyid Mehmed bin, Es-Seyyid Ahmed mazharında şöyle ikrarı tâm ve takrir-i kelim edüb bâ-berât-ı şerif-i âlişân'a mutasarrıf olduğum hitabet berâtım işbu merkûm Seyyid Mehmet Halifeye hüsn-i rızam ile feragat ve kasri-yed ve huzur-şer'de teslim-i berat etmekle fil-hakika merkûm kullarının hitabet-i mezbure ehliyet ve istihkâkı zâhir ve nümâyâ ne olmakla cihet-i mezburi vazife-i mersumesiyle fârih-i mezburun (adı geçen) ferâgat ve kasriyyedinden erbâb-ı istihkâkdan şayeste-i (şayan, uygun, yaraşır) merhamet ve sezâvâr-ı (münasip, uygun) inayet (yardım, lütuf) işbu bâ-is arz-ı ubdiyyet Es-seyyid Mehmed kulları üzerine tevciye ve yedine müceddiden bir kıt'a berâtı şerifi âlişân sadaka ve ihsan buyrulmak ricasına der-bâr-ı adâlet karara arz ve i'lâm ediver deyu elhak ve istirham etmeleriyle evvelki'ül-hâldir. Hasbitallâhül-melikü'l-mûte'al pâ-ye-i seriri âlâyâ arz ve i'lâm olundu bâki'ül-emr hazreti men-leh'ül-emrindir. Tahriren Fi evâhiri şehr-i Rebi'ül-âhir Sene Hamse selasin ve mieteyn ve elf (20 R 1235) (5 Şubat 1820)"

Enaltta sol parağrafta: "El abdüddâ'i liddevletil aliyye el Osmaniyye Es-Seyyid Feyzullah el muhallâ Medine-i Karahisar-i Şarki"

Allahü Allah

“İzn-i hümâyunum olmuştur.
Arz-ı bende-i bî-mikdârı oldur ki;

Şevketlü, kerâmetlü, mehabetlü, kudretlü velîni’metim efendim,
padişahım.

Karahisâr-ı Şarkî Sancağı’nda tarîk-i caddede bâkî Zihâri nâm

karyede kâin câmi-i şerîfin hatîbi olan Halil nâm kimesne kendi hüsn-i rızâsıyla hitâbetini erbâb-ı istihkâkdan (ehil olan) Seyyit Mehmet halîfeye ferâğat ve kasr-i yed (devretme) etmeğın kasr-i yedinden (devretmesinden) sadaka buyrulmak ricâsına Karahisâr-ı Şarkî nâibi (kadısı) arz ve semâhatlü (iyilik sever, cömert) şeyhülislâm efendi dâ'ileri işâret etmeleriyle bâlâsı (yukarıdaki) izn-i hümâyunum olmuştur deyü hatt-ı hümâyun-ı şevket-makrunlariyla tezyîn buyrulmak bâbında emr ü fermân..

Şevketlü, Kerâmetlü, mehabbetlü, kudretlü velî ni'metim efendim padişâhımındır.

Belgenin Özeti:

1820 tarihli belge Zıhar'da bulunan camiye yapılan imam atamasıyla ilgilidir. Caminin hatibi olan “**Es-seyyid Halil**” Meclis-i Şer'e gelerek kendi rızası ile görevinden feragat etmiş ve vazifenin “**Es-seyyid Mehmet Halife**”ye verilmesini istemiştir. Mehmet Halife de göreve münasip bulunduğundan hatiplik görevi uhdesine tevcih edilmiştir.

Belgede iki husus daha dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi Cami tarif edilirken kullanılan “**Tarik Caddesi**” ifadesidir. Tarik yol demektir. Bu da caminin Zıhar Zaviyesinin yanında bulunan ve ana yol üzerinde bulunan cami olduğunu göstermektedir. Ahşap olan bu cami daha sonra yıkılarak yeniden taştan inşa edilmiştir.

ÇAĞIRGAN BABA

Caminin kapısının üstünde Hicri 1302 (1884-1885) tarihi yazmaktadır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Kolordu Komutanı olarak bir süre bölgemizde kalan Mareşal Fevzi Çakmak bu caminin Cuma Camisi olması nedeniyle bu camide Cuma Namazlarını kılmıştır.

İkinci husus ise “Halife” ifadesinin kullanılmasıdır. Halife: Fıkıhta ilâhi yani şer’i hükümlerin tatbik ve icrası için Peygambere (s.a.v) vekil olan zat. İmam. İmâmet-i kübra anlamlarına gelmektedir. Namazda imama uyan cemaat gibi halifeye de şer’i emirlerde öylece itaat edilir. Halifede aranan dört şart: İlim, adalet, kifayet, a’za ve kavâsta selâmettir.

Ayrıca bu camîde Cuma Namazı kılınması ve Zaviye Vakfı Camisi olması nedeniyle Padişah onayı ile işlem tesis edilmiştir. Ayrıca Medine-i Karahisar-i Şarki ifadesi kullanılmaktadır. Medine medeniyet ve şehir demektir. Burada Karahisar-i Şarki, şehri anlamında kullanılmıştır ve bir iltifat söz konusudur.

“Kaydı ve muktezası ru’us-ı hümayundan

Darphane-i Âmire Müşiri Saadetlü Atûfetlü Paşa Hazretleri iktizasına himmet buyurular deyu buyruldu.

Devletlü, inayetlü, merhametlü efendim sultanım hazretleri sağ olsun.

Arzuhal-i kullarıdır ki; Karahisar-i Şarki muzafatından Alucara nahiyesinde Zihari karyesinde vaki Çağırğan Dede Zaviyesi Vakfı’nın evladiyet ve meşrutiyet üzere vazife-i muayene ile tevliyet ve zaviyedarlık cihetlerine mutasarrıf olan müşteriklerim Seyyid Osman ve Seyyid Süleyman ve Seyyid Mustafa mutasarrıf oldukları cihet-i mezkûrları bu kullarına feragat ve kasr-ı bidağları elli dört senesi Ramazan-ı Şerifinin üçüncü günü tevcih hususiyle verilen ru’us-ı hümayun bi-kazaullahi teala zayi olmakla merahim aliyelerinden mercudur ki kaydı ru’us kaleminden derkenar olunarak zayinden yedime bir kıt’a ru’us-i hümayun ita buyrulmak babında emr u ferman devletlü inayetlü merhametlü efendim hazretlerininidir. Seyyid Ömer Halife kulları

"En hayırlı konuşma kısa ve öz olandır" Hadis-i Şerif

II. Bayezid Dönemi Hattatlarından Şeyh Hamdullah Efendi Hattı

“Mucebince beraat-ı i'ta olunmak buyruldu. 26 Şevval 1254

Arz-ı bendeleridir ki;

İşbu arzuhal ve derkenar natık (beyan) olduğu üzere nezaret-i evkâf-ı hümâyuna mülhak evkaftan Karahisari Şarki muzafahatından Alucara nahiyesinin Zıhari karyesinde vaki merhum Çağırğan Dede Zaviyesi Vakfı'nın vazife-i muayyene ile tevliyet ve zaviyedarlık cihetleri mutasarrıfları Seyyid Osman ve Seyyid Süleyman ve Seyyid Mustafa Halifelerin hüsn-ü rızalarıyla ferağ ve kasr-ı yedlerinden (el çekme) Seyyid Ömer Halifeye tevcih olunmuş ise de yedinde olan ru'us-i humayununu kazaen zayi etmiş olduğundan zuhur eder ise amel ve itibar olunmamak şartıyla

kaydı mucebince kemâ-kâne (eskiden olduğu gibi) uhdesine ibka (yerinde kalması) ve yedine (kullanımına) beraat-ı âlî ita olunmak babında emr ü ferman hazret-i men lehül emrindir.”

Belgenin Özeti:

1838 tarihli belgelerde Karahisar-i Şarki'ye bağlı Alucra nahiyesinin “**Zihari**” karyesinde bulunan “**Çağırğan Dede Zaviyesi Vakfı**” mütevelliliğinde dört Seyyidin olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar müşterek zaviyedarlar olarak “**Seyyid Osman, Seyyid Süleyman, Seyyid Mustafa ve Seyyid Ömer**”dir.

Bunlardan Seyyid Ömer elinde bulunan yetki belgesini kaza ile zayi ettiğinden diğer Seyyidlerin de hüsn-i rızalarıyla beratı yenilenmiştir. Bu işlemde Karahisar-i Şarki'de bulunan Evkaf-ı Hümayun yani Vakıf Müdürlüğünün kayıtlarına itibar edilerek Seyyid Ömer'in eskiden olduğu gibi zavidarlık görevinde kalması için kullanımına berat verilmiştir.

5. Bölüm

Seyyidler Şeyhler ve Dervişlerin Durumu

Oğuz boyları IX. yüzyılda Selçuklularla birlikte ilk olarak İran'ın Merv ve Mahan bölgesine gelmişlerdir. Orta Asya'dan Anadolu'ya tarihin muhtelif devirlerinde defalarca gelmişlerse de, Anadolu'nun bir Türk yurdu olmasında etkili olan göçler XI. yüzyıldan itibaren başlamıştır.

Bizans mukavemetini kırmaya çalışarak Anadolu'ya yerleşme faaliyeti, Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşundan (1040) hemen sonra başlamıştır.1071'de yapılan Malazgirt Savaşı, Bizans İmparatorluğu'nun bütün mukavemetini kırmış, bu zaferden sonra Türkler, Anadolu'da hızla yayılarak yurt tutmuşlardır. Malazgirt Savaşı'ndan sonra Sultan Alp Arslan, Selçuklular'ın sevk ve idaresinde Anadolu'ya gelen boylara, bu savaşa katılan Türkmen gruplarına ve kendi aile mensuplarına Anadolu'nun muhtelif bölgelerini ıkta (timar),

yani mülk olarak vermiştir. Bu emirler, maiyetindeki kuvvetlerle Anadolu'nun muhtelif bölgelerine yerleşmişler ve çok geçmeden buralarda birer Türk Beylikleri kurmaya muvaffak olmuşlardır. Nitekim Malazgirt savaşına katılan Danişmend-Gazi ve Mengücek-Gazi de bunlardandır.³⁶

Türkistan'da başlayan Selçuklular ve Danişmendliler (Danişmend Gazi) ile Mengücekler (Mengücek Gazi) devrinde gelişen ve genişleyen gazilik ananeleri derin bir iman ve hayatiyetle canlanmıştı. **“Gaza yapan Türkmen Beyleri, her tarafta âlimlere medrese, şeyhlere zaviye ve imaret inşa etmiş; ilim ve tasavvuf tam bir imtizac (uyumluluk) haline gelmişti. Moğol istilasının (1243) Anadolu'da verdiği çöküntünün atlatılmasında İslam ülkelerinden gelen şeyhler, babalar ve dervişlerin gazalara katılması önemli rol oynamış, ahi zaviyelerinin varlığı da bu sürece destek olmuştur.”**³⁷

Ahilik teşkilatına mensup olanlar ile Alp ve Alperen, Abdal veya Baba unvanı ile bilinenler önemli bir mevkie sahiptiler. Ahilik teşkilatına mensup olanlar içinde hiç şüphesiz genç bekârlar ile esnaf ve sanatkârlar olmayıp, dini ve siyasi fonksiyonu olan kimseler de vardı. Şehir ve kasabaların yanı sıra, köylere kadar da yayılan bu teşkilatın mensupları, siyasi otoritenin olmadığı yerlerde, emniyet ve asayişin sağlanması gibi vazifeleri de yerine getirmekte idiler. **Alp ve Alperen diye bilinenler ise, daha çok uç bölgelerinde kendilerini gazaya adanmış olan kimselerdi.** Kahraman cengâver manasına gelen Alp unvanı, esasen İslamiyet'ten önceki Türk dünyasında da mevcuttu. Bu bakımdan bunlar, Türk kahramanlık geleneği ile İslam dinini kaynaştırmışlardır. Alp ünvanı İslamiyet'in tesiri altında bilahare yerini Gazi'ye bırakmıştır. Abdal veya Baba unvanı taşıyan kimselerin, daha çok Türkmen aşiretleri üzerinde tesiri vardı. Kendilerine Horasan Erenleri de denilen Anadolu Abdalları, gerektiğinde bizzat sefere

---

³⁶ Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi (Anadolu Türk Devletleri), İlmi Müşavir ve Redaktör Prof. Dr. Hakkı Dursun YILDIZ, Zaman Çağ Yayınları, Cilt 8

³⁷ Prof. Dr. Osman TURAN, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi, Boğaziçi Yayınları 9. Baskı, İstanbul 1996

katılmış ve fethedilen yerlerde kurdukları zaviyelerle oraların iskânında önemli bir rol oynamışlardır.

Dervişler ve bunların neşrettiği sufilik (tasavvuf) Anadolu'da hâkim bir mevki almıştı. Bunlar daha Selçuklular zamanında birçok rical-i sufiye, (tasavvuf mertebesinde olanlar) makarr-ı evliya (evliya merkezi) olan Buhara'dan gelip Anadolu'ya cemaatle girmişler ve orada gerek saray gerek ahali tarafından sevgiyle kabul edilmişlerdi. Mavaraünnehir'in çok yüksek tutulan halk velisi "**Ahmed Yesevi**" (vefatı 1116) bunların hepsinin üstadı idi. Her köşe ve bucakta zaviyeler ve mamureler tesis ve inşa eden ve çilehaneler açarak mu'tekid (bağlanmış) müridleri "süluk"ları (tarikatlari) dairesine alanlar bunlardır. Bunların en etkili olanları Mevlâna Celaleddin-i Rumi'nin tesis kardeşi olan Mevleviye, diğeri de "**Hacı Bektaş-ı Veli**" tarikatlardır.³⁸

Beylikler döneminde fetih ve iskân hareketlerine kolonizasyon özellikleri ile katkı sağlayan bu kurumlar, Osmanlı idaresinin egemen olmasıyla birer bayındırlık ve sosyal hizmet kurumu niteliğine bürünerek devam etmiştir. Ayrıca toplumsal dayanışmayı, toplum huzurunu bozacak zorbalarla mücadeleyi, tarım ve ticarete dayalı iş hayatını organize etmeyi ve toplumun diğer ihtiyaçlarını bu kurumlar karşılamıştır.³⁹

Tekke ve zaviyeler yukarıda zikredilen icraatları yanında psikolojik, pedagojik ve tıbbi meselelere varıncaya kadar geniş bir hizmet sahası olan bir alanda adeta bir mektep gibi faaliyet göstermişlerdir. Bu kurumlar, o zamanın mektebi, hastanesi, moral-eğitim merkezi, dinlenme ve sohbet merkezi, yolcular için sığınma yeri,

---

³⁸ Faruk SÜMER, Franz BABİNGER, Anadolu'da İslamiyet, İhsan Yayınları, İstanbul 1996

³⁹ Faruk SÜMER, Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, TTK Yayınları XIX Dizi, Ankara 1990

açlar için karnını doyurabildiği yer ve fikir değerlendirmelerinin yapıldığı ocaklardır.

Bölgemizde sahilden Şebinkarahisar'a ulaşan umumi ve ticaret yollarının güvenlik ve imaret hizmetlerini, yollar üzerindeki köprülerin bakım ve onarım hizmetlerini yerine getirmişler, çevre köylerin ve nahiyelerin teşkilatlanmasını sağlamışlardır. Derbent görevi gören zaviyeler özellikle sarp geçitlere, ticaret yolları üzerine kurdurularak, bu zaviyeler sayesinde hem ticaretin hem de güvenliğin gerçekleşmesini sağlamıştır. Örneğin Zıhar'da bulunan zaviye için bir belgede "tarik-i caddede bulunan" diye bir ifade kullanılmaktadır. Buradan da anlıyoruz ki Feygas ve Zıhar Zaviye Vakıfları, Karahsar-i Şarki'den gelen ve Tebriz'e doğru devam eden anayol üzerinde kurulmuştur. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan C.ML.229/9589-27 Rebiyyülahir 1239 (31 Aralık 1823) tarihli belgede Şebinkarahisar'dan devam eden İran caddesinden (ana yol) söz edilmektedir.

Şebinkarahisar ve çevresinde kurulmuş, bölgenin Türk yurdu ve İslam beldesi haline gelmesinde aktif rol oynamış çok sayıda zaviye ve Türkmen dervişinden söz edilebilir. "**Hasan Tahsin Okutan**"a göre, Selçuklu Sultanı Mesut'un ölmeden önce ülkeyi oğulları arasında pay etmesi üzerine yaşanan iç karışıklıklar neticesi Amasya bölgesinden ayrılan ulema ve meşâyıhtan Karahisar'a ve çevresine gelip yerleşenler olmuştur.

Hasan Tahsin Okutan, Şebinkarahisar çevresinde tarih içinde Babailik, Nakşibendilik, Bektaşilik, Zeydilik, Halvetilik, Rafizilik, Kadirilik, Rufailik gibi sûfi akımların etkili olduğunu ve toplum içinde etkilerinin varlığını nakleder.⁴⁰ Şebinkarahisar ve çevresiyle ilgili incelediğimiz bazı belgelerde de Kadiriliğin varlığına rastlanmıştır.⁴¹

---

⁴⁰ Hasan Tahsin OKUTAN, Coğrafya (Şebinkarahisar), 1949

⁴¹<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/29/kadiri-tarikati-seyhi-seyyid-recep-efendi/>, <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/24/karahisa-i-sarki-sakini-kadiri-tarikatindan-saka-mehmed-baba/>,

Bu cümleden olarak Çağırğan Baba Tekkesinin de Kadiri olduğu görüşü hâkimdir. Kadirilik Peygamberimiz (s.a.v.) efendimizden sonra Hazreti Ali (r.a.) vasıtasıyla üç koldan Abdulkadir Geylani Hazretlerine intikal ederek onda karar kılan tasavvufi anlayış ve ilm-i ledün yoludur. Abdulkadir Geylani'den sonra Kadiriye tarikatı olarak isimlendirilmiştir.

Muhyiddi ebu Muhammed Abdulkadir Bin Ebi Salih Musa Ez-Zahid El-Geylani Hazretleri Hicri 470-Miladi 1077 yılında Hazar Denizinin güney batısında bulunan Geylan bölgesinde dünyaya geldi. Baba tarafından Şerif anna tarafından Seyyid'dir. Abdülkadir Geylani Hazretleri öncelikle dedesi Ebu Abdullah es-Sevmai'den temel İslami ilimleri aldı. Daha sonra zamanın büyük ilim merkezlerinden Bağdat'a gelerek ilim tahsiline başladı.

Abdülkadir Geylani Hazretlerinin Fıkıh ve Akaid ilmindeki hocaları şunlardır:

1-Ebu'l-Hattab Mahfuz bir Ahmed bin el-Hasan bin Ahmed el-Kelzevani (H.510-M.116)

2-El-Kadı Ebu Sa'dat el-Mübarek bin Ali bin el-Hüseyin el-Muharrimi el-Bağdadi (H.513-M.1119)

3-Ebu'l-Vefa Ali bin Ukayl bin Muhammed bin Ukayl bin Abdullah el-Bağdadi ez-Zaferi el-Hanbeli (H.513-M.1119)

Kadiri tekkelerinde müritlere verilen dersler aşağıdaki gibidir:

- a)Üç İhlas, bir Fatıha ve Rabıta,
- b)Bismillahirrahmanirrahim, 100 defa,
- c)Tevbe ve istiğfar, 100 defa,
- d)Salavatı Şerife, 100 defa,
- e)Kelime-i Tevhid, 300 ila 1000 arası,

f)Lafza-i Celâl, 1000 ila 3000 arası dua olarak günlük icra edilirdi. Bunların yanında müşkülâtı olan, maddi manevî sıkıntılara düşen sofiler, günde 700 defa istiğfar çekerlerdi. Bunun dayanağı da darda kalan kimselere Allah'ın ummadıkları yerden bir genişlik yaratacağı ve yine ummadıkları yerden hayır kapıları açacağına olan inançlarıydı.

Kadiri tekkelerinde ayrıca **Cehri (aşikâr, sesli) zikir** de yapılırdı. Allahû Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de "Rabbini gönlünden, korkarak, gizli ve aşikâr, sabah ve akşam zikret, gafillerden olma" buyurmaktadır. Âlimler bu hususta ittifak halindedir. Bunun için üç müridin bir araya gelmesi yeterlidir. Zikrullahın, dergâh, cami veya mescid gibi yerlerde yapılması, zikre katılanların feyzinin çoğalmasına sebeptir. Zikri, mürşid, halife veya bunlar tarafından görevlendirilen bir kişi yönetir. Eğer böyle bir imkân yok ise cehri zikre oturacaklar kendi aralarında zikri yönetebilecek birini seçerler ve bir daire şeklinde otururlar. Zikrullah devam ettiği müddetçe zikredenler, başka bir şeyle ilgilenip dikkatlerinin dağılmaması için gözlerini kapatırlar ve Allahû Teâlâ'nın azameti ve büyüklüğünü düşünerek yöneticinin ikazı ile aşağıdaki sıraya göre zikrullah başlanır.

- 1-1 defa Fatiha Suresi,
- 2-2 defa Nasr Suresi,
- 3-3 defa İhlas Suresi,
- 4-1 defa Felak Suresi,
- 5-1 defa Nas Suresi okunur.

Zikirden sonra yöneticinin isteğine göre kısa bir dua yapılır. Hâsıl olan sevap, başta Peygamberimiz (s.a.v.) efendimizin, Pir Abdulkadir Geylani (k.s.) Hazretlerinin, mürşidin ve tarikatte emeği geçenlerin mübarek ruhaniyetlerine bağışlanır.

6-Rabıta yapılır. Zikrullah birisinden diğerine geçerken, Kelime-i Şehâdet (**Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne muhammeden abduhu ve Resuluhu**) söylenir ve "**İlahi ente maksudi ve rızake matlubi**" (*İlahım, maksadım Sen'sin ve talebim rızandır*) denir.

ÇAĞIRGAN BABA

7-100 defa, **“Bismillahirrahmanirrahim”** diyerek zikre başlanır ve yüz defa tekrar edilir.

8-100 defa, **“Estağfirullah”** denir. Bu sırada herkes işlediği günahı düşünerek Allah’tan affını niyaz eder. Zikrin **sonunda** **“Estağfirullahe’l-azimel kerim ellezi lailaheilla hû, el hayle’l-gayyume ve etubu ileyh”** denir.

9-100 defa, **“Allahümme salli ala seyidine Muhammedin ve ala alihi ve sahabihi ve sellim”** diyerek zikredilir.

10-1000 defa, **“Lailahe illallah”** denilerek zikredilir. Zikir en sonunda **“el-Melikülhakku’l-Mübin Muhammedü’r-rasulullah Sâdiku’l-Va’dü’l-Emin”** denilerek tamalanır.

11-500 defa, “Allah” denir ve bu zikrin en sonunda “Celle Celalehû amme nevalehu vela ilahe gayruk” denir.

12-Kur’an okunur.

13-Dua edilir. Zikre başlarken yapılan duadan biraz daha kapsamlı dua edilir. Duanın önemine binaen kitabın son bölümleri dualar bahsine ayrılmıştır.

Hak erenlerinin vasıfları şöyle sıralanmıştır:

- Teslimiyet,
- Sıdk,
- Rıza,
- İyiliği emretmek kötülüğü nehyetmek,
- Tevbe ve istiğfar,
- Hakikate bağlılık,
- Allah yolunda basiret ile imtisal etmek (uymak),
- Allah dostlarının izinde hareket etmek,
- Tebliğ (ya hakikati söyle ya sus),
- Sabır,
- Dua,
- Kabirlerden irşad olma (kabir insana ibret olarak yeter),
- Ehl-i Beyt sevgisi,
- Kitapların okunması,
- Müşâvere (danışmak, şûra etmek),
- Tevazu ve dünya sevgisinden uzak olma.⁴²

Kitabın 6.bölümünde Karye-i Zun bahsinde göreceğimiz üzere Çağırğan Baba müridlerinden olmağla Padişâh-ı Âlempenâh Hazretlerine duacı kaydolundu, iafdesine dikkat edelim. Bu müridlerin görevi sabah akşam Padişâha dua etmektir. Bu vazifeleri karşılığı da vergiden muaf tutulmaktaydılar.

Osmanlı âlimleri tasavvufa karşı oluşan şüpheleri gidermiş ve onu İslam cihadı mefkûresiyle birleştirmişlerdir. Bu sebeptendir ki hiç bir devir ve devletin inkişafında görülmemiş bir hadise olarak Osmanlı devletinin kuruluş ve yükselişinde tasavvuf tarikatleri, şeyhler, veliler, babalar ve dervişler birinci derecede rol oynamıştır. Osman Gazi döneminden itibaren onun ve haleflerinin etrafı din adamları ile Türkmen babaları ve evliyalar ile dolmuş, daha ilk başta Osmanlı akınları gaza mahiyetini almış ve bir gaziler devleti kurulmuştur.

---

⁴² Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında, Kadiri tarikatının Muhammediye Kolu, Anadolu'da Kadirilik, Seyyid Muhammed Efendi

Osmanlı'nın ilk dönemlerinden itibaren Alpler, Abdallar ve dervişler devletin himayesine mazhar olmuşlar; halk üzerinde etkili olan bu zümrelere çeşitli görevler ve tımarlar verilerek devlete yakın olmalarına çalışılmıştır. Bunlarda irşâd faaliyetleri ile buldukları bölgeyi Türkleştirmiş ve İslamlaştırmışlardır. Manevi boyutu ile dikkat çekici olan bu mekanizma ve irşatla ehliyetli insan-ı kâmiller sayesinde buldukları coğrafyanın insanlarına istikamet vermek ve onlara hedef çizmek imkânı elde edilmiştir.

Osmanlı'da özellikle Yavuz Sultan Selim zamanında (1481-1510 Trabzon Valiliği-1512-1520 Saltanatı) İran etkisindeki Şii unsurlar, devletin ve toplumun dirlik ve düzenini bozduğu gerekçesiyle önemli bir tehdit olarak algılanınca medreseler ve zaviyeler kanalıyla önlemler alınmıştır. Ayrıca gayr-ı Müslim yerlilerin de ihtidasını sağlamak için zaviye-medrese-camii eksenli malikâne vakıf sistemi, Giresun, Trabzon, Canik vilayetlerinde olduğu gibi Karahisar-i Şarki'de aynı şekilde uygulanmıştır.

Vakıf sistemi yoluyla işlev gören hizmetlerin çeşitli sebeplerle kesintiye uğramaları durumunda merkezi hazine gelirlerinden olan mukataaların (arazi vergi gelirlerinin belli bir amaç için tahsis edilmesi) devreye girerek toplumun ihtiyaçlarının kesintiye uğramadan karşılanmasına çalışılmıştır. Bunun örneğine Zıhar Zaviye Vakfına ait Camii'nin imam-hatip atanmasında şahit oluyoruz. Burada Camii hatibinin 3 akçe olan günlük yevmiyesi Karahisar-i Şarki şaphanesi mukataası vakfından karşılanmıştır.

Orta Asya'daki Müslüman bölgelerde büyük kabul görmüş olan **Seyyidler ve Şerifler**, Anadolu'da özellikle bölgemizde iskân edilerek bunlara vakfiyeler tahsis edilmiş, camilere imam-hatip olarak atanmıştır.

Gerek “**Selçuklu gerek beylikler döneminde**” Anadolu'nun Seyyidlerin itibar ettiği ve itibar gördüğü bir yer olduğu bellidir. Selçuklularda Seyyidlerin reisliğine Sadeddin Yusuf tayin edilerek nesebi sahih olan Seyyidlere hürmet edilmesini keza bunu kendi

çıkartına kullanmak isteyenlerin ayırd edilmesini sağlamaya çalışmışlardır.

“**İlhaniler**” devrinde de seyyidlere duyulan saygının devam ettiği bilinmektedir. “**İlhani Veziri Reşideddin**” oğullarına yazdığı ve Zeki Velidi Togan tarafından yayımlanan mektuplarda bu konuda önemli bilgiler bulunmaktadır. Reşideddin, Tarsus ve Hatay taraflarında vali olan oğlu “**Hoca Sededdin**”e yazdığı mektubunda kendisinin Malatya ve Antakya’daki emlaklarının varidatını “**Seyyidler, Meşayih, Hafızlar, Fakih ve Muhaddisler**”in terbiyesine, hayrat ambarları, köprüler, hanlar inşasına harcamasını ve vakıf tesis etmesini istemiştir.

Sivas Hâkimi, “**Nâib, Kadı, Seyyid, Ulema (âlimler) ve Eimme, (imamlar) ve Mutasarrıflarına (selahiyetlilerine)**” yazdığı mektubunda Gazan Han tarafından tesis olunan Daru’s-siyâde’nin Kayseri, Tokat ve Arapgir’deki vakıflarından oğlu vali “**Hoca Celaleddin**” aracılığıyla Sivas’da vakıf olarak hamamlar, dükkânlar, fırınlar, değirmenler ve dört yeraltı kanalı inşa ettirmiş olduğunu ve bunların gelirlerini Daru’s-siyade’nin masraflarına tahsis etmiştir.

Hız. Peygamber’in canlı hatıraları olarak görülen Seyyid ve Şerifler, büyük bir saygı ve sevgiyle kabul görmüştür. Kurulan ilişkiler neticesinde ise farklı sosyal gruplara mensup Seyyidler, Türk toplumunda yer almışlar ve evlilikler yoluyla da tedricen (yavaş yavaş) tipik Seyyid sülalelerini oluşturmuşlar ve bunlar Sâdât olarak adlandırılmıştır.

Osmanlıda Konya havalisinde “**Evlad-ı Resul**”e çelebi de denilmiştir. “**Çelebi**” kelime anlamı olarak aynı zamanda efendi, Mevlâna postnişini, Sultan Mehmet devrine kadar padişah oğullarına verilen ünvan Sultan (Çelebi) Mehmet gibi, Mevlâna soyundan gelenlere ve Mevlevilerin büyüklerine verilen isim olmaktadır.

Bu bağlamda Seyyidler Hz. Muhammedin soyundan geldikleri için onlara ayrıcalık tanınmış ve halkın ödemesi gereken birçok vergiden muaf tutulmuşlardır.

Hz.Hüseyin'in soyundan gelenlere Seyyid (çoğulu Sâdât), Hz. Hasan'ın soyundan gelenlere Şerif (çoğulu Şürefa) veya her ikisine birden Emir (çoğulu Ümera) denilmiştir. Onlara gösterilen bu hürmet Orta Asya'ya Türklerin yanına ilk gelmelerinden itibaren bu şekilde devam etmiştir. Müslüman devletlerin tekke ve zaviye şeyhlerini korumaları ananesi Osmanlılarda da aynen devam etmiştir. İslam tarihinde tarikatların ortaya çıkmasıyla birlikte, şeyhlik kurumu Seyyidlik kurumuyla paralel yürümeye başlamıştır.⁴³

Tahrir defterleri kayıtlarından ve diğer belgelerden öğrendiğimize göre Şebinkarahisar ve Alucra'da (Zıhar, Feygas, Koman ve Havarna karyesinde) Seyyidlerin ve vakıfların varlığı bilinmektedir.

Çok büyük servetlere sahip hükümdarlar, hükümdar ailesine mensup şahıslar, büyük devlet adamları ve emirler, zengin tüccarlar, türlü türlü vakıflar kurmuşlar, kendi öz mülklerinden ve gelirlerinden bir kısmını, kamu yararına süresiz olarak tahsis etmişlerdir. Anadolu Beylikleri ve özellikle Osmanlılar zamanında vakıf müessesesi, yeni bir kuvvet kazanmış, bu yolla, bugünkü anlayışa göre, doğrudan doğruya devletin görevleri arasında sayılan öğretim, bayındırlık, sosyal yardım ve sağlık işlerinin hemen hepsi vakıf sistemi sayesinde mükemmel bir şekilde yönetilmiştir. Camii, okul imaret, darüşşifa (hastane) çeşmeler vakıflar yolu ile inşa ettirilmiş ve devamları sağlanmıştır.⁴⁴

Şebinkarahisar genelindeki vakıfların çoğunlukla aile vakfı olarak değil, zaviye veya camii vakfı olarak teşekkül ettiği görülmektedir. Son dönemlerde hizmet ve aile vakıfları da görülse de bunlar az sayıdadır. Örneğin köprü ve kale bakımı gibi hizmet

---

⁴³ Rüya Kılıç, Osmanlı'da Seyyidler ve Şerifler, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005

⁴⁴ Prof. Dr. Yaşar YÜCEL, Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II, TTK Yayınları, Ankara 1991

vakıflarıdır.⁴⁵ Alucra’da karşımıza çıkan vakıflar da genelde zaviye ve camii vakfi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer bir önemli husus Selçuklularda olduğu gibi Mengücekler’de de toprak mülkiyetinin hususi şartlara değil, devlete ait olması, yani “Miri” olmasıdır. Miri toprak rejiminin diğer bir ifadeyle devlet mülkiyetinin hüküm sürdüğü yerlerde sadece vergiler vakıf edilmektedir. Bu itibarla Alucra’da kurulmuş bulunan vakıflardan Zıhar’daki İsmail Hakkı Çağırğan Veli Vakfı buna örnek gösterilebilir. Zira burada vakfeden kişi Süleyman Şah oğlu Nasireddin Bey iken adına vakfedilen kişi İsmail Hakkı Çağırğan Veli olmaktadır.

6.Bölüm

Diğer Çağırğan Vakfiyeleri

Çağırğan ismiyle vakıf kayıtlarına ve çeşitli belgelere konu olan Türk dervişlerinin Çoruh-Kelkit Vadisi’ni iskân alanı olarak seçtikleri anlaşılmaktadır. Gümüşhane ilinin Köse ilçesine bağlı eski adı Şurut, yeni adı Kabaktepe köyündeki “**Seyyid Ahmet Çağırğan Tekke Beldesi**”ndeki Seyyid Hasan Çağırğan (tabelasında “**Seydi Mahmud Çağırğan**” yazmaktadır) ve Bayburt Singâh mahallesindeki “**Seyyid Nasuhî Çağırğan**” ile Kop köyündeki “**Seyyid Muhammed Çağırğan**” bu vadede bilinen isimlerdendir. Bu zümreye bağlı başka bir derviş grubun da, daha batıya giderek Alucra ilçesine bağlı “**Zun**” ve “**Zıhar**” Köyleri ile Sonisa’ya bağlı Frenkhisar nahiyesine ve Niksar’a bağlı Hevekse köyüne yerleştikleri bilinmektedir İlgi çekici bir ayrıntı olarak 1564 tarihli şer’iyye sicilinde Trabzon şehrinde de Memi oğlu Derviş Ali adlı bir dervişin Çağırğanlu taifesine mensup olduğu haber verilmiştir.

Alucra ilçesindeki Çağırğan zâviyeleri ile ilgili üç önemli vakıf kaydı bulunmaktadır. Bunlardan tarihi itibarıyla en eski vakfiye,

---

⁴⁵ Prof. Dr. Fatma ACUN, Karahisar-i Şarki ve Koyluhisar Kazaları Örneğinde Osmanlı Taşra İdaresi (1485-1569), TTK Yayınları, Ankara 2006

“İsmail Hakkı Çağırğan Veli”ye ait olanıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi’nde bulunan ve istinsah olduğu anlaşılan bu belgeden, söz konusu derviş adına ilk defa 1341’de vakfiye düzenlendiği, ancak bu tarihte onun hayatta olmadığı anlaşılmaktadır. Bunu İsmail Hakkı Çağırğan’a işaret eden **“Allah yattığı yeri nur, makamını Cennet etsin”** şeklindeki temenniden çıkarmak mümkündür.

Vakfiyede geçen **“Zâviyede bütün eyyâm-ı mübârekede Allah’ı zikredin. Hiç boş gece geçirmeyin. Yemek ikram edin”**şeklinde vasiyet niteliğindeki temenniler, zâviyenin ibadet ve infak görevinde bulunması kayda değer bir husustur. Ayrıca **Zıharşeyh** şeklinde tesmiye olunan köyün, **Kebfûniye** (Şebinkarahisar) Kalesi’ne bağlı başka yerlerle birlikte vakıf kaydedildiği ifade edilmektedir.

14. yüzyıl ortalarında İsmail Hakkı Çağırğan Zâviyesi şeyhlerinden olduğu anlaşılan Yakub Gulamî, tasarrufu altında bulunan köydeki ziraat alanlarını, şeyhi olduğu zâviyeye vakfetmiştir. Öyle anlaşılmaktadır ki bu yerlerin tasarruf hakkı Çağırğan Zâviyesi’nde görev yapmalarına mukabil neslinden gelen şeyh efendilere ait olacaktır. Bu durum bölgede vakıf yoluyla iskân sürecinin, nasıl gerçekleştiğini göstermesi bakımından ilgi çekicidir.

Boyluca (Zun) Köyü’nde zâviyesi bulunan **“Seyyid Mahmud Çağırğan”** adına düzenlenmiş vakfiye 1501 tarihlidir. Vakıflar Genel Müdürlüğün Arşivi’nde muhafaza edilen Arapça belgenin girişinde, vakıf işleminin Yavuz Sultan Selim’in himayesinde gerçekleştirildiğine işaret edilmektedir (VD 386: 196). Söz konusu bu belgenin dua kısmında, **“Allah’a hamd ve Hz Muhammed’e salât u selamdan sonra, Dünya hayatının geçici olduğu, asıl mutluluğun Ahiret’te yaşanacağı, bu yüzden infak etmenin önemi”**vurgulanmaktadır.

Çağırğan zâviyelerinin tesis edildiği yerlerden olan Alucra ve civarıyla ilgili eldeki en eski tahrir kayıtları 1485 tarihlidir. Bu defterde İsmail Hakkı Çağırğan Zâviyesi’nin bulunduğu köy **“Karye-i Zıhar Zâviye”**şeklinde zikredilmiş, ancak reaya (bir kimsenin emri altında bulunan) kaydı yapılmamış, köy münhal gösterilmiştir.

Bu döneme ait tahrir defterlerinde maalesef Seyyid Mahmud Çağırğan Zâviyesi ve Zun köyüne dair de fazla bilgi yoktur. Sadece Zun, Zıhar ve Misilmon (Mismilon) köylerinde reaya bulunmadığı; buraların hariçten gelen çiftçilerce ekilip biçildiği kaydedilmiştir. Çağmanis (Çakmanus) ve Hanuk/Feykas köylerinden ise hiç söz edilmemiştir. Bu durum söz konusu zâviyelerin 16. yüzyıl başlarında etkinliğinin bitme noktasına geldiğini göstermektedir.⁴⁶

Kuşkusuz bu tarihlerde Çağırğan zâviyeleri vakfına konu olan yerleşim alanlarının boşalmasında Otlukbeli Savaşı'nın yarattığı gerginliğin etkisi olmuştur. Hasan Tahsin Okutan'ın 1949'da yazdığı Şebinkarahisar Tarihi kitabındaki anlatımına göre Otlukbeli mevki bütün tarih kitaplarında Tercan kazası dâhilinde bir yer olarak gösterilmekte ise de bu doğru değil demektedir. Ayrıca bizzat yaptığı alan araştırma ve gezileri sonucu Otlukbeli mevkiinin Alucra ilçesine bağlı (Şimdi Çamoluk ilçesine bağlıdır) ve güney doğusuna düşen Kaledere köyünün kuzey doğusunda ve Manuzara köyünün kuzey batısına düşen ve Kelkit Çayına ikibuçuk saat kadar uzaklıkta bulunan bir yer olduğunu tespit ettiğini belirtmektedir. Bu yer Kaledere, Manuzara köyleriyle bir üçgen teşkil eder ki, Otlukbeli bu üçgenin tepesini teşkil etmektedir. Anlatılan bu yerle Tercan kazası arasında 60 km'lik bir mesafe olduğunu vurgulamaktadır.⁴⁷

Bu belin yanında şehitlik denilen bir mevki de vardır ki halen mezarlıkları mevcuttur. Bel iki dağın arasındaki kavisli kısma verilen addır. Yörede bel olarak anılan çok sayıda mevki vardır. Kurtbeli, Ayibeli, Kazıkbeli, Fındıklıbeli gibi. Gerek Otlukbeli ve gerekse şehitlik mevkileri o köyler halkının tapu senetlerinde ve vakfiye gibi resmi evraklarında dahi tasrihen (açıkça belirtilerek) kaydedilmektedir.

---

⁴⁶ Mehmet FATSA, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Vakıf Yoluyla İskân Metoduna Bir Örnek: Alucra'da Çağırğan Zaviyeleri

⁴⁷ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/05/alucraya-dair-bilgiler/>

(İşte bu nedenledir ki haritada Otlukbeli olarak belirtilen yer Alucra yakınlarına denk düşmektedir ve Hasan Tahsin Okutan'ın tespitini doğrulamaktadır.)

Hatta bölgede yaşayan halk arasındaki bir rivayete göre Otlukbeli Savaşının yapıldığı alan o zamanlar Zıhar'ın bir mahallesi olan Gelvaris (Hacı Hasan Köyü) çayırlarında olmuştur. Burası Fındıklıbeli Geçidinin de hemen yakınındadır. Bahse konu yerde daha sonra Kuyucu Murad Paşa ile Celaliler arasında bir savaş yaşanmıştır.⁴⁸

Hülasa Akkoyunlu Devleti'nin yenilgisi (1473) üzerine meydana gelen otorite boşluğundan yararlanan yerel beyler Kemah, Kelkit, Bayburt, Erzincan ve Karahisar-ı Şarki'de üstünlük mücadelesine girmişler, can ve mal güvenliğinin kalmaması üzerine bölgedeki köyler harap olmuş, halk daha güvenli bulunduğu yerlere göç etmeye mecbur bırakılmıştır. Yine 1501'de kurulan Şii Safâvî devletine

⁴⁸ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/kuyucu-murad-pasa-alucradan-gecti/>

bağlı Türkmenler ile Osmanlı yönetimi arasında meydana gelen gerginlik de söz konusu vakıf kurumların gelişimi bakımından yarım asırlık bir fetret döneminin yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum bölgede istikrarın tam olarak sağlandığı 16. yüzyılın ortalarına kadar da devam etmiştir.

Buna bağlı olarak adı geçen iki zâviyenin de fonksiyonel hale geldiği görülmektedir. Nitekim 1530 tarihli tahrir defterinde, zâviye meşrutasından Zun, Zıhar ve Gervaris köyleri sadece ziraata açık; ancak meskûn olmayan yerler olarak gösterilmiştir.

Buna karşın 16.yüzyılın ortalarında, bölgede kayda değer belirginlikte bir nüfus artışı dikkat çekmektedir. Güven ve istikrar ortamının sağlanmasıyla, 1550'lerden sonra bölgede, özellikle de kırsal kesimdeki nüfusta ciddi artışlar görülmektedir. Çağırğan vakfı da uzun süre atıl ve önemsiz bir duruma düşmüştür. Nitekim 1569 tarihli tahrir defterinde İsmail Hakkı Çağırğan Zâviyesi'nin bulunduğu Zıhar köyünde mükellef nefer 31; Seyyid Mahmud Çağırğan Zâviyesi'nin bulunduğu Zun köyünde ise 30 olarak tespit edilmiştir.⁴⁹

Aşağıda 1642 tarihli tahrir defteri kayıtlarına göre hazırlanmış Zıhar (Fevzi Çakmak), Zun (Boyluca), Çakmanus (Yeşilyurt) ve Feygas (Gürbulak) köylerinin nüfus durumları görülmektedir.

KARYE-İ ZIHAR (FEVZİ ÇAKMAK)

Hânehâ-i Sâdât-ı İzam ve Ehl-i Mansıb

Hâne-i Seyyid Ali Şeyh veled-i Yusuf Şeyh

Hâne-i Seyyid Mustafa veled-i Süleyman Şeyh

Hâne-i Seyyid İsmail veled-i Şeyh

Hâne-i Seyyid Halil veled-i Musa Şeyh

Hâne-i Seyyid İbrahim veled-i Mehmed

Hâne-i Seyyid Veli veled-i Yusuf Şeyh

Hâne-i Seyyid Turmuş veled-i Veli Şeyh

---

⁴⁹ Mehmet Fatsa, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Vakıf Yoluyla İskân Metoduna Bir Örnek: Alucra'da Çağırğan Zaviyeleri

ÇAĞIRGAN BABA

Hâne-i **Seyyid** Kasım veled-i Yusuf Şeyh
Hâne-i Ali Şeyh veled-i Yakub Şeyh
Hâne-i Süleyman veled-i Yakub, an erbâb-ı timar
Hânehâ-i Re'âyâ-yı Müslümânân
Hâne-i Hüseyin veled-i Yusuf
Hâne-i Abdullah veled-i Ahmet
Hâne-i Yunus birader-i o
Hâne-i İbrahim veled-i Veli
Hâne-i Mustafa veled-i Ahmed
Hâne-i Yakub veled-i Mustafa
Hâne-i Mehmed veled-i Musa
Hâne-i Turmuş nam
Hâne-i İsmail veled-i İbrahim pir ü fani kisbe kadir değildir.

KARYE-İ ZUN

Hâneha-i Ehl-i Menasıb ve saire,

Menasıb'ın kökü mansıb olup, devletin başlıca hizmetleri, makam, rütbe, paye anlamları bulunmaktadır.

Hâne-i Ali veled-i Yusuf, an erbab-ı karye-i timar-ı karye-i m.

Çiftlik ba-kabul-i hod bedel-i avârız guruş 1

Hâne-i Mustafa birader-i o, an erbabı timar-ı karye-i m.

Hâne-i Şeyh Rıdvan veledi Şeyh Ali, zâviyedârzade

Hâne-i Hasan veled-i Mehmet, defterde Şeyh Mehmet oğludur.

Hâne-i Abdal Hasan veled-i Osman, **Çağrgan Baba müridlerinden olmağla** hâneye dâhil değildir.

Hâne-i Halil Abdal veled-i İbrahim,

Çağrgan Baba müridlerinden olmağla padişah-ı âlempenâh hazretlerine duacı kayd olundu.

Hâne-i Seydi Abdal veled-i Ali **Çağrgan Baba müridlerinden olmağla duacı kayd olundu.**

Hâneha-i Re'aya-yı Müslümânân der karye-i m.

Hâne-i Ali veled-i Halil

Hâne-i Şaban birader-i O

Hâne-i Mustafa veled-i Hüseyin

Hâne-i diğeri Şaban veled-i Süleyman

ÇAĞIRGAN BABA

Hâne-i Hasan veled-i Ali
Hâne-i İsa birader-i O
Hâne-i Bekir veled-i Oruç
Hâne-i Şahbaz veled-i Yakub
Hâne-i Mehmet birader-i O
Hâne-i Hasan veled-i Halil
Hâne-i İbrahim birader-i O
Hâne-i Ahmet veled-i Hasan
Hâne-i Halil veled-i Ali
Hâne-i Ali birader-i O
Hâne-i Mehmet veled-i Mustafa
Hâne-i Veli veled-i İsmail
Hâne-i İbrahim veled-i Mehmet
Hâne-i Ali veled-i Veli
Hâne-i Ali birader-i O
Hâne-i Hasan veled-i Halil

KARYE-İ FEYKAZ(S) nam-ı diğer MEHMET ŞEYH (GÜRBÜLAK)

Hâne-i **Seyyid** Mustafa veled-i Ali, zaviyedar karye-i m.
Hânehâ-i Re'âyâ-yı Müslümânân
Hâne-i Yakub veled-i Yusuf
Hâne-i Yakub veled-i İbrahim
Hâne-i Hızır veled-i Mustafa

KARYE-İ ÇAĞMANUS (ÇAKMANUS-YEŞİLYURT)

Hâne-i Yakub veled-i Turmuş, an erbâb-ı timar
Hâne-i Ahmet veled-i Hasan, an sipahiyân
Hânehâ-i Re'âyâ-yı Müslümânân
Hâne-i Mahmud veled-i Şeyh Ali
Hâne-i Hüseyin veled-i veli
Hâne-i Ahmed veled-i Bünyad
Hâne-i İbrahim veled-i Mehmed
Hâne-i Süleyman veled-i Halil
Hâne-i Bekir Abdal veled-i Hasan a'ma
Hâne-i Maksud veled-i Ali
Hâne-i Mehmed koça pir ü fani

ÇAĞIRGAN BABA

Hâne-i Osman veled-i Mahmud
Hâne-i Ömer veled-i Mustafa Abdal
Hâne-i Ömer veled-i Mehmed
Hâne-i Ali veled-i Aydın
Hâne-i Halil veled-i Hüseyin⁵⁰

7.Bölüm

Çağırğan Baba ve Çağırğanlı Cemaati

“Çağırğanlı” ile “Çağırğan” arasındaki benzeşim Çağırğan Baba'nın bu cemaatin bir üyesi olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca bir Dulkadirli Beyliğini oluşturan cemaat grupları arasında Çağırğanlı cemaatinin de bulunuyor olması bu düşüncüyü kuvvetlendirmektedir. Bunun yanında Alucra'da tarihin belli dönemlerinde Dulkadirli yerleşimlerinin bulunuyor olması da bu düşüncüyü daha tutarlı hale getirmektedir.⁵¹

Çağırğanlı cemaati üyelerine güneyde Halep ve Rakka'dan kuzeyde Trabzon'a kadar olan alan içinde raslanabilmektedir. Anadolu'ya ilk geçişin güneyden olduğuna yönelik görüşler de bulunsa da Dulkadirli zamanında da Alucra'da Dulkadirli cemaati boylarına rastlanıyor olması bu görüşü zayıflatmakla birlikte sadece Çağırğanlı cemaati için geçerli kılabilenktedir.

Ancak Çağırğan Baba'nın Seyyid olması konusu bu konuyu bir takım tahminlerle açıklamayı zorunlu hale getirmektedir. Şöyle ki; Çağırğan Baba Seyyidlerin evliliği yoluyla Dulkadirli Çagırğanlı cemaati içine girmiş olabilir ya da Çağırğan Baba'nın Çağırğanlı

---

⁵⁰Mehmet ÖZ, Fatma ACUN, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII, Karahisar-i Şarki Sancağı Avâız Defteri 1642-43 Tarihli, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2008, <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/06/30/orta-karadeniz-tarihinin-kaynaklarina-gore-alucra>

⁵¹<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/02/16/dulkadirogullari-ile-alucra-arasinda-bir-iliski-olabilir-mi/>,
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/03/17/alucra-tarihi-ve-dulkadirli-alucra-iliskisi/>

cemaatiyle doğrudan bir ilgisi olmayıp, dine davet eden çağırın anlamında tebliğci olarak Çağırın mahlasını almıştır. Özellikle Kelkit havzasında yerleşmiş olan Çağırın velilerin birçoğunun Çağırın Baba adıyla biliniyor olması bu ekolün ve üstlenilen görevin bir özelliğidir. Örneğin Gümüşhane'nin Tekke Beldesinde bulunan Seydi Mahmud Çağırın Baba ile Şurut köyünde bulunan Seyyid Ahmed Baba Çağırın gibi. Her ikisi de 16. Yüzyıla tarihlenmektedir.

8.Bölüm

Bir Vakıf Eseri Olarak Çağırın Baba (Zıhar) Tekkesinin Tarihi Görevi

Zıhar Tekkesi bir vakıf olarak içinde bulunduğu dönemin şartları gereği çok önemli görevler üstlenmiştir. İslami kurum özelliği taşıyan vakıflar, bu gerçeğin önemini kavramış, İslam'a hak ettiği değeri veren bunu yaparken de Allah'tan mağfiret bekleyen gönül erenlerinin tasaddukları neticesi ortaya çıkmış kurumsal organizasyonlardır.

Vakıf, Arapça bir sözcük olan “veka-fe” fiilinden türemiştir. Vakıf çeşitli kaynaklarda farklı anlamlarda belirtilmiştir. Bunlar, durmak durdurmak, durmasını sağlamak, alıkoymak, tamamen vermek, büsbütün vermek, adamak, bağışlamak, bir malı veya mülkü vakfetmedir. Ayrıca, Larus'ta, **“Tüzel kişiliğe sahip olmak üzere bir malın belirli bir amaca tahsisi, menfaatinden yararlanmak üzere bir mülkü Allah'ın mülkü sayma”** ve TDK'nun sözlüğünde **“Bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarda ve resmi bir yolla ayrılarak bir kimse tarafından bırakılan bir mülk veya para”** şeklinde açıklanmıştır.

İçimizdeki iyilik duygusunun müesseseleştiği ve kalıcı hale geldiği yer olan vakıflar, aynı zamanda toplumu ayakta tutan kurumlar olarak da kendini göstermektedir. Hemen tüm vakıf mallarının vakfiyelerinde büyük bir özenle vurgulandığı gibi, bu eserlerin ilmi, içtimai ve sıhhi alanlarda muhtaçlar için kullanılacağı yazılıdır.

Şüphesiz vakıflar, insanın özündeki iyilik ve yardımlaşma duygusuyla ve inançların birleşmesiyle hayat bulup güç kazanmıştır. İslam dünyasında ve Türk devletlerinde vakıfların yaygınlaşması ve güç kazanmasının en büyük nedeni **“İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır; malın en hayırlısı Allah yolunda harcanandır; vakfın en hayırlısı insanların en çok ihtiyaç duyduklarını karşılayandır; İlmî olan kimse ilminden, malı olan kimse malından tasadduk etsin”** tavsiye ve prensipleridir. Bu ilkeler Müslümanların mallarını bağışlama ve vakfetmelerinde adeta birbirleriyle yarış etmelerine vesile olmuştur.⁵²

Bu amaçla geçmişte Alucra'nın muhtelif köylerinde çok sayıda vakıf kurulmuştur. Bir rivayete göre bunların sayısı 17'yi bulmuştur. Bu vakıflardan bir kısmı belgelere de yansımıştır.

Belgelerde belirtilen vakıfların bazıları Zıhar Köyü Çağırğan Baba Zaviyesi Vakfı, Zun Köyü Seyyid Mahmud Çağırğan Veli Vakfı, Dellü (namı diğer Ahlos) Köyü Koyun Baba Zaviyesi Vakfı⁵³, Koman Köyü Ak Musa Vakfı, Şeyh Ali Han Karyesi Kaderyol veya Kederbol Zaviyesi Vakfı, Feygas Köyü Şeyh Yakup Gulami Vakfı⁵⁴, Havarna Köyü Demirci Zaviyesi Vakfı, Şeyh Molla Hamid Vakfı⁵⁵ ve Pirili Köyü Karamolloğlu Vakfı'dır.⁵⁶

Bir zamanlar ki vakıf sayılarına bakınca Karahisar-i Şarki ve Alucra için **“Dar'ül Hayr”** (Hayırlar Şehri) denilse yeridir. Hemen, hemen bütün vakfiyelerde; vakfiye senedinde Allah'a hamd, Hz. Muhammed'e sâlât ve selamla başlanarak ve vakfiyenin düzenleniş amacı anlatılır. Burada yaptırılan müessesenin adları ve türleri ve gelir

⁵²<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/03/10/vakifa-vakif-olmak/>

⁵³<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/08/28/alucra-dellu-tasdemir-hapu-yukselen-koyu-ve-koyun-baba-hazretleri/>

⁵⁴<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/10/31/alucra-feygas-zaviyesi-vakfi/>

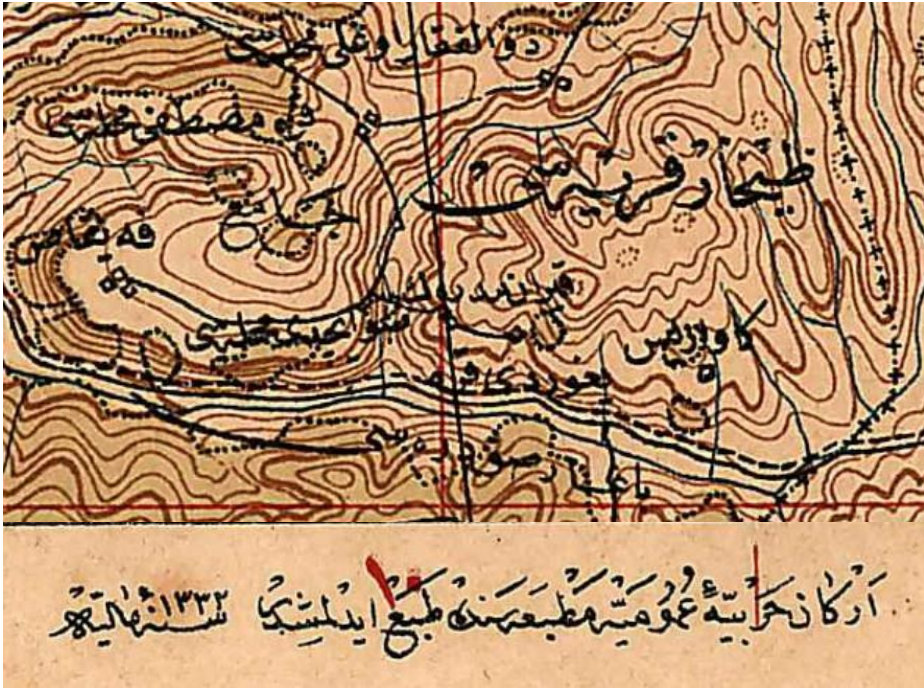
⁵⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/11/01/alucrada-bir-malikane-vakfi-mevlana-seyh-molla-hamid-vakfi/>

⁵⁶<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/26/1852-tarihinde-sarki-karahisar-ve-alucranin-vakiflari/>, <http://www.mehmetogluhsantekoglu.com/>

ÇAĞIRGAN BABA

olarak tahsis edilen yerler, bu gelirlerin nasıl tasarruf edileceği ayrıntılı olarak anlatıldıktan sonra, vakıfları koruyup, gözeten ve gelirlerini artıranlara dua, bunların aksini yapanlara beddua yer almaktadır. Bunlardan birini Zıhar'da bulunan vakıfla ilgili olarak daha önce yayınlamıştık.

Vakıf senetlerindeki bu korkutmaların (bedduaların) dayanağını da Bakara Suresinin 181. Ayet-i Kerimesi teşkil etmektedir. “Vasiyeti duyduktan sonra değiştiren olursa, bunun günahı, değiştirenindir. Allah, şüphesiz işitir ve bilir.”⁵⁷

58

(Osmanlı dönemi haritasında ortada büyük yazıyla Zıhar Köyü, en üstte Zülfikâroğlu Mahallesi, sol üstte Kara Mustafa Mahallesi, solda altta

⁵⁷ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/27/alucranin-kayip-vakiflari/>

⁵⁸ Arşiv Fon Kodu: Hrt. Gömlek No: 1104, Tarihi: 1914: Konusu: Erkân-ı Harbiye-i Umumiyye Matbuası'nda tab' edilmiş haritanın ilgili bölümü. Sene-i maliye 1914

ÇAĞIRGAN BABA

Feygas, Feygas'ın sağında Çatağ, sağ altta Gelvaris, en altta bağırsak Deresi, onun üstünde Yoğurdukara, onun üstünde Kıran Merek, sol altta ise Suiçti Mahallesi'ne yer verilmiştir.)

Aşağıdaki belgede ise 1828-1829 Osmanlı-RusSavaşı sırasında yaşananlar anlatılmakta ve belgede Zıhar Tekkesinin de adı geçmektedir.

(Arşivi Fon Kodu: HAT, Dosya No: 812, Gömlek No: 37241 F, Tarihi: 10 M (Muharrem) 1245 (12 Temmuz 1829), Konusu: Şiran'dan hareketle Karahisar'a geldiği, yollar muhataralı olduğundan bir miktar asker göndermesi ve Rusların Erzurum'un teslimini teklif ettikleri ve bu nedenle taarruz etmedikleri hakkında Tayyibi Efendi'nin arızası).

عبدی قندی قندی سولس ایشی صوبایا تاجیکان بختی شایسته

قدح عیالینو اذانت فریتمو وایلم اقدم حوزتو

ارضعت و قریبانه بنوعی نفعده بمنله هجاب و سیدینک اولم اذنته حکم مبه عسکر نوا کجه هضو عسکر مین زاد و زینک
 صعبندینه ایشیک انبانه خود ایلاری خصوصی بوجو مقدم عیالنه جکره من استعار و اذنته زاد و معاذتو جکره من
 معرفتله صعبندینه تقدیم و سبب ایشیک بنه لری استیسه هر احوالک اوتچی بازار کونج شیرانه کلیم ننه نغمه بازار ایش
 کونج شیرانه هر کجه نغری کجه مرفه من بنوعه ایش ایشیک کونج فرج صهار و صولسمی و غیره اذنتو در صعبه کون
 نوا و عیالنه لطیف زاد و صعبت کونج فارمن له اصر نیک و دلیل نکره منله بوزاکر قرانی معهود ایش ایشیک
 عاوه کونکونرد و طراز افر اولم اذنته و با نعت نام اولم و امانت دخی اولم اذنته طریقت و کونج و ایشیک نغمه من طریقت
 بزاز اولم اذنته همه من ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 ششلی ایشیک ایشیک من نغمه اذنت ایشیک و ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 در و دیم ارضوم نغمه من نغمه ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 قیدی بعد من صعبی و کونج دخی ایشیک کجه صعب کانه ایشیک مسافرت کانه حوکه و برون طریقتی عیالنه
 افاده اولم اذنته کشفی ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 مقام ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 در و دیم نغمه ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 کجه در و دیم ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 کونج ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 کونج ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 قریب عیالنه بوزاکر ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
 ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک

عبدی قندی قندی سولس ایشی صوبایا تاجیکان بختی شایسته

Handwritten signature or name.

(Tayyibi Efendi kullarının Sivas Valisi Hasan Paşa bendelerine meb'us-i şukkasıdır.)

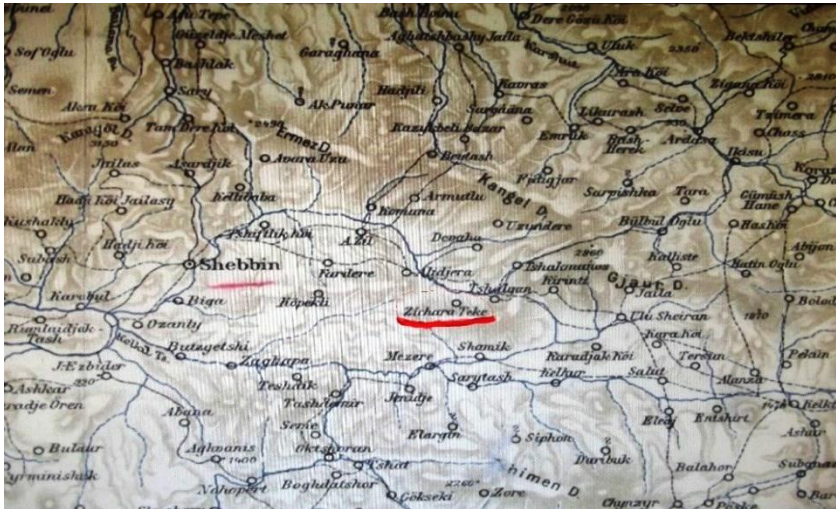
Devletlü, atufetlü, ref'etlü mürüvvetlü veliyyü'n-naim efendim hazretleri,

Erzurum'da vukuu bulan bozgunlukdan bahisle cenab-ı müşirilerin ol taraftan mümkün mertebe asker tedarikiyle devletlü ser-asker paşa biraderlerinin maiyetlerine erişerek isbat-ı vücud eylemeleri hususunu bir gün mukaddem ariza-i çakaranemde iş'ar ve Giriftenzâde (Farsça) Saadetlü Muhammed (Mehmed) Beğ bendeleri marifetiyle savb-ı âlilerine takdim ve tesyar kılınmıştı. bendeleri işbu şehri muharremü'l-haramın onuncu Pazar günü Şiran'a gelüb ...pazarertesi günü Şiran'dan hareketle Zıhari Tekyesi (tekke) taraflarında olunarak ertesi gün Karahisar'a vusule (ulaşma, varma) sa'y (çalışma, hızlı yürüme) ve gayret olunmaktadır. Muin-i çakerin Tokad ayanı Latif Zade ve Hakkı Paşa kethüdası Darendeli Ahmed Beğ ve delil-i neferatı misillü yüzeli kadar karaltı mevcut ise de emniyet-i tarik maddesi (fıkra, kısım) bu günlerde tarz-ı ahar olduğundan ve yanımda nâme-i hümayun ve emanetleri dahi bulunduğundan tarikde ve vesvese var ise Zıhari Tekyesine (tekke) doğru biraz atlu irsaline himmet-i veliü'n neamileri iktiza-yı (lazım gelme) mesalihinden (işler) olduğu ve tarih-i arizamdan (dilekçe, arzuhal) dört gün mukaddem (evvel, önce) kadar Rusyalunun Erzurum üzerine tasallutu (musallat olmak, rahatsız etmek) olamayarak Hasan Kal'asında tevkif (alıkoyma, kuşatma) üzere ettiği ve işbu arizam tarihinden sonra sekiz gün mukaddem (evvel, önce) Rusyalu tarafından Erzurum'a elçi vürüduyla (gelme) Erzurum benimdir, kal'anın (kalenin) miftahlarını (anahtarlarını) teslim eylediğimiz halde ferd-i vahide (hiçbir ferde) tarafımızdan zarar tertib etmeyerek hemen dört kapuya yürür sultan vaz'ı ve kendisü dahi içerüye girmeyüb kânda (bir şeyin menbaı, merkezi) üç gün musaf(b)eretele (katlanmak) kândan harekât ve beriler doğru azimet edeceği İfade olunmakla keyfiyet-i taraf-ı Devlet-i Âliyyeye yazılıb cevabı zuhuruna kadar yirmi gün mehil talebiyle mersûm-ı iğfal ve yirmi gün zarfında esbab-ı mukabeleye (karşılık) ibtidar (bir işe süratle başlama) olunmasını müşarün-ileyh ser-asker paşa vahdeti bünyelerinde karar verilerek yirmi gün mehil taleb

olunmuş ise de yirmi saat mehile ruhsat vermediğine binaen ve gelürümden aşağı inmediğine mebni gelür ise işte gelsün Hüdâ kerimdir cevabıyla elçi-i mesfur (adı geçmiş elçi) iade olunmuşken beş gün mabeyni (iki şeyin arası) geçüp dört gün kadar Erzurum önüne gelmediği rivayet-i sahiha olarak haber alınmağın iş'ar kılındığı ve bi-mennihi Teâlâ (Allah'ın yardımıyla) huzur-ı müşirilerine teşerrüf olundukda bu hususlara dair vesair vaka' olan mütalaat-ı acizanem taraf-ı devletlerine ifade kılınarak etrafiyla müzakere kılınacağı ve bade'l karar gerek verilecek kararımız ve gerek iktiza eden madde Dersaadete bildirilecek olmakdan naşi kulunuzun ol-tarafa vusülüne kadar İstanbul'a gönderilecek tatarın amede ve müheyya bulunması hususuna vesile-i ibraz ihlas ve ubudiyetim olmuştur. Bi-mennihi Te'âlâ (Allah'ın yardımıyla) lede'l usul-ı keyfiyet karin-i âlem-i âliyeleri buyurulmakta emr ü ferman devletlü, atûfetlü, ref'etlü veliyyü'n-naim efendimindir."

Fi 10 Muharrem seneye (12)45 (12 Temmuz 1829) Mühür/ Tayyibi

⁵⁹Arşiv Fon Kodu: HRT.h.. Gömlek No: 389, Tarihi 6 Ra 1335 (31 Aralık 1916), Konusu: Osmanlı Devleti Haritası. Yayınlayan Alman Genel Kurmay Başkanlığı Kardiografi Dairesi (Haritanın ilgili kısm alınmıştır)

Belgenin Özeti ve Açıklama:

1829 tarihli belge 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'na ait bazı hikâyeri ihtiva etmektedir. Bu savaş İngiliz, Fransız ve Rus Donanmalarının Osmanlı-Mısır Donanmasını Navarin'de yakmasından ve Rusların Yunanlıların bağımsızlığını desteklemesinden sonra çıkmış bir savaştır.

Osmanlı Akkerman Antlaşmasını iptal ederek Çanakkale Boğazını Ruslara kapatınca Ruslar Osmanlıya savaş açmıştır. Savaş hem denizde hem de karada devam etmiştir. Cephelerden biri Balkanlarda diğer Kafkasya'da açılmıştır.

Ruslar Balkanlarda Edirneyi alarak İstanbul'a 68 km yaklaşırken Kafkasya'da da Ahıska, Ardahan, Erivan, Kars ve Erzurum'u işgal etmiştir. Bunun üzerine Sultan II. Mahmut çok ağır şartlarda 14 Eylül 1829 tarihinde Edirne antlaşmasını imzalamak zorunda kalmıştır.

Bu antlaşmayla Yunanistan bağımsız bir devlet olmuş, Osmanlı Savaş Tazminatı ödemeyi kabul etmiş, boğazlar yeniden Rus gemilerine açılmıştır. Bunun karşılığında Ruslar da işgal ettiği bazı yerlerden geri çekilmiştir.

Bu savaşta Ruslar Erzurum'da bulunan gayr-i Müslim unsurların da yardımıyla önce kenti kuşatmış ve teslimini istemiştir. 12 Temmuz 1829 tarihli belgemiz Edirne Antlaşmasının öncesinde Erzurum'da yaşanan hengâmeyi anlatmaktadır.

Bu savaşta ordumuz dağılmış bazı subaylarımız Ruslara esir düşmüştür. İşte bu günlerde bazı asker ve komutanlarımız da geri çekilerek Şiran üzerinden Karahisar'a gitmek istemişlerdir. Bunun için de iki menzilgâh arasında bulunan Zihari Tekkesine uğrayacaklarını belirtmişlerdir. Bu arada hem bu durumu hem de Erzurum'un durumunu belirten bir yazı yazarak kendilerinden önce tatarlarla (habercilerle) Karahisar'da bulunan komutana iletmişlerdir.

ÇAĞIRGAN BABA

Bu sırada Karahisar'daki Komutan Erzurum Valiliği uhdesine verilen (Daha sonra Sivas Valiliği de verilmiştir) Çeçenzade Hacı Hasan Paşa'dır. Paşa, Trabzon Valisi ve Anapa muhafızı iken hastalanınca mecburen görevden alınarak tedavisi ve iyileşmesi için Sinop'a yollanmıştı.

Çeçenzade Hacı Hasan Paşa iyileşince de kendisine duyulan ihtiyaç üzerine Erzurum valiliğine getirilmiş, kendisi daha Erzurum'a ulaşmış da durumu kontrol altına alamadan kısa bir süre sonra Erzurum'un düştüğü haberi alınmıştı. Bunun üzerine Sultan II. Mahmut Erzurum'un düşmesinde Çeçenzade Hacı Hasan Paşa'nın da sorumluluğu olduğunu değerlendirerek veya vezirlerinin düşüncesiyle hareket ederek Çeçenzade Hacı Hasan Paşa'yı görevinden azlederek Tokat'a mecburi ikâmete memur etti. Ancak yine de ona verdiği değerden dolayı Paşa'lık ünvanını almadı. Çünkü Çeçenzade Hacı Hasan Paşa çok değerli hizmetleri olmuş kıymetli bir devlet adamıydı.⁶⁰

Görüldüğü gibi Çağırğan Baba Vakfı yani Zihar Tekkesi toplumu irşad etme görevinin yanında sair zamanlarda ve savaş zamanlarında da gelip geçenlere konaklama hizmeti vermiş, misafirlerinin karınlarını doyurarak onların ve onlara eşlik eden bineklerinin soluklanmalarını sağlamıştır.

⁶⁰ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/11/07/cecenzade-haci-hasan-pasanin-hayati/>

(Resimde görünen çatısı çökmüş evin ocaklığında H.1227-M.1811 tarihi yazmaktadır. Muhtemelen bu ev de hizmet evlerindendi. Bu ev için Zülfikâr Ağa Konağı da denilmektedir. Ancak Vakıf arazisi olan köyde Ağa olması pek mümkün görünmemektedir. Kaldığı Osmanlıca haritada Zülfikâr oğlu Mahallesi diye geçiyordu. Haritada isimleri geçenlerin Çağırğan Baba ahfadından olması da mümkün görünmektedir.)

Şebinkarahisar, doğu cephesindeki Türk ordusunun ikmal yollarından en önemlilerinin birinin üzerinde bulunması nedeniyle Osmanlı-Rus Savaşlarında özellikle de 1. Dünya Savaşı'nda önemli görevler üstlenmişti.⁶¹ Doğu cephesine ulaştırılan silah ve asker

⁶¹ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/30/osmanli-menzil-yollari-ve-karahisar-alucra-guzergahi/>

ÇAĞIRGAN BABA

sevkiyatı İran Caddesi olarak bilinen bu yoldan yapılıyordu.⁶² Zıhar ve Zıhar Tekkesi de bu yol üzerinde önemli bir güzergâhtı.

Bu itibarla bu koğuşun savaş esnasında gelip-geçen askerleri de ağırladığı düşünülebilir.⁶³ Bu durum aynı şekilde 1878-1879 Osmanlı-Rus Savaşı'nda da (93 Harbi) yaşanmıştır.

1877-78 Osmanlı-Rus savaşı için Zıhar köyü ile mahallesi olan Gelvaris'den 18-30 yaşları arasındaki 400 genç'te savaşa gitmiştir. Bu gençlerin ellerine ve ayaklarına kınalar yakılarak vatana kurban atanmışlar ve Suiçti mahallesinde bulunan tekkede tekkenin son Şeyhi Hacı Hasan Efendinin yaptığı dualar eşliğinde askere uğurlanmıştır.

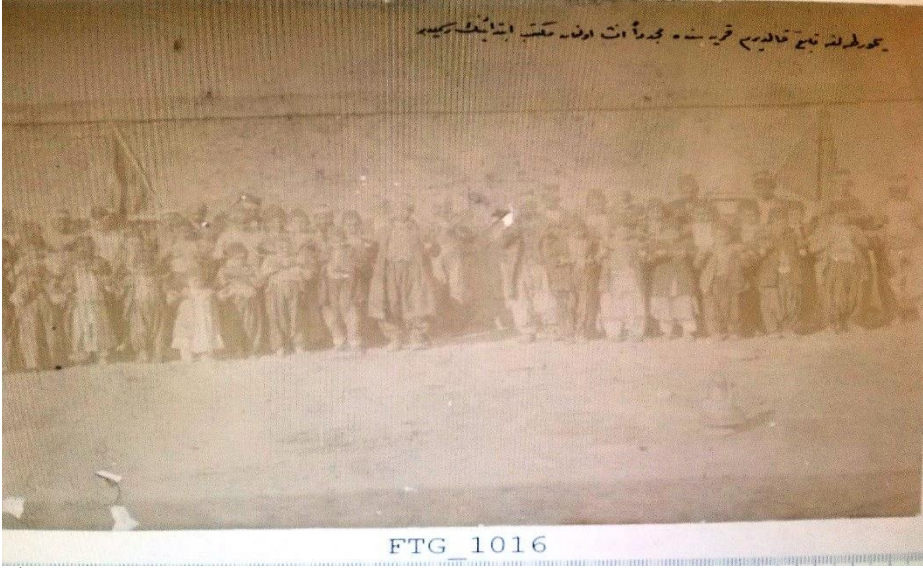
⁶² <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/06/13/1915de-alucra-uzerinden-sevkedilen-piyadeler/>

⁶³ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/10/19/cagirgan-baba-ve-fevzi-cakmak-zihar-koyu-2/>

ÇAĞIRGAN BABA

Söz konusu 400 askerden geri gelen olmadığı ve tamamının şehitlik mertebesine ulaştığı bilinmektedir.

64

Son olarak 1.Dünya Savaşında Kafkas Cephesinde yine Ruslarla yapılan savaşta'da Zıhar köyü önemli görev üstlenmiştir. Kafkas ordusunun kolordusu burada konuşlanmıştır. Gelvaris'te de kışlaların ve Mareşal Fevzi Çakmak'ın adıyla anılan bir çeşmenin olduğu ve birde şehitlik bulunduğu bilinmektedir.⁶⁵ Kışlalardan iz kalmamış olsa da çeşme durmaktadır.

⁶⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, FTG.f..1016, Bir dua esnasında ahali

⁶⁵<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/08/i-dunya-savasinda-kafkas-cephesi-alucranin-durumu/>,
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/05/kurtulus-savasinda-kafkas-cephesi-nedeniyle-alucralinin-ckctigi-sikintilar/>,
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/07/16/1900-yilinda-zihar-koyunun-vergi-ve-askeriyece-alucraya-baglanmasi/>

ÇAĞIRGAN BABA

(Gelvaris Zıhar'ın eski mahallesidir, yeni işmi ise Hacı Hasan Köyüdür. Bu köyde de Şeyhi Şeyrani Hazretlerinin talebelerinden Hacı Hasan Hazretlerinin türbesi bulunmaktadır.⁶⁶ Üstteki türbe 1. Dünya Savaşı'nda şehit olmuş bir askere aittir.)

⁶⁶<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/03/09/seyhi-seyrani-corumi-haci-mustafa-rumi-faruk-i-sirani-nami-diger-kara-seyh/>

Burada Zıhar Tekkesi'nin son Şeyhi “**Hacı Hasan Efendi**”den de kısaca bahsetmek gerekmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi kendisi Şeyh-i Şeyrani Hazretlerinin talebelerindedir. Her ne kadar yaşça Şeyh-i Şeyrani'den büyük ise de ilim olarak üstünlüğüne binaen Hacı Hasan Efendi kendisine imtisal etmiş, onun talebesi olmuştur.

Hacı Hasan Efendi 1877-1878 (93 Harbi) öncesi ve sonrası yaşanan göçler nedeniyle tekkenin dağılması üzerine tekkeyi Gelvaris'e taşımış, hayırseverlerin yardımıyla orada cami ve diğer müştemilatı inşa etmiştir.

Tekkenin naklinden önce tekke müştemilatı Zıhar'ın Suiçti Mahallesiindeymiş. Günümüzde buralarda inşaat için temel kazısı yapıldığında tekkeye ait yapıların temel taşlarına rastlanmaktadır.

Yaşanan bu süreçte insanlar can ve namus korkusuyla Tokat, Amasya ve Çorum taraflarına göç etmek zorunda kalmıştır. Koca İbrahim Hoca Hazretleri de bunlardan birisidir.⁶⁷ Bu zorunlu göç sırasında yollarda ölenler de olmuş çok perişanlık yaşanmıştır.

1905 yılında 80 yaşında iken vefat eden Hacı Hasan Efendi'nin Kabri de Gelvaris'tedir. Daha sonra 1913 yılında ayrı bir Muhtarlık olan Gelvaris'in ismi de Hacı Hasan Köyü olarak değiştirilmiştir.

Hacı Hasan Efendi'nin yaşamından hatıralar ile kerametleri halk arasında halen anlatılmaktadır.⁶⁸

---

⁶⁷ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/30/alucrali-koca-ibrahim-hoca-hazretleri/>

⁶⁸ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/24/alucranin-emektar-sahsiyetleri-ibrahim-haci-unal/>

ÇAĞIRGAN BABA

(Kabristanın ve Hacı Hasan Efendinin Türbesinin yoldan görünüşü)

(Hacı Hasan Efendi Türbesinin Kapısı Girişi)

(Hacı Hasan Efendi'nin Sandukası)

Hacı Hasan Efendi'nin Kadirilikle birlikte Halvetiliği de tatbik ettiği, torunlarından “**Erdem Ekşi**” tarafından belirtilmektedir.

9. Bölüm

Çağrgan Baba ve Muhtelif Rivayetler

Rivayetlere göre Çağrgan veliler 7 kardeşirler. Hatta Zun'da bulunan Seyyid Mahmut Çağrgan ile Zıhar'da bulunan İsmail Hakkı Çağrgan Veli'nin kardeş oldukları da bu rivayet kapsamındadır. Ancak her iki vakfın, vakıf senetlerindeki tarihi dikkate aldığımızda 160 sene gibi bir fark ortaya çıkmaktadır ki bu da bu ihtimali çok zayıflatmaktadır. En eski vakfın Zıhar'daki vakıf olduğu dikkate alındığında diğer yerlerde “**Çağrgan ismi ile zikredilenlerin İsmail Hakkı Çağrgan Velinin evlatları ve torunları olabileceği durumu söz konusu olmaktadır.**”

Diğer bir rivayete göre ise Fatih Sultan Mehmed'in 1461 yılında gerçekleştirdiği Trabzon seferinde Alucra'dan geçerken Çağrgan

Baba'nın kendisini fetihle müjdelemiş ve Tekkede pişirttiği haşıl pilavıyla ordusunu 3 gün doyurmuş keza bir merak otla ordunun hayvanlarını beslemiştir. Yine bu rivayette Çağırğan Baba, Fatih Sultan Mehmet'i Trabzon'un fethiyle müjdelemiştir. Bununla birlikte fethin kansız olacağını ancak yapılan anlaşmanın geçerliliğinin horoz ötüme kadar olmasını öğütlemiştir. Akşam üzeri Trabzon kalesinin önüne gelerek ordugâhını kuran Fatih, Trabzon İmparatorunu şaşkına çevirmiş ve taktik zafer kazanmıştır. Denizden de Tursun Bey kumandasındaki donanma kaleyi kuşatınca Trabzon İmparatoru kaleyi teslim edeceğini belirterek biraz zaman istemiştir. Yapılan anlaşmayla horoz ötüme kadar ilişilmeyeceği sözü verilmiş. Ancak Trabzon İmparatoru ne yapacağına karar vermeden Trabzon'un horozları sabah olmadan ötmeye başlayınca panikleyerek canı ve malı karşılığında kaleyi teslimi kabul etmiş.⁶⁹ Yabancı kaynaklarda şehrin savunulduğu belirtilse de Tursun Bey tarihinde kalenin savaşılmadan teslim alındığı belirtilmektedir.⁷⁰

Bu rivayette dikkat çeken bir durum vardır. 1341 tarihli vakıf senedindeki ifadelerden o tarihte Çağırğan Baba'nın hayatta olmadığı anlaşıldığına göre Fatih Sultan Mehmed ile konuşanın ya Çağırğan Baba'nın evlatlarından biri olması gerekmekte ya da bu Çağırğan Baba'nın bir kerameti olmaktadır. Buna benzer olaylar Kıbrıs Barış Harekâtı için de anlatılmıştır. Bir anda beliren Pir-i Fânî'nin askerlerimize yol gösterdiği, yardımcı olduğu anlatılmaktadır. Bu olaylara şahit olanların daha sonra yaptıkları araştırmalarda bu kişilerin çok uzun yıllar önce vefat etmiş Allah dostları olduğu anlaşılmıştır.⁷¹

“Allah yolunda öldürülenlere ölümler demeyin. Bilakis onlar diridirler, fakat siz hissedemezsiniz.” (Bakara, 154)

⁶⁹http://www.alucra.com/index.php?option=com_content&view=article&id=3559:1461-trabzonun-fethinin-manevi-fetih-kumandani-seyyid-cagirgan-baba-hazretleri&catid=54:erdem-ek&Itemid=308

⁷⁰http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_14/09_inan.pdf, Trabzon'un Osmanlılar Tarafından Fethi, s-78,

⁷¹<http://www.gazihaber.com/haber/4424/kibris-baris-harekatinda-evliyalarin-destegi.html>, <http://www.ilgazetesi.com.tr/2012/04/17/kibris-baris-harekatinda-savasan-evliya-ve-sehidin-hikayesi/0126158/>

Bir başka rivayette Çağırğan Baba'nın Aslanlarla çift sürdüğü anlatılmaktadır. Onu takip ederek bu sırrını öğrenen bir kişinin de gözlerinin kör olduğu da bu rivayet kapsamındadır.⁷²

Bu rivayetin bir benzeri de Alucra'nın Karaağaç Köyünün ilk yerleşim yerinde kabri bulunan Rıdvan Dede için de anlatılmaktadır. Tek farkla ki onun Geyiklerle çift sürdüğü harman yaptığı rivayet edilmektedir.⁷³

An-asıl (aslen) Şiranlı olan Şeyh-i Şeyrani Hazretleri Çorum'a gelerek tekkesini kurmasına rağmen her sene gelip köyünü ziyaret eder ve sıla-i rahim yaparmış. Bu yolculuğu esnasında ana yol olması nedeniyle mecburen geçmek zorunda olduğu Zıhar köyüne yaklaşırken Hapen geçidi denilen yerde atından iner ve böyle mübarek bir zatın yanına atla gitmek bize münasip düşmez diyerek İsmail Hakkı Çağırğan Veli'nin türbesine kadar yaya olarak gelir, burada ziyaretini yapar daha sonra yoluna atıyla devam edermiş.

Çağırğan Baba türbesinin içi bir zamanlar çamur sıva ile kaplıymış. O zamanlarda türbeyi ziyaret ettiklerinde ziyaretlerinin bir nişanesi olarak çeşitli materyallerle duvarlara yazılar yazarlarmış. Ancak çimentonun inşaatlarda kullanılmasından sonra köyden birisi bu toprak sıvaları kazıyarak kum ve çimeno karışımı harç ile türbeyi sıvatmıştır. Bunu yaparken bir kötü niyeti olmasa da yüzlerce yıllık hatıranın da kaybolmasına sebebiyet vermiştir. Keza benzer bir uygulama da Hacı Hasan Köyündeki (Gelvaris) Fevzi Çakmak Çeşmesi'nde yaşanmış, tamir edeceğiz diye orijinal çeşme yılarak yeniden yapılmıştır.

---

⁷²http://www.alucra.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2491:cag-irgan-baba-&catid=54:erdem-ek&Itemid=308

⁷³ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/08/21/alucra-karaagac-karatodor-koyunun-eski-yerlesim-yeri-ve-evliya-i-kiramdan-olduguna-inanilan-merhum-ridvan-dede/>

ÇAĞIRGAN BABA

30 Kasım 1925’de Tekke, Zaviye ve Türbelerin kapatılması kararı alınınca Alucra Kaymakamı Zıhar Köyüne gelerek köyün muhtarı Paçaoğlu Kâtip Hüseyin Ağa’ya Çağırğan Baba Türbesini kilitlemesini söylemiştir. Muhtar Paçaoğlu Kâtip Hüseyin Ağa’da Kaymakam Bey benim türbeye kilit vurmaya elim varmaz, gel biz seni bu akşam misafir edelim mademki devlet kararıdır sabah olunca sen kilitlersin demiş.

O gece Zıhar’da kalan kaymakam sabah olunca yanındakilerle birlikte türbeye gitmiş herkes türbenin kapısına kilit vuracak diye beklerken o içeriye girip Çağırğan Baba’yı ziyaret etmiş ve dışarı çıktığında muhteremin sandukası da çok eskimiş, tahta ve çivi parasını ben vereyim sizde tamir ettirin demiş ve köyden ayrılmış.

Çağırğan Baba’nın kabrinin üstünde bulunan sanduka o zaman yaptırılmış olan sanduka olarak durmaktadır.

10. Bölüm

Çağırğan Baba Kabristanının ve Ziyaretinin Önemi

Çağırğan Baba'nın türbesi manevi bir rahatlama vesilesi olarak yüzyıllardır ziyaret edilmektedir. Halkımız türbe ziyareti konusunda bilinçlidir ve ne isteyecekse doğrudan Allah'dan istemekte ona niyazda bulunmaktadır. Bazı müstesna yerlerde yapılan duaların kabulüne olan inanç nedeniye de bu topraklarda biriken yüzlerce yıllık olumlu enerjiden istifade etmek isteyenler dertlerini sıkıntılarını veya şükürlerini burada Allah'a iletmeyi tercih etmektedir.

ÇAĞIRGAN BABA

(Çağırğan Baba'yı anma gününde çekilmiş bir fotoğraf)

(Tefekkür halinde bir ziyaretçi)

ÇAĞIRGAN BABA

(Çağırgan Baba'yı ziyaret eden çocuklar)

(Değişik bir açıdan Çağırgan Baba Türbesi)

ÇAĞIRGAN BABA

(Çağırğan Baba kabristanında bir kabir)

(Çağırğan Baba ile beraber Türkistan'dan gelen askerlerin kabirleri)

ÇAĞIRGAN BABA

(Yüzlerce yıllık kabirler)

ÇAĞIRGAN BABA

(Kabir taşlarının üzerinde leğen ve ibrik motifleri bulunmaktadır)

“Çağırğan Baba kabristanında çok sayıda Seyyid ve Hâk dostu evliyâ'nın kabirleri bulunmaktadır. Çağırğan Baba'nın evlatları olan Seyyidlerden onlarca burda yaşamış ve ömrünü tamamlamıştır. Çağırğan Baba'nın haricindekilerin kabirleri tek tek bilinmese de fotoğrafta görülen kabirlerin onlara ait olması olasılığı çok yüksektir. Kurt Baba ve Çağırğan Baba'nın asker evlatları gibi pek çok İslam şehidi de bu kabristanda medfun bulunmaktadır.” **(Aşağıdaki Kurt Baba Türbesi'nden de anlaşıldığı gibi Pîr-i Türkistan Ahmed Yesevî Hazretlerinin talebe ve torunları Anadolu'ya yayılmış ve Anadolu'nun Türkleşip İslamlaşmasında büyük görevler yapmıştır. Zihar / Fevzi Çakmak Köyü'ndeki bu tarihi türbe bunun en büyük belgesidir.)**

ÇAĞIRGAN BABA

Bu mezarın taşındaki hilal dikkat çekmektedir.

Günümüzde Zıhar'da veya Zıharlı olup da başka yerlerde yaşayan Çağırğan Baba'nın neslinin devamı var mıdır bu konuda bir şey söylemek belgeye dayanmadığı için zordur. Ancak, Çağırğan Baba'nın neslinin tamamen kaybolduğunu söyleyemeyiz. Doğrusunu Allah bilir.

1960 yılına kadar Çağırğan Baba Türbesi'nin türbedarlığını **“Ekşioğlu Molla Osman Efendi”** yapmıştır. Molla Osman Efendi 1965 yılında vefat edince oğlu **“Mehmet Ekşi”** vakıfla ilgili ellerinde bulunan belgeleri ve vakıf senedini köy tüzel kişiliğine teslim etmiştir. Ama maalesef bunlar korunamamıştır. Vakıf senedinin aslı köyü ilgilendiren bir davada delil olmak üzere 1980'lerde mahkemeye verilmiş ve bir daha aranıp sorulmamıştır. Adliye taşındığı için de çuvallara doldurulmuş evraklar arasında dosyası dahi bulunamamıştır. Akibeti meçhuldür. Tek tesellisi elde fotoğraf makinesiyle çekilmiş kopyasının bulunuyor olmasıdır. Dosyayı ve vakıf senedinin aslını

ÇAĞIRGAN BABA

bulma çalışmaları kaymakamlık ve adliye ile yapılan görüşmeler çerçevesinde devam etmektedir.

Ekşioğlu Molla Osman Efendi

Molla Osman Efendi'nin torunlarından “**Erdem Ekşi**” de 2011 yılında “**Es-Seyyid Mevlâna Çağırğan İsmail Hakkı Veli İlim Kültür ve Hizmet Derneği**”ni (**Çağırğan Baba Derneği**)” kurarak vaktiyle büyük dedesinin yaptığı türbedarlık görevini farklı bir mecraya taşıyarak hizmet vermeye çalışmaktadır.

11.Bölüm

Zıhar (Fevzi Çakmak) Köyünün Günümüzdeki Durumu ve Ulaşımı

Zıhar köyü büyük bir köy olması nedeniyle Cumhuriyetin ilk okullarından biri de bu köyümüzde kurulmuştur.

ÇAĞIRGAN BABA

Muhtelit İlk Mekteb: Şarki Karahisar Vilayeti Alucra Kazası

ÇAĞIRGAN BABA

Zıhar köyü Alucra-Şiran yolu üzerinde Şiran'a giderken yolun sol tarafında kalmaktadır. Çağırğan Baba'nın Türbesine de buradan gidilmektedir. Zıhar köyü yoluna girildikten sonra yok sola doru kıvrılarak zirveye doğru devam etmektedir. Zıhar köyü yüksekçe bir platoda kurulu olması nedeniyle yayla özelliğinde bir köydür.

Eski haritalarda yer bulan **“Yoğurdukara Mahallesi”** şimdi Hacı Hasan (Gelvaris) köyüne bağlı bir yerleşim yeridir. Mareşal Favzi Çakmak Çeşmesi ile şehit asker türbesinin bulunduğu mahallenin adıdır.

Zıhar (Fevzi Çakmak) köyünün ilk mahallesi eski ismi **“Kıran Merek olan Fatih Mahallesi”**dir. Bu mahallede bulunan caminin adı **“Fatih Sultan Mehmet Camisi”**dir. Buradan Çağırğan Baba Tekesinin olduğu eski ismi **“Suiçti Mahallesi olan Kışla Mahallesi”**dir. Tarihi cami de burada bulunmaktadır.

ÇAĞIRGAN BABA

Kesme taştan olan Kışla Mahallesi Süleyman Şah Cami

Caminin içten görünüşü

ÇAĞIRGAN BABA

Caminin yanında bulunan Kur'an Kursu

Kur'an kursunun tabelasında Bismillahirrahmanirrahim La ilahe illallah Muhammeden Resulullah 1963 yazılıdır. (Esirgeyen ve bağışlayan Allahın adıyla- Allah'tan (c.c.) başka ilah yoktur, Muhammed (s.a.v.) O'nun kulu ve resulüdür)

ÇAĞIRGAN BABA

Kısla Mahallesinden devam eden yol Çağırğan Baba Türbesinin oraya gelerek buradan ikiye ayrılır. Sol tarafa giden yolun nihayeti eski ismi “**Karamustafa Mahallesi olan Solaklı Mahallesi**”dir. Solaklı Mahallesinden sağa dönülerek gidilebilen aynı zamanda Çağırğan Baba Türbesinin bulunduğu kabristanın altından düz olarak ileriye de gidilebilen yolun üzerinde eski ismi “**Zülfikâroğlu Mahallesi olan Tepe Mahallesi**” bulunmaktadır.

Zıhar (Fevzi Çakmak) köyü aslında Tepe Mahallede de bitmemektedir. Zıhar (Fevzi Çakmak) köyü arazisi içinde “**Tepesi Delik**” olarak bilinen ve içinde çok büyük su kaynakları bulunan “**Obruk Mağarası ile Zıhar Göleti ve Piknik Alanı**” bulunmaktadır.

Solaklı ile Tepe Mahallesi arasından Karabörk ve Çakmanus Köyleri ile ara bağlantı yolu da bulunmaktadır.

Çağırğan Baba'nın sekizgen yapılı türbesi, Cennetin sekiz kapısını temsilen inşa edilmiştir. Türbenin kubbe tavanı içten cami kubbesi gibi kümbet şeklinde olsa da dıştan koruma amaçlı olarak saçla kaplanmıştır.

ÇAĞIRGAN BABA

Çağırğan Baba Çeşmesi ve Şadırvanı

Belirli zamanlarda düzenlenen anma gününde gelen misafirlerin ağırlandığı İsmail Hakkı Çağırğan Veli Misafirhane ve Köy Binası (Konağı)

ÇAĞIRGAN BABA

ÇAĞIRGAN BABA

Solaklı (Kara Mustafa) Mahallesinde bulunan ve 1970 yılında inşa edilen İsmail Hakkı Çağırğan Baba Camisi.

Zülfikâr oğlu (Tepe) Mahallede bulunan ve yapımı yeni olan camiye de “**Sultan Orhan Gazi Camisi**” ismi verilmiştir.

SONUÇ

Çağrgan Baba, kendini seven ve ona inananlarla birlikte Türkistan’dan hicret ederek geldiği Zıhar köyünü ve çevresini, Peygamber Efendimizin Mekke’den hicret ederek Yesrib’e gelip orayı Medine’ye medeniyete dönüştürmesi gibi medeniyetle, ilimle, dinle, diyanetle buluşturmuştur. Bir akarsu misali çağlayarak Yesevi dergâhında aldığı eğitimi ile elde ettiği üstün ahlak ve bilgisini Zıhar’da topluma aktarmıştır. Bunu yaparken bulunduğu bölgeyi de savunarak cihattan da geri kalmamış, bir Peygamber toruna yakıştığı gibi davranmıştır.

Şûra suresinin 23. ayeti, Seyyidleri yani Hz.Peygamber’in soyundan gelenleri sevmeyi saymayı emretmektedir. Aynı konuda Hz.Resulullah’ın da birçok tavsiyesi bulunmaktadır. Bu itibarla Müslümanlığı benimsemiş ve bölgemizde hâkimiyet sürmüş olan Mengücekler, Eretnalar, Selçuklular ve sonrasında Osmanlılar da bu konuda gerekli ihtimamı göstermişlerdir. Anadolu Selçuklu Hükümdarı III. Keykubat, 1284 ‘te Osman Gazi’ye gönderdiği bir temlik (mülk sahipliği) beratında Seyyidlerin haklarına riayet gerektiğini belirttikten sonra, onları “**risayet ağacının meyveleri**” ve “**nübüvvet deryası incileri**” olarak tasvir etmiştir. Anadolu Selçuklularından Osman Gazi’ye gelen iki fermanla, Osman Bey’e Seyyidlere nasıl davranılacağı hususunda bazı tavsiyeler yer almıştır. Sonrasında Orhan Gazi ve oğlu Murat Gazi (Hüdavendigâr) (1350-1389) bir yandan saltanat dairelerini genişletirken, diğer yandan da ilim erkânına gösterdikleri ayrıcalıklar, muhabbet ve teveccüh nedeniyle diğer İslam beldelerinden nice ilim ve irfan sahipleri Anadolu’ya gelmiştir.

Selçuklu ve Osmanlılarda Seyyidlerle ilgili yapılan diğer bir uygulama ise bunlara secere ve belge verilmesidir. Sâdât’tan sayılan Seyyid ve Şeriflere genel bir tabir olarak “emir” de denilmiştir. Osmanlı devletinin kuruluşundan itibaren de Seyyid ve Şeriflere özel

bir hürmet ve riayet göstermişlerdir. Bunun sonucu olarak vergiden muaf tutulmuşlar, secerelerini ve muafiyetlerini belgelemek üzere berat verilmiştir. 1400 tarihinde Yıldırım Bayezid zamanında Seyyid ve Şeriflerle ilgili vazifeyi yürütmek üzere Sâdât Nikabeti müessesesi kurulmuştur. Fatih Sultan Mehmet döneminde bir ara Sâdât Nikabeti kaldırılmış ise de Seyyidlik iddiasında bulunanları ortaya çıkmasıyla yeniden tesis edilmiştir. Sultan II. Bayezid döneminde Sâdât Nikabeti'nin adı Nakibü'l Eşraflık olarak değiştirilmiştir. Osmanlı Devletinin yıkılmasına kadar da bu isimle devam etmiştir.⁷⁴

Anadolu'nun İslamlaşmasında ve Türkleşmesinde tasavvuf ehli ile Türk dervişlerinin payı büyüktür. Osmanlı Sultanlarının göçebe ahi dervişleri ve tasavvuf ehli ile olan münasebetleri daha devletin kuruluş aşamasında iken başlamıştır. Bu sistem ile Anadolu'da henüz İslam ile tanışmamış kesimlere de irşâd yapılmasına imkân sağlamıştır. Bu noktada karşımıza tekke ve zaviyeler ile vakıflar çıkmaktadır. Vakıflarla desteklenen zaviyelerin müştemilatında medrese, cami, imarethane, hamam, değirmen, derbent gibi kurumlar bulunurdu. Ayrıca buralar, Cuma namazlarının eda edildiği yerlerdi. Zaviye, herhangi bir tarikata mensup dervişlerin bir şeyhin idaresinde topluca yaşadıkları ve gelip geçen yolculara bedava yiyecek, içecek ve yatacak yer sağlayan yerleşme merkezlerinde veya yol üzerindeki müştemilatlardır. Bu yerlerde insanlar dünya hayatının çeşitli meşakkat ve sıkıntıları ile yorulan ruhlarını ve bunalan gönüllerini de dinlendirirler, bir araya gelip hoş zaman geçirirlerdi.⁷⁵

İşte Çağırğan Baba, Anadolu'nun Moğol istilasıyla ezildiği, Moğolların Müslüman olana kadar geçen süre içinde sahip oldukları vahşi ve cahil kültürkeri ile toplumu örselendiği bir dönemde çok önemli hizmetler görerek toplumu İslam fitratı ile yeniden eğitmiştir. Bunu yaparken de tekkesinde yoksullara ve derdi olanlara ihtiyaçlarına göre tasaddukda bulunmuştur.

---

⁷⁴Osmanlılarda Sâdât Nezareti'nin Kuruluşu, Prof. Dr. Murat Sarıçık « Keşkül Dergisi », Osmanlı'da Seyyidler ve Şerifler Tarih ve Medeniyet

⁷⁵Mehmet FATSA; Karadeniz'de İlk Dönem Türk Zaviyelerine bir Örnek, Gökçeali Yatırı ve Şeyh İdris Zâviyesi

ÇAĞIRGAN BABA

Tekkesinde ondan sonra da çok sayıda kişi yetişerek irşad vazifesinde bulunmuştur. Alucra'nın kurucusu olan Tabur İmamı Ekşizade Hacı Osman Efendi ile Cumhuriyetin ilk yıllarında Şebinkarahisar Müftülüğü yapmış olan Dedeoğlu Müftü Halil Efendi Zihari Tekkesi'nde yetişen diğer âlimlerdir.

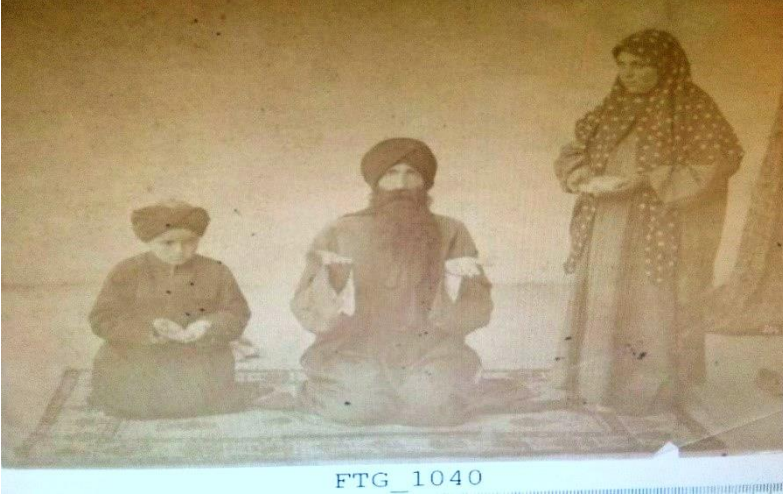
Allah onlardan razı olsun. Mevlâ'nın şefaati izni verdiği o günde "Makam-ı Mahmud"u Peygamberimize lütfedeceği gibi Çağırğan Baba'ya Ehl-i Beyt'e ve müstesna kullarına da vereceği umulan şefaati izninden bizleri mahrum etmesin ve bizlere şefaate layık ameller nasip etsin. Âmin.

Ya Rabbî! Senden başka ilah yoktur. Sen Sübhan'sın, bütün noksanlardan münezzehsin. Seni tenzih ederim. Doğtusu ben, zalimlerden oldum. Enbiya sûresi 87

(Yukarıda Es-Seyyid Mevlana Şeyh Çağırğan-ı İsmail Hakkı Veli (ks) lakabı meşhuriyle Çağırğan Baba hazretlerinin kabri şerifinde bulunan kitabe levhası görülmektedir.)

76

(Aşağıdaki bölüm Osmanlıca bir dua kitabından alınmıştır. Transkripsiyonu (olduğu gibi tercümesi) ile verilmiştir.)

(باب 104) بوسکوات شریفه بی ارفع رفعه او قوم او نور النبیک صلوات
شریفه یرینه قامدیر اللهم صل علی محمد ما خلف الملکان و تعاقب
العصران و کثر الجدیدان و استقبل الفقدان و بلغ روحه و ارواح
اهل بکته مننا الخیرة والسلام و بارک وسلم علیه و علیهم تسلیما کثیرا
کثیرا

(Bab 104) Bu salavatı şerifeyi üç defa okumak otuzaltıbin salavatı şerife yerine kaimdir. “Allahümme salli ala Muhammedin mahtefel melevani veteagabel esrani ve kerraral cedidani vestekbelel fergadani ve belligu ruhahu ve ervahe ehlibeytihi minnettahiyete vesselame vebarik vesellim aleyhi ve aleyhim teslimen kesiren kesiren kesiren kesira.”

⁷⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, FTG.f..1040, Dua eden bir aile

12.Bölüm

KUR'AN-I KERİM IŞIĞINDA DUALAR

Bismillahirrahmanirrahim

“Bana dua edin, duanızı kabul edeyim. Bana kulluk etmeye tenezzül etmeyenler aşağılık olarak cehenneme gireceklerdir.” (Mü’min, 40/60) Dua; ibadetin özüdür, müminin silahıdır. Aslında kulun, onu yoktan var eden Yüce Yaratıcı Allah’a yalvarışı (duası), onun hem teşekkürü, hem talebi (istekleri), hem de acizliğinin ifadesidir. Çünkü biz O’na muhtacız. Öyleyse dua edelim, dua ederken de sebeplere sarılmayı (sorumluluklarımızı yerine getirmeyi) hiçbir zaman unutmamalıyım. İyi bilmeliyiz ki; ***“Bilinsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur. Ve çalışması da ilerde görülecektir. Sonra ona karşılığı tastamam verilecektir.”*** (Necm, 53/39-41) buyuran Yüce Allah; sebeplere sarılan ve sorumluluklarını yerine getiren kulları için, mutlaka sözünü yerine getirir ve böyle insanların duasını kabul eder.⁷⁷

⁷⁷ <http://www.mehmetogluhisantekoglu.com/post.aspx?postId=225>

Aşağıdaki bölümde dua ve tövbe ayetlerinin yanında, bir kısım ayetleri aynen veya yorumlayarak Kur'an'ı-Kerim'in ışığında ele alacağız:

- *“De ki: Dualarınız olmasa, Rabbim size kıymet verir miydi.”* (Furkan, 25/77)

- *“Allah müstağni ve övülmeye layıktır.”* (Bakara, 2/267)

- *“En güzel isimler Allah'ındır. O'na bunlarla dua edin.”* (A'raf, 7/180)

- *“Allah'a korkarak ve umutla yalvarın.”* (A'raf, 7/56)

- *“De ki: Gerek Allah deyin, gerek Rahman deyin, hangisini dersiniz deyin, en güzel isimler O'nundur.”* (İsra, 17/110)

İbadetlerin en kolayı dua etmektir. Bununla birlikte dua, sihirli bir anahtardır. Allah Teâlâ, pek çok ayetinde Şanı Yüce ve Aziz Zatını yüceltmemizi ve her şeyi O'ndan istememizi bize öğütlüyor. O zaman bize düşen Kur'an vasıtasıyla Allah Teâlâ ile rabita kurabilmektir.

- *“Hamd âlemlerin Rabbi, merhametli olan, merhamet eden ve Din Günü'nün sahibi olan Allah'a mahsustur. Allah'ım ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, nimete erdirdiğin kimselerin, gazaba uğramayanların, sapmayanların yoluna eriştir.”* (Fatiha,1/1-7)

- *“Allah'ım! Peygamberlerin vasıtasıyla indirdiğin bizlere yol gösteren ve sana karşı gelmekten sakındıran kitaplarına ahrete ve gayba kesinlikle inandık.”* (Bakara, 2/1-5)

- *“Allah'ım! İnanmadığı halde inanır gibi görünmekten ve insanları aldatan hastalıklı kalbe sahip olmaktan Sana sığınırım.”* (Bakara, 2/8-10)

- *“Allah’ım! Yeryüzünde bozguncu olmaktan ve bozgunculuk yapmaktan, gerçeğin karşısında sağır, dilsiz ve kör olmaktan sonsuz merhametine sığınırım. Doğrusu Sen her şeye Kadir’sin.”* (Bakara, 2/11-21)

- *“Allah’ım! Seninle yapılan sözleşmeyi bozarak fâsık olmaktan el-Rauf (çok şefkatli, acıyan) ismin gereğince Sana sığınırım.”* (Bakara, 2/27)

- *“Allah’ım! Sen münezzehsin, hem bilensin, hem Hâkim’sin, tövbeleri daima kabul edensin, merhametli olansın, bizlerin tövbelerini de kabul et, yanılmalarımızı bağışla.”* (Bakara, 2/32-37,54 ve 58)

- *“Allah’ım! Ölüleri diriltir, aklımızı kullanalım diye bize ayetlerini delil kılarısın, cahillerden olmaktan Senin sonsuz ilmine sığınırım.”* (Bakara, 2/67 ve 73)

- *“Allah’ım! Zalimleri bilirsin kalpleri perdeli olan zalimlerin zulmünden bizleri koru.”* (Bakara, 2/88 ve 94)

- *“Allah’ım! Gökleri ve yeri ol demenle yoktan var edensin, büyük nimet sahibisin, rahmetini dilediğine tahsis edersin, rahmetini bizlerden mahrum etme.”* (Bakara, 2/105)

- *“Allah’ım! Her şeyi bilensin, nereye dönsek yönün orasıdır, her yer Senindir.”* (Bakara, 2/115,117)

- *“Rabbimiz! Yaptığımız amellerimizi kabul buyur, şüphesiz ki; Sen hem işitir hem bilirsin, bizi Sana teslim olanlardan kıl, soyumuzun da namaz kılanlardan olmasını nasip et. Tövbelerimizi kabul buyur, tövbeleri daima kabul eden, merhametli, güçlü ve Hâkim olan ancak Sensin.”* (Bakara, 2/127,129)

- **“Allah’ım! Muhakkak ki Sen sabredenlerle berabersin, bizlere sabır ver, şükredenlerden ve her daim seni ananlardan olmayı nasip et.”** (Bakara, 2/152,153)

- **“Allah’ım! Gerçeklerin karşısında sağır, dilsiz ve kör olup, akıl edememekten bizleri koru.”** (Bakara, 2/171)

-**“Allah’ım! Sevginle yakınlarımıza, yetimlere, düşkünlere, yolculara, yoksullara, maiyetimizdekilere merhametli olmayı ve zekâtımızı vermeyi, ahdimize sadık olmayı, zorda ve darda sabırlı olmayı, bizlere nasip et.”** (Bakara, 2/177)

- **“Allah’ım! Senden isteyenin, duasını kabul edersin bizim de hayra vesile olacak dualarımızı kabul et.”** (Bakara, 2/186)

- **“Rabbimiz! Bize dünyada iyiyi, ahrette de iyiyi ver. Sen iyi iş yapanları seversin.”** (Bakara, 2/195,201)

- **“Allah’ım! Bütün işlerin Sana döneceği ve cezanın şiddetli olacağı o günde bizleri sonsuz şefkatle yargıla ve bağışla.”** (Bakara, 2/207,209,211)

- **“Allah’ım! Hem darlaştıran, hem bollaştıransın, darlıkta da bollukta da Sana döneceğimizi unutmadan layıkıyla kulluk vazifemizi yapmayı bize nasip et.”** (Bakara, 2/245)

- **“Allah’ım! Bilgimi artır ve faydalı ilim sahibi olmamı nasip et, gücümü artır ve faydalı yolda kullanmamı sağla.”** (Bakara, 2/247)

- **“Rabbimiz! Bize sabır ver, çünkü Sen sabredenlerle berabersin. Sebâtımızı artır, inkâr eden millete karşı bize yardım et.”** (Bakara, 2/250)

- *“Allah’ım! Senden başka ilah yoktur. Sen dirisin, varlığın kendindedir, kendi kendine yetensin. Seni uyuklama ve uyku tutmaz. Her an yarattıklarını gözetip duransın. Göklerde ve yerde olan her şey ve hükümlerlik Senin’dir. Sen yücesin, büyüksün, azamet sahibisin, hiçbir şey Sana ağır gelmez. Senin iznin olmadan bizlere şefaath edecek kimsenin olmadığı o günde es-Selam İsmi Celilince bizleri selamete çıkar.”* (Bakara, 2/255)

- *“Allah’ım! Senin rızan doğrultusunda güzel söz söyleyen ve hataları bağışlayan olmayı, başa kakmadan tasaddukta bulunan olmayı nasip ve müyesser eyle.”* (Bakara, 2/263)

- *“Allah’ım! Lütfun boldur, bana hikmet (salih amel ve faydalı ilim) ve çokça hayır ver.”* (Bakara, 2/268,269)

- *“Allah’ım! Meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine inandık. Peygamberlerin arasından hiçbirini ayırt etmeyiz. İşittik, itaat ettik, affını diliyoruz, dönüş Sanadır. Rabbimiz! Eğer unutacak ve yanılacak olursak bizi sorumlu tutma. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme. Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği şeyi taşıtma, bizi affet, bizi bağışla, bize acı, Sen Mevlâmızsın, kâfirlere karşı bize yardım et.”* (Bakara, 2/285)

- *“Rabbimiz! Bizi doğru yola erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme, katından bize rahmet bağışla; şüphesiz Sen sonsuz bağışta bulunansın. Rabbimiz! Doğrusu geleceği şüphe götürmeyen günde, insanları toplayacak olan Sensin. Şüphesiz ki Allah verdiği sözden caymaz.”* (Âl-i İmran, 3/8,9)

- *“Allah’ım! Dilediğini yardımınla desteklersin, kullarını hakkıyla görürsün. Rabbimiz! Biz şüphesiz inandık, bunun için günahlarımızı bize bağışla ve bizi ateşin azabından koru.”* (Âl-i İmran, 3/13,15,16)

-“Mülkün sahibi olan Allah’ım! Mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden çekip alırsın; dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; iyilik elindedir. Doğrusu sen her şeye Kadir’sin. Geceyi gündüze, gündüzü geceye geçirirsin; ölüden diri, diriden ölü çıkarırsın; dilediğini hesapsız rızıklandırırısın, el-Latif ismi celilin hakkı için bizler için iyi olanı ihsan et.” (Âl-i İmran, 3/26,27)

- “Rabbimiz! İndirdiğine inandık, peygambere uyduk, bizi şahit olanlarla beraber yaz.” (Âl-i İmran, 3/53)

- “Bol nimet elinde olan ve dilediğine veren, fazlı her şeyi kaplayan, rahmetini dilediğine tahsis eden, büyük ve bol nimet sahibi Allah’ım rahmetini bizlerden esirgeme.” (Âl-i İmran, 3/73,74)

- “Allah’a, bize indirilene, İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakup’a ve torunlarına indirilene, Rab’leri tarafından Musa, İsa ve peygamberlere verilene inandık, onları birbirinden ayırt etmeyiz, biz O’na teslim olanlarız.” (Âl-i İmran, 3/84)

- “Rabbimiz! Günahlarımızı, işimizdeki aşırılıklarımızı bize bağışla, sebatımızı artır, inkârcı topluluğa karşı bize yardım et, dünya nimetini de ahret nimetini de ver.” (Âl-i İmran, 3/147,148)

-“Allah’ım! İşlediklerimizden haberdarsın, gizlediklerimizi de, gönüllerimizde olanı da bilirsin, Sen her şeye Kadir’sin. Allah bize yeter. O ne güzel vekil’dir.” (Âl-i İmran, 3/153,154,165,167,173)

- “Rabbimiz! Sen bunu (kâinatı) boşuna yaratmadın. Sen münezzehsin. Bizi ateşin azabından koru.” (Âl-i İmran, 3/191)

- “Rabbimiz! Doğrusu biz Rabbinize inanın diye inanmaya çağıran bir çağırıcıyı işittik de iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bize bağışla, kötülüklerimizi ört, canımızı iyilerle beraber al. Rabbimiz! Peygamberlerinle vaat ettiklerini bize ver,

kıyamet günü bizi rezil etme. Sen şüphesiz sözünden caymazsın.” (Âl-i İmran, 3/193,194)

- *“Allah’ım! Büyük günahlardan kaçınanların kusurlarını örter ve sizi şerefli bir yere yerleştiririz buyuruyorsun, bize tüm haram ve günahlardan, hatta tüm şüpheli şeylerden uzak duracak akli ve iradeyi ver.”* (Nisa, 4/31)

- *“Allah’ım! Sen dost olarak da yardımcı olarak da bize yetersin, her daim bizim yar ve yardımcımız ol, bizi temize çıkardıklarınızdan olmayı nasip et.”* (Nisa, 4/45,49)

- *“Allah’ım! Bize ne iyilik gelirse Sen’denir, bize ne kötülük dokunursa kendimizdenir, Sen bize şuurlu ameller nasip et.”* (Nisa, 4/79)

- *“Allah’ım! Kötülüklerimizi ört, kalplerimizi yumuşat, affedici ve iyilikte bulunanlardan olmamızı nasip et, çünkü Sen iyilik yapanları seversin.”* (Maide, 5/12,13)

- *“Allah’ım! Bizleri selamet yollarına erıştır ve karanlıktan aydınlığa çıkart, doğru yola ilet.”* (Maide, 5/16)

- *“Yahudiler ve Hıristiyanlar, “Biz Allah’ın oğulları ve sevgilileriyiz” dediler... Bilakis siz “O’nun yarattığı insanlarsınız.”* (Maide, 5/18)

- *“Göklerin ve yerin hükümranı olan Allah’ım! Sen şüphesiz bağıslayan ve merhametli olansın, kalplerimizi arıt.”* (Maide, 5/39,40,41)

- *“Rabbimiz! İnanđık, bizi de şahitlerden yaz.”* (Maide, 5/83)

- *“Allah’ım! Sen rızık verenlerin en hayırlısısın, bize hayırlı rızıklar ver.”* (Maide, 5/120)

- *“Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah’a mahsustur.”* (En’am, 6/1)

- *“Allah’ım! Şükredenleri iyi bilensin, bizi şükredenlerden ve günahlarına tövbe edenlerden olmayı nasip et.”* (En’am, 6/53,54)

- *“Allah’ım! Karada ve denizde olanı, düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan taneyi, yaşı kuruyu ve gaybı ancak sen bilirsin.”* (En’am, 6/59)

- *“Allah’ım! Üstümüzden ve altımızdan bize azap gönderme, bize koruyucular gönder.”* (En’am, 6/61,65)

- *“Âlemlerin Rabbi olan Allah’ım! Sana teslim olduk, bizi Senin doğru yolundan ayırma.”* (En’am, 6/71,72)

- *“İlimce her şeyi kuşatmış olan Rabbim! Senden hayır murâd ediyoruz.”* (En’am, 6/80)

- *“Allah’ım! Cin ve insan şeytanlarının şerrinden Sana sığınırım.”* (En’am, 6/112,113)

- *“Namazımız, ibadetlerimiz, hayatımız ve ölümümüz âlemlerin Rabbi Allah içindir.”* (En’am, 6/162)

- *“Allah’ım! Kıyamet gününde tartıları ağır gelen kullarından olmayı nasip et.”* (A’raf, 7/8)

- *“Allah’ım! Eğer Sen bizi doğru yola iletmezsen biz doğru yolu bulamayız, bize takva örtüsü nasip et.”* (A’raf, 7/26,43)

- *“Allah’ım! Sayısız nimetlerine şükürler olsun, hiçbirisinin eksikliğini bize gösterme, başarı ve muvaffakiyet yalnız Sendendir.”* (A’raf, 7/69) (Hud a.s.’ın tavsiyesi)

- *“Allah’ım! Yeryüzünde bozguncu olmaktan, ölçüyü ve tartıyı eksik yapan olmaktan, emanete hıyanet eden olmaktan, Sana inananları yolundan alıkoyup o yolun eğriliğini diliyor olmaktan ve tehditkâr olmaktan sonsuz merhametine sığınırım.”* (A’raf, 7/74,85,86)

- *“Allah’ım! Darlıkta da varlıkta da Sana teslim olan, Senden isteyen ve şükreden olmayı bizlere nasip et.”* (A’raf, 7/94,95)

- *“Rabbimiz! Her türlü zorluğa karşı bize sabır ver, canımızı müslim olarak al, yardım ancak Sendendir.”* (A’raf, 7/126,128)

- *“Rabbim! Bizi bağışla, bize acı Sen merhametlilerin merhametlisisin.”* (A’raf, 7/151)

- *“Rabbim! Dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola erdirirsin, bizim dostumuz Sensin, bizi bağışla, bize merhamet et. Sen bağışlayanların en iyisisin.”* (A’raf, 7/155) (Hz. Musa’nın duası)

- *“Allah’ım! Bu dünyada ve ahrette bizim için güzel olanı yaz, biz Sana yöneldik.”* (A’raf, 7/156)

- *“Sizin ilahınız tek bir ilahdır. O’ndan başka hiçbir ilah yoktur. O’dur Rahman Rahim.”* (Bakara, 2/163)

- *“Elif, Lam, Mim. Allah O’dur ki: Kendisinden başka hiçbir ilah yoktur. Hayy ve Kayyum’dur.”* (Al-i İmran, 3/1,2)

- *“Allah’ım! Kalbi olup da anlayamamaktan, gözü olup da görememekten, kulağı olup da işitememekten ve gafil olmaktan Sana sığınırım.”* (A’raf, 7/179)

- *“Allah’ım! Şeytanın azdırma ve saptırmalarından Sana sığınırım, Sen işiten ve bilensin.”* (A’raf, 7/200)

- *“Rabbim! Yalnız Sana kulluk eder, Seni tenzih eder, yalnız sana secde eder ve Sana güvenirim.”* (A’raf, 7/206)

- *“Allah’ım! Yardım ancak Senin katındandır. Doğrusu Sen güçlü ve hâkimsin.”* (Enfal, 8/10)

- *“Allah’ım! Bütün işler Sana varır, Sen işlediklerimizden haberdarsın.”* (Enfal, 8/64, Tevbe, 9/16)

- *“Allah’ım! Dar zamanımızda, başımız sıkıştığında ve çaresiz kaldığımızda bize ulaş (esma) bizi rahatlat.”* (Tevbe, 9/26,40)

- *“Allah’ım! Senin bize yazdığından başkası bize (başımıza) gelmez. Sen bizim Mevlâmızsın. Biz Sana güvendik.”* (Tevbe, 9/51)

- *“Allah’ım! Sen bize yetersin, bol nimetlerinden bize ver, biz Sana gönül bağlayanlarız.”* (Tevbe, 9/58)

- *“Allah’ım! İyiliği emreden, kötülükten alıkoyan, namazı hakkıyla kılan, zekâtını veren, Sana ve peygamberlerine itaatkâr olanlardan ve rahmetine kavuşanlardan olmayı nasip et.”* (Tevbe, 9/71)

- *“Allah’ım! Arınmak için mescitlerine gidiyoruz, Sen arınmak isteyenleri seversin, yaptığımız ibadetlerimizi kusurlarımızla birlikte kabul et, şüphesiz Sen bağışlar ve merhamet edersin.”* (Tevbe, 9/108)

- *“Göklerin ve yerin hükümranlığı elinde olan, dirilten ve öldüren Allah’ım! Senden başka dost ve yardımcımız yoktur,*

Seni tenzih eder yüceltiriz, Sen tövbeleri kabul eden merhametli olansın, rızan üzerine olmamızı ve doğrularla birlikte bulunmamızı nasip et.” (Tevbe, 9/111,116,118,119)

- *“Allah’ım! Kalbimin hastalıklı olmasından ve kaymasından Sana sığınıyor, tövbelerimizi kabul etmeni, bağışlamayı ve merhametini umuyorum.”* (Tevbe, 102,117,125)

- *“Allah’ım! Sen bize yetersin, Senden başka ilah yoktur, Sana güveniyorum, Sen büyük arş’ın Rabbisin.”* (Tevbe, 9/129)

- *“Münezzehsin ey Allah’ım! Âlemlerin Rabbi Allah’a hamdolsun.”* (Yunus, 10/10) (Cennet ehlinin duası)

- *“Rabbimiz! Firavun ve erkânı gibi olanların mallarını yok et, kalplerini sık, onlara can yakıcı azabı tattır.”* (Yunus, 10/88) (Hz. Musa’nın duası)

- *“Allah’ım! Hâkim ve haberdarsın, yalnız Sana kulluk ederiz, bize mağfiret et, tövbelerimizi kabul et, aynı hatalara düşmemek için bize yardım et.”* (Hud, 11/1,2,3)

- *“Allah’ım! Üstümüzdeki sıkıntıları gider, bize hayırları ver. Allah’ım haksızlık yapan millet rahmetinden uzak olsun.”* (Hud,11/44)

“Rabbim! Bilmediğim şeyi Senden istemekten Sana sığınırım. Beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen kaybedenlerden olurum.” (Hud, 11/47) (Hz. Nuh’un duası)

- *“Allah’ım! Övülmeye layıksın, yüceler yücesisin, rahmet ve bereketini üzerimizden eksik etme.”* (Hud, 11/73)

- *“Rabbim! Senin izninle inanıp kurtuluşa erenlerden olmayı nasip et.”* (Hud, 11/100)

- **“Allah’ım! Sen bağışlayansın, merhamet edensin, iyilik dilediğin kullarından olmayı nasip et, bize taşıyamayacağımız sıkıntılar verme.”** (Hud, 11/107)

- **“Allah’ım! Sen hainlerin hilelerini bilir, onların tuzaklarını başarıya erdirmezsin, onların iftira, tuzak ve hilelerinden Sana sığınırım.”** (Yusuf, 12/28-29,33,50,52)

- **“Allah’ım! Sen merhamet et ki, nefsimin emrettiği kötülöklere uymayayım, Sen en iyi koruyan ve merhametlilerin en merhametlisisin, hüküm Senindir.”** (Yusuf, 12/53,64)

- **“Rabbim! Ey göklerin ve yerin yaradanı! Dünya ve ahrette işlerimi yoluna koy, benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat.”** (Yunus, 12/101) (Hz. Yusuf’un duası)

- **“Allah’ım! Senin hamiliğine sığınıyorum, Senin emrinle beni koruyup, kollayacak gözetleyiciler ver.”** (Rad, 13/11)

- **“Allah’ım! Sen her şeyi yaratırsın, Sen her şeye üstün gelen tek ilahsın.”** (Rad, 13/16)

- **“Rabbim! Senin rızanı dileyerek sabretmeyi, namazımı layıkıyla kılmayı, bize verdiğin rızkı hayırlı yolda sarf etmeyi, iyilik yaparak kötülüğü ortadan kaldırmayı ve Adn Cenneti’nde Meleklerin: “Sabretmenize karşılık size selam olsun; burası dünyanın ne güzel bir sonucudur!” nidalarına mazhar olmayı nasip et.”** (Rad, 13/24)

- **“Allah’ım! Seni çokça anıp, kalbi huzura kavuşanlardan olmayı nasip et.”** (Rad, 13/28)

- **“Allah’ım! Sen bizim Rabbimizsin. Senden başka ilah yoktur, yalnız Sana güvenirim, dönüşümüz Sanadır.”** (Rad, 13/30)

- *“Allah’ım! Hakkıyla inanan kullarından olmayı, alış veriş ve dostluğun olmayacağı günün gelmesinden önce bize verdiğin rızıktan açık ve gizli sarf edebilmeyi nasip et, sen dilemedikçe hiçbir şey olmaz.”* (İbrahim, 14/31)

- *“Allah’ım! Sonsuz nimetine şükürler olsun. Zalim ve nankör olmaktan Sana sığınırım.”* (İbrahim, 14/34)

- *“Rabbim! Beni ve çocuklarımı namaz kılanlardan eyle. Rabbim! Duamı kabul buyur. Rabbim! Hesap görülecek günde, beni, anamı babamı ve inananları bağışla.”* (İbrahim, 14/40,41)

- *“Rabbim! Şeytanın azdırma ve saptırmalarından Senin koruyuculuğuna sığınırım.”* (Hicr, 15/40)

- *“Allah’ım! Bağışlayan ve merhamet edensin can yakıcı azabından emin olanlardan olmayı ve cehennemini yedi kapısından da uzak olmayı nasip et.”* (Hicr, 15/40,50)

- *“Rabbim! Hamd edenlerden ve secde edenlerden olmayı nasip et.”* (Hicr, 15/ 98,99)

- *“Allah’ım! Yolun doğrusunu göster, dünyada iyi davranarak ahret yurdunda iyiliğe kavuşanlardan ve meleklerin “selam size yaptıklarınıza karşılık haydi cennete girin” demeleriyle içlerinden ırmaklar akan Adn Cennetlerine girerek Senin mükâfatına kavuşmayı nasip et.”* (Nahl, 16/9,30,31,32)

- *“Allah’ım! İnananların inançlarını geliştirmek, Müslümanlara doğruluk rehberi ve müjde olmak üzere katından indirdiğin Kur’an-ı hakkıyla anlayabilmeyi nasip et.”* (Nahl, 16/102)

- *“Allah’ım! Yalan yanlış demeden gelişigüzel konuşmaktan dilimizi koruyabilmeyi, İbrahim Aleyhisselam gibi*

nimetlerine şükrederek saadete erişebilmeyi bizlere nasip et.”
(Nahl 16/116)

- *“Allah’ım! Nimetlerine karşı nankörlük ederek, açlık ve korku belasına düşmekten Sana sığınırım.”* (Nahl, 16/112,121)

- *“Allah’ım! İnanmış olarak gerekli çalışmada bulunarak nimetlerine kavuşmayı nasip et.”* (İsra, 17/19)

- *“Rabbim! Küçükken beni yetiştirdikleri için ana-babama merhamet et.”* (İsra, 17/24)

- *“Allah’ım! Bilmediğim şeyin peşine düşerek kulak, göz, kalp gibi azalarımınla sorumlu olmaktan Sana sığınırım.”* (İsra, 17/36)

- *“Rabbim! Beni dâhil edeceğin yere hoşnutluk ve esenlikle dâhil et; çıkaracağın yerden de hoşnutluk ve esenlikle çıkar.”* (İsra, 17/80) (Hz. Muhammed (S.A.V.)’in duası)

- *“Rabbimiz! Katından bize rahmet ver ve işimizde doğruyu göster, bizi başarılı kıl. Hidayetimizi artır, kalplerimizi pekiştir.”* (Kehf, 18/10,13) (Ashab-ı Kehf’in duası)

- *“Allah’ım! Kuvvet ve her şeyin üstünde bir kudret ve hâkimiyet Sana mahsustur. Mükemmel gören ve mükemmel işitensin, bizim Senden başka dostumuz yoktur. İnanıp yararlı iş işleyerek Firdevs cennetine kavuşabilmeyi bizlere nasip et.”*
(Kehf, 18/26,41,44,45,107)

- *“Rabbim! Soyumuzdan gelenlerin rızanı kazanmasını sağla.”* (Meryem, 19/6) (Zekeriya a.s.’in duası)

- *“Rabbim! Katından kalp yumuşaklığı ve safiyet ver.”*
(Meryem, 19/12,14)

- ***“Allah’ım! İnanıp yararlı iş işleyerek doğru yolda olmamızı nasip et ve doğruluğumuzu artır, sevgili kılacakların arasına kat.”*** (Meryem, 19/76,96)

- ***“Rabbim! Göğsümü genişlet, işimi kolaylaştır, dilimin düğümünü çöz, sözümü anlaşılır kıl.”*** (Ta-Ha, 20/25,35)

- ***“Allah’ım! Diri ve her an yarattıklarını gözetip duransın, Sana boyun eğdik, bizi hüsrana uğramaktan muhafaza et.”*** (Ta-Ha, 20/111)

- ***“Rahman ve Rahim olan Allah’ım, Sen merhametlilerin merhametlisisin başımız dara düştüğünde bize hayırlı bir çıkış yolu göster ve bizi rahatlat.”*** (Enbiya, 21/83)

- ***“Rabbim! Beni tek başıma bırakma. Sen varislerin en hayırlısısın.”*** (Enbiya, 21/89)

- ***“Rabbim! İyi iş işleyerek, Katından iyi şeyler yazılmış olanlardan ve cehennemden uzak tutulnlardan olmayı nasip et.”*** (Enbiya, 21/101)

- ***“Allah’ım! Müstağnisin, övülmeye layıksın ve rızık verenlerin en hayırlısı yalnız Sensin.”*** (Hacc, 22/24,58)

- ***“Allah’ım! Sen ne güzel sahip ne güzel yardımcısın.”*** (Hacc,22/78)

- ***“Rabbim! Sen kollayan, gözetenlerin en iyisisin, bizi zalim milletlerin eline bırakma, onların elinde bulundurma, haksızlık eden millet rahmetinden uzak olsun yarabbi.”*** (Mü’minun, 23/29-29,41,95) (Nuh a.s.’in duası)

- **“Yedi göğün ve Yüce Arşın Rabbi olan Allah’ım! Sen münezzehsin, ortağı olmayan yüceler yücesisin.”** (Mü’minun, 23/86,91)

- **“Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından ve yanımda bulunmalarından Sana sığınırım.”** (Mü’minun, 23/97,98)

- **“Rabbimiz! Biz inandık, artık bizi bağışla, bize acı, Sen acıyanların en iyisisin.”** (Mü’minun, 23/108,111)

- **“Rabbim! Bağışla, merhamet et, Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.”** (Mü’minun, 23/118)

- **“Allah’ım! Göklerin ve yerin Nur’usun, Nur’undan bana da nur ver ve Nur’una kavuşturmayı dilediklerin içine kat.”** (Nur 24/35,40)

- **“Yücelerin yücesi olan Allah’ım! Göklerin ve yerin sırrını bilensin, her zaman gerçek hükümdarsın, Rahman’sın, ölümsüz ve diri olansın, Rabbimiz azabı sürekli ve acı olan cehennem azabını bizden uzaklaştır.”** (Furkan, 25/2,6,26,58,65,66)

- **“Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzün aydınlığı olacak insanlar ihsan et ve bizi Allah’a karşı gelmekten sakınanlara önder yap.”** (Furkan, 25/74)

- **“Allah’ım! Beni yaratan, doğru yola erİştiren, yediren içiren, hasta olduğumda şifa veren, öldükten sonra diriltecek olan, ahret gününde yanılmalarını bana bağışlamasını umduğum da Sen’sin. Rabbim! Bana hikmet ver ve beni iyiler arasına kat, adı hayırla anılanlardan olmayı nasip et.”** (Suara, 26/75,84) (İbrahim a.s.’in duası)

- **“Rabbim! Huzuruna temiz bir kalple gelenlerden başka kimseye, malın ve oğulların fayda vermeyeceği gün beni rezil etme, günahlarımı yüzüme vurma, başışla, şüphesiz Sen güçlüsün, merhametlisin.”** (Suara, 26/89,90,159)

- **“Allah’ım Yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlardan olmaktan, insanların hakkını eksiltten olmaktan ve her konuda yanlış ve eksik tartan olmaktan uzak olmamı nasip et.”** (Suara, 26/177,183)

- **“Allah’ım! Haksızlığa uğradığımda, hakkını arayanlardan ve arayabilenlerden olmayı nasip et.”** (Suara, 26/227)

- **“Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimete şükürde, hoşnut olacağın işi yapmakta beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kulların arasına koy.”** (Neml, 27/19) (Hz. Süleyman’ın duası)

- **“Rabbim! Hamd Sana mahsustur, kullarına karşı sonsuz lütuf sahibi olan Allah’a şükürler olsun.”** (Neml, 27/73,93)

- **“Rabbim! Gönüllerin gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilirsin. Sen’den başka ilah yoktur. Hamd dünyada da ahrette de Senin içindir. Dönüşümüz Sanadır. Hüküm Senindir.”** (Kasas, 28/67,70)

- **“Allah’ım! Başkalarının günahını yüklenmek durumunda kalacak kötü amellere sahip olmamak için şuur sahibi olmayı ve doğru yoldan ayrılmamayı nasip et.”** (Ankebut, 29/13)

- **“Rabbim! Bozgunculara karşı bize yardım et.”** (Ankebut, 29/30)

- **“Allah’ım! Şeytanın işlediklerimizi güzel göstermesine ve doğru yoldan alıkoymasına karşı idrak nasip et.”** (Ankebut, 29/38)

- **“Allah’ım! Övülmek Senin içindir, bana Seni daima ananlardan olmayı nasip et.”** (Ankebut, 29/45,63)

- **“Rabbim! Göklerde ve yerde olan en üstün sıfatlar Sen’indir. Güçlüsün, Hâkimsin, saptırdıklarından olmaktan merhametine sığınırım.”** (Rum, 30/27,29)

- **“Allah’ım! Lütuf’undan bizlere bol rızık ver.”** (Rum, 30/45,46)

- **“Allah’ım! Sana şükreden kimselerden olmama için bana hikmet ver. Nankör olmaktan Sana sığınırım.”** (Lokman, 31/12)

- **“Allah’ım! Dünya hayatının aldatıcığından ve nasılsa Allah affeder diye şeytanın aldatmasına kanarak yaşantıma dikkat etmemekten Sana sığınırım.”** (Lokman, 31/33)

- **“Allah’ım! İman ve teslimiyetimi artır. Yoldan çıkmaktan ve ceza olarak dünya azabına uğramaktan sonsuz merhametine sığınırım.”** (Secde, 32/21)

- **“Allah’ım! Karanlıktan aydınlığa çıkmak için Katından meleklerin vasıtasıyla rahmet ve istiğfar ver, merhamet et, Sana kavuştuğumuzda da dirlik temennine mazhar olabilmeyi nasip et.”** (Ahzab, 33/43,44)

- **“Allah’ım! İşlerimizi bize yararlı kıl, günahlarımızı bize bağışla, Sen bağışlayan ve merhamet edensin.”** (Ahzab, 33/70,71,73)

- *“Görünmeyenleri en iyi bilen Rabbim, batılı hak ile ortadan kaldırırsın, cahillikleriyle batılın peşinden giden ve batıla çağırانların zararlarını bizden bertaraf et, bizleri doğru yolundan ayırma.”* (Sebe, 34/48,49)

- *“Bizi yerden ve gökten rızıklandıran Allah’ım, nimetlerine şükürler olsun.”* (Fatır, 35/3)

- *“Allah’ım! Bize verdiğin rızıktan gizli ve açık sarf ederek rızanı kazanabilecek cömertlikte olmayı, şükreden olmayı, lütfuna mazhar olmayı ve ecrine kavuşmayı nasip et, üzüntümüzü kaldır. Doğrusu Sen bağışlayan, şükürün karşılığını bol, bol verensin.”* (Fatır, 35/29,30,34,35)

- *“Her şeyin hükümranlığı elinde olan Allah’ım! Sen münezzehsin, “ol” demekle Yaradansın ve her türlü yaratmayı bilensin, kimseye hiçbir haksızlıkta bulunulmayacağı o günde hesabı kolay olanlardan olmayı nasip et.”* (Yâ-Sin, 36/54,79,82,83)

- *“Merhametli olan Rabbim! Cennetinde selamına kavuşmayı nasip et.”* (Yâ-Sin, 36/58)

- *“Allah’ım! Nuh’a (A.S.), İbrahim’e (A.S.), Musa’ya (A.S.), Harun’a (A.S.), İlyas’a (A.S.), İsa’ya (A.S.), Muhammed’e (S.A.V.) ve Peygamberlerine selam olsun. Yunus (A.S.) gibi Seni tespih edenlerden olmayı nasip et. Âlemlerin Rabbi Allah’a hamdolsun.”* (Saffat,37/78,79,108,109,119,120,130,143,144,181,182)

- *“Rabbim! Şeytanın bana yorgunluk ve azap vermesinden Sana sığınırım.”* (Sad, 38/41)

- *“Allah’ım! Gönlümü İslam’a aç, katından bir nur üzere olmamı sağla, Seni anma konusunda kalbimi yumuşak kıl.”* (Zümer, 39/22)

- *“Her şeyin yaratanı olan, göklerin ve yerin kilitlerinin sahibi olan Allah’ım! Kıyamet günü gökler düğüldüğü ve sur’a üflenerek hüküm verildiğinde, dünya hayatında Sana karşı gelmekten sakınanlar içinde bulunmayı ve cennet bekçilerinin “selam size, hoş geldiniz” karşılamalarına mazhar olmayı nasip et. Övgü Âlemlerin Rabbi Allah içindir.”* (Zümer, 39/62,63,67,69,73)

- *“Rabbimiz olan Allah’ım! Cezası şiddetli, lütfu bol olansın. İlmin ve rahmetin her şeyi içine almıştır. Tövbe edip, Senin yoluna uyanları bağışla; onları cehennemden azabından korusun.”* (Mü’min, 40/3,7)

- *“Rabbimiz! Mü’minleri ve babalarından, eşlerinden soylarından iyi olanları, kendilerine söz verdiğin Adn Cennetine koy, Şüphesiz güçlü olan Hâkim olan ancak Sensin. Onları kötülüklerden korusun. O gün kötülüklerden kimi korursan, şüphesiz ona rahmet etmiş olursun. Bu büyük kurtuluştur.”* (Mü’min, 40/8,9)

- *“Hükümranlık gücü her şeye yeten tek Allah’ındır. Allah’ım gözlerin hainliğini ve gönüllerin gizlediğini bilirsin, suçluları suçlarıyla yakalarsın ve cezalandırman da çok şiddetlidir. Kalplerimizin bu gerçekleri anlamasını sağla, kalplerimizdeki karanlığı aydınlığa kavuştur.”* (Mü’min, 40/16,19,21,22)

- *“Allah’ım! Başımıza bir sıkıntı geldiğinde sabredenlerden, rahatlığa kavuştuğunda da şükredenlerden olmayı nasip et.”* (Fussilet, 41/50)

- *“Allah’ım! Kullarına lütufta bulunansın. Rızıklandırmayı dilediklerin içerisinde olmayı nasip et. Ahret kazancımızı bol ver, edebimizi koruyacak kadar dünya kazancını da nasip et.”* (Şura, 42/19,20,27)

- **“Allah’ım! Başımıza bir musibet ve kötülük gelmemesi için yaptıklarımıza dikkat etmeyi hak ve adaletten ayrılmamayı, kul hakkını gözetenlerden olmayı nasip et.”** (Sura, 42/38,40)

- **“Allah’ım! Aramızda gruplaşıp, ayrılığa düşmekten bizi koru ki kıyamet gününün can yakıcı azabına uğramayalım.”** (Zuhruf, 43/65)

- **“Göğün insanları bürüyecek bir duman çıkaracağı ve can yakacak azabın olduğu günde inananların safında olmayı nasip et.”** (Duhan, 44/10,12)

- **“Allah’ım! Heva ve hevesimin esiri olmaktan, onları ilah edinmek bedbahtlığından Sana sığınırım.”** (Casiye, 45/23)

- **“Rabbimiz Allah’tır dedikten sonra, dosdoğru gidenlerden olmayı nasip et ki, ahrette korkmayayım, üzülmeyeyim, cennetliklerden olabileyim.”** (Ahkâf, 46/4)

- **“Rabbim! Bana ve anne-babama verdiğin nimete şükretmemi ve hoşnut olacağın yararlı işleri yapmamı sağla. Bana ve soyuma salah ver; doğrusu Sana yöneldim, ben kendini sana verenlerdenim.”** (Ahkâf, 45/15)

- **“Allah’ım! Doğruluğumu artır, karşı gelmekten sakınmamı sağla, benim ve tüm inanmışların günahını bağışla.”** (Muhammed, 47/17,19)

- **“Allah’ım! Bozgunculuk yapmaktan, akrabalık bağlarını kesmekten ve bunun sonucu olarak lanetine uğramaktan, doğrulara sağır ve kör olmaktan Senin sonsuz merhametine sığınırım.”** (Muhammed, 47/22,23)

- **“Allah’ım! Göklerdeki ve yerdeki ordularınla dara düştükleri her zaman mü’minlere yardım et, onların bize**

uzanan ellerine engel ol. İçimizdeki doğru yoldan sapmışlar yüzünden bizi cezalandırma.” (Fetih, 48/4,7,20)

- *“Allah’ım! Sana inanan kullarına huzur indir, takva sözünü tutmamızı, bu söze layık ve ehil olmamızı sağla.”* (Fetih, 48/26)

- *“Allah’ım! Müslümanların birbirlerine karşı merhametli olmalarını ve iyi geçinmelerini sağla, onları çoğalt ve kuvvetlendir.”* (Fetih, 48/29)

- *“Allah’ım beni günaha düşürecek zan’dan başkalarının kusurunu araştırmaktan ve çekiştirmekten sana sığınırım.”* (Hucurat, 49/12)

- *“Allah’ım! Beni Müslümanlardan kıldığın, imana erıştirdiğin için sana minnettarım, sonsuz şükürler olsun.”* (Hucurat, 49/17)

- *“Allah’ım! Dolmayan ve doymayan cehenneme düşmekten sana sığınırım.”* (Kaf, 50/30)

- *“Allah’ım’ Sonsuzluk gününde cennet ehlerinden olmayı nasip et.”* (Kaf, 50/32,34)

- *“Şüphesiz rızıklandırın da güç ve kuvvet sahibi olan da Allah’tır. Göğün ve yerin Rabbi and olsun ki gerçektir. Allah’ım, beni iyi davrananların hasletiyle hasletlendir.”* (Zariyat, 51/16,23,58)

- *“Rabbim! Azabın gelmeden önce, o güne hazır ameller yapmayı nasip et.”* (Tûr, 52/7)

- *“Allah’ım! Hayatın ilki de sonu da Sen’dendir, gökte olanlarda yerde olanlarda Senindir. Allah’ım, bağışın boldur, affedilmeyecek günah işlemekten beni koru, bana yardım et.”* (Necm, 53/25,31,32)

- *“Allah’ım! Yaptığımız büyük küçük her amelin satır, satır kitaplarda kaydedildiğini buyuruyorsun; ay yarılıp kıyamet vakti gelince (kopunca) ve mahkeme kurulup defterlerimiz verilmeye başlanınca kitabını sağ tarafından ve önünden almaya hak kazanan kullarından olmayı nasip et.”* (Kamer, 54/1,2,52,53)

- *“Büyük ve pek cömert olan, iki doğunun ve batının rabbi olan Allah’ım! Nimetlerinin hepsi haktır, bunları yalanlayan olmaktan Sana sığınırım.”* (Rahman, 55/17,78)

- *“Yıldızları yerli yerine yerleştiren göğün ve yerin sahibi büyük Rabbim Suphansın, Azimsin, Kerimsin verdiğin rızka şükürler olsun.”* (Vakıa, 56/74,76,82,96)

- *“Kullarına karşı şevkatli ve merhametli olan Allah’ım! Cümle İslam ehline kitaplarını sağ taraflarından almayı nasip et ve ışığında yürüyebilecekleri bir ışık ver.”* (Hadid, 57/9,12,28)

- *“Allah’ım! İnananları üzme için şeytanın istediği şekilde hareket ederek gizli toplantılar yapanlara izin verme, inananları koru, kalplerini muhkem tut.”* (Mücadele, 58/10)

- *“Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde mü’minlere karşı kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz Sen şevkatlisin, merhametlisin.”* (Haşr, 59/10)

- *“Allah’ım! Seni unutup da kendimi kendime unutturulmaktan Sana sığınırım, Sen acıyıcı olan, acıyansın.”* (Haşr, 59/19,22)

- *“Allah’ım! Yaradan, var eden, yarattıklarına şekil veren, en güzel adlar kendisinin olansın. Her zaman Seni tespih ve tâzim etmeyi nasip et.”* (Haşr, 59/24)

- *“Rabbimiz! Sana güvendik, Sana yöneldik, dönüş sanadır. Rabbimiz! Bizi inkâr edenlerle deneme; bizi bağışla, doğrusu Sen, güçlü olan, Hâkim olansın.”* (Mümtahine, 60/4,5)

- *“Allah’ım! İnsanlarımız arasında birbirine düşmanlık gösterenler arasına sevgi yarat. Sen Kadirsin, bağışlayansın.”* (Mümtahine, 60/7)

- *“Allah’ım! Nefsime uyup, her hangi bir konuda yapmadığım bir şeyi yaptım diyerek kendime pay çıkarmaktan ve Senin gazabına sebep olmaktan Senin sonsuz merhametine sığınırım.”* (Saff, 61/2,3)

- *“Allah’ım! Sen rızık verenlerin en iyisisin, rızıkımızı bol ve bereketli kıl, senin yolundan ayrılarak zevk ve eğlenceye dalmaktan bizi koru.”* (Cuma, 62/11)

- *“Göklerin ve yerin hazinelerinin sahibi olan Allah’ım! Mallarımız ve evlatlarımızın bize mağrurluk vererek Seni anmaktan alıkoymasından ve hüsrana uğramamızdan bizi koru, kaynağı sana ait olan şerefle bizleri de şereflendir.”* (Münafıkun, 63/7,8,9)

- *“Allah’ım! Başıma altından kalkamayacağım, kaldıramayacağım musibet gelmesine izin verme, gönlümü doğruya yönelt, Sen her şeyi bilensin.”* (Tegabun, 64/11)

- *“Allah’ım! Nefsimin tamahkârlığından korunabilmek için bana güç ver.”* (Tegabun, 64/16)

- *“Allah’ım! Ummadığımız yerden rızık verirsin, gerçekten güzel rızık verirsin, dünyada da ahrette de bizi rızıklandır, hayırlı olanı ver.”* (Talak, 65/2,3,11)

- *“Allah’ım! Peygamberlerini ve onlarla beraber olan mü’minleri utandırmayacağın günde, ışığım önümde, defterim*

sağında olur inşallah. Rabbim! Işığımızı tamamla, bizi bağışla, doğrusu sen her şeye Kadir'sin.” (Tahrim, 66/8)

- *“İnandığımız, güvendiğimiz rahman olan Allah'ım! Yaratansın, kalplerde olanı bilirsin, haberdarsın, dönüş Sanadır. Çılgın alevli cehenneme düşen, cehennemliklerden olmaktan sana sığınırım, doğru yolundan ayrılmamam için yardım et.”* (Mülk, 67/10,13,15,29)

- *“Allah'ım! Büyük ahlaka sahip Peygamberimizin ahlakı ile ahlaklanmamızı sağla, bizi ıslah et.”* (Kalem, 68/4)

- *“Allah'ım! İmkânı olup da yoksulun durumuyla ilgilenmeyen ahrette bir acıyanının olmayacağını buyuruyorsun. Bu konuda gaflete düşmekten ve günahkârların yiyeceğine muhatap olmaktan Sana sığınırım.”* (Hakka, 69/34,37)

- *“Hiçbir dostun dostu sormayacağı yer ve dağların kaldırılıp bir vuruşta birbirine çarpıldığı ve dağların atılmış pamuğa döndüğü herkesin nefsim, nefsim diyerek kendisini kurtarmak istediği o günden önce namazda devamlı olmayı ve sahip olduklarından yoksula belirli bir pay tanıyanlardan olmayı nasip et ki cennette ikram edilecek kimselerden olma şerefine erişebileyim.”* (Hakka, 69/13,15, Mearic, 70/9,14,22,27,35)

- *“Rabbimiz! Şüphesiz Sen bağışlayansın, bağışlamayı seversin, yaptığımız hatalardan dolayı bizi bağışla.”* (Nuh, 71/10,11)

- *“Allah'ım! Sana büyüklüğü yakıştırmayan zalimlerin şaşkınlığını artır, inkârcuları ıslah et, mü'minleri de onların sapturmalarına karşı destekle.”* (Nuh, 71/13,24,26)

- **“Rabbim! Beni, anamı babamı, evime inanmış olarak gireni, inanmış erkek ve kadınları bağışla; zalimlerin de yalnız helakini artır.”** (Nuh, 71/28)

- **“Allah’ım! Tek sığınağımız Sensin, bizi doğru yolundan ayırma, cehennem odunları olmaktan koru.”** (Cinn, 72/15,22)

- **“Allah’ım! Sen bizim vekilimizsin, bizim için işlerimizi düzenle, haksızlığa uğradığımızda ve başımız sıkıştığında bizi koru, zalimlere karşı bizi koru, bizi bağışla, elbette Sen bağışlar merhamet edersin.”** (Müzzemmil, 73/9,20)

- **“Allah’ım! Dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola erdirtirsin, imanımı artır, Kur’an’dan öğüt almamı dile, Sen kendisinden korkulmaya daha layık ve bağışlamaya daha ehilsin.”** (Müddesir, 74/31)

- **“Allah’ım! Okuduğum, öğrendiğim doğruları kalbime yerleştir, unutmaktan ve nafile öğrenmekten Sana sığınırım.”** (Kıyamet, 75/17)

- **“Allah’ım! Dünya işlerinin Seni anmamı ve tesbih etmekten alıkoymasına karşı bana idrak nasip et ve benim için dünyada da ahirette de iyi olanı dile.”** (İnsan, 76/26,26)

- **“Allah’ım! Geleceği şüphesiz olan günde yalanlanmışlardan olmaktan beni koru, doğru yolun üzerine olanlardan olmamı nasip et.”** (Mürselat, 77/15,19,25,28,34,37,40,45,47)

- **“Ey Rahman olan Allah’ım! Cebrail ve Meleklerin dizi, dizi durdukları Senin izin olmadan kimsenin konuşamayacağı, konuştuğunda da doğruyu söyleyeceği gün, doğru amellerle karşında bulunabilmeyi nasip et.”** (Nebe, 78/38)

- *“Allah’ım! Kalplerin titreyeceği, bir tek çığlığın yeteceği o günde arınmış amelle haşrolmayı, cehennemden uzak ve emin olmayı nasip et.”* (Naziat, 79/8,13)

- *“Allah’ım! İnsanları şekillerine göre değerlendirip, ona göre muamele etmekten, kalp kırmaktan, hak yemekten ve hataya düşmekten Sana sığınırım.”* (Abese, 80/1,10)

- *“Allah’ım! Benim için hayır dile ki bende hayır dileyebileyim, doğru yol üzerinde olabileyim.”* (Tekvir, 81/28,29)

- *“Allah’ım! Kimsenin kimseye fayda sağlamayacağı, insanoğlunun ne yaptığını ve ne yapmadığını gördüğü buyruğun yalnız sana ait olduğu o ceza gününde kurtuluşa erenlerden olabilmem için beni gözeten yazıcıların iyi amellerimi bolca yazmalarını ve hayırlı amellerimi artıracak iradeyi bana nasip et.”* (İnfitar, 82/5,10,12,17,19)

- *“Allah’ım! İnsanların huzurunda duracağı o günde siccin defterine kayıtlı amellerle karşına gelmekten Senin sonsuz merhametine sığınırım. O gün yüksek katlarda muhafaza edilen iyilerin defteriyle karşında olabilmeyi nasip et.”* (Mutaffifin, 83/6,7,18)

- *“Rabbim! Gök ve yerin yarılp, Sana boyun eğdiği ve herkesin yaptığının karşılığını göreceği zaman, amel defteri sağından verilenlerden olmayı nasip et.”* (İnşikak, 84/1,9)

- *“Allah’ım! Ettiğin yeminler hakkı için, Sen yüce arşın sahibi, çok seven, bağışlayansın, beni ailemi ve tüm inananları bağışla.”* (Buruç, 85/1,2,14,15)

- *“Allah’ım! Düzen kuran insanların düzeninden Sana sığınırım.”* (Tarık, 86/15,16)

- **“Allah’ım! Açığı da gizliyi de bilensin, Senden hakkıyla korkup öğüt alanlardan olmayı nasip et.”** (A’la, 87/7,10)

- **“Allah’ım! Her şeyi kaplayacak kıyamet gününde yüzleri pırıl, pırıl olanlardan biri olmayı nasip et.”** (Gaşiye, 88/1,2,8)

- **“Allah’ım Benden hoşnut olacağın amelleri yapabilmeyi ve iyi kulların arasına girerek, cennetine girmeyi nasip et.”** (Fecr, 89/28,30)

- **“Allah’ım! İnanıp, birbirine sabır tavsiye edenlerden, merhametlilerden ve amel defteri sağından verilenlerden olmayı nasip et.”** (Beled, 90/17,18)

- **“Allah’ım! Kendini fenalıklara gömüp ziyana uğrayanlardan olmaktan koru, kendini arıtarak saadete erişenlerden olmayı nasip et.”** (Şems, 91/9,10)

- **“Allah’ım! Elinde bulunandan verenin, sana karşı gelmekten sakınanın, en güzel söz olan Allah’ın birliğini doğrulayanın işlerini kolaylaştır.”** (Leyl, 92/5,7)

- **“Allah’ım! Şaşırılmışları doğru yola erıştır, fakirlerimizi zenginleştir.”** (Duha, 93/7,8)

- **“Allah’ım! Öksüze karşı koruyan olmayı, isteyene karşı halim olabilmeyi nasip et.”** (Duha, 93/9,10)

- **“Allah’ım Güçlkle beraber, şüphesiz kolaylık da verirsin, dara düştüğümde yardımını geciktirme.”** (İnşirah, 94/5,6)

- **“Allah’ım Sana inandık, yararlı iş işlemeyi nasip et ki, kesintisiz ecirlerine kavuşabileyim, Sen en iyi hükmedensin.”** (Tin, 95/6,8)

- *“Allah’ım! Azgınlık ve sapkınlığa sürüklemek isteyenlere uymaktan bizleri koru, doğru yoldan ayırma, kendine yaklaştır.”* (Alak, 96/19)

- *“Allah’ım! Her Kadir gecesine kavuştuğumda onun hayrına nail olmayı nasip et.”* (Kadir, 97)

- *“Allah’ım! Amellerimle razı olduğun kulların arasında olmayı nasip et.”* (Beyyine, 98/8)

- *“Allah’ım! Yer sarsıntısından ve her türlü âfetin zararlarından bizleri emin eyle.”* (Zilzal, 99/1,3)

- *“Allah’ım! Sana karşı nankör olmaktan ve mala karşı aşırı düşkün olmaktan nefsimi uzak tut.”* (Âdiyat, 100/6,8)

- *“Allah’ım! Ameller tartıldığı zaman iyi amellerimin ağır gelmesi için dünya hayatında şuurulu yaşamayı nasip et.”* (Karia, 101/6,7)

- *“Allah’ım! Cehennem ateşinden uzak olmayı ve verdiğin nimetlerin şükrünü idrak ederek yaşamayı nasip et.”* (Tekasür, 102/6,8)

- *“Allah’ım! Hakkıyla inanıp, yararlı iş işleyen, birbirine gerçeği ve sabırlı olmayı tavsiye edenlerden olmayı nasip et, hüsrana uğramaktan koru.”* (Asr, 103/1,3)

- *“Allah’ım ! Hutame ateşinden Sana sığınırım, idrak nasip et.”* (Hümeze 104/4,9)

- *“Allah’ım! Sana inananlara kin, haset ve kötülük besleyenleri yenilmiş ekin gibi dağıt, onların yapmak istedikleri kötülük varsa kendilerine musallat et.”* (Fil, 105/1,5)

- *“Rabbim! Bizi açken doyurdun, güven verdin, Sana sonsuz şükürler olsun.”* (Kureys, 106/3,4)

- *“Allah’ım! Kıldığımız namazdan gafil olmaktan ve tasadduk edememekten Sana sığınırım.”* (Maun, 107/1,7)

- *“Allah’ım! İnsanların bana kin tutmasından Sana sığınırım. Nimetlerine şükürler olsun.”* (Kevser, 108/1,3)

- *“Allah’ım! Dinimizin kıymetini bilmeyi nasip et.”* (Kâfirun, 109/1,6)

- *“Allah’ım! Sen tövbeleri kabul edensin, günahlarım için tövbe etmeyi ve tövbelerimin nasuh tövbesi olmasını nasip et.”* (Nasr, 110/1,3)

- *“Allah’ım! Ebu Leheb gibilerin zulmünden bizi koru, onları yapmak istedikleri kötülüklerle baş başa bırak.”* (Tebbet, 111/1,5)

- *“Allah’ım! Bir teksin, her şeyden müstağnisin, her şey sana muhtaçtır, hiçbir şey Sana denk değildir.”* (İhlas, 112/1,4)

- *“Yaratıkların şerrinden, bastığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere nefes eden büyücülerin şerrinden, hased ettiği zaman hasedçinin şerrinden tan yerini ağırtan Rabbime sığınırım. El-Hafız ismi-celilince beni ve tüm mü’minleri muhafaza et ve koru.”* (Felak, 113/1,5)

- *“İnsanlardan, cinlerden ve insanların gönüllerine vesvese veren o sinsi vesvesecinin şerrinden Rabbim olan Allah’a sığınırım. El-Hafız ismi-celilince beni ve tüm mü’minleri muhafaza et ve koru.”* (Nas, 114/1,6)

- *“Allah’ım! Ben, Senden sağlık, afiyet ve güzel ahlak dilerim.”* (Peygamberimizin duası)

- *“Allah’ım! Rahmetini umarım, göz açıp kapayıncaya kadar da olsa beni bana bırakma, bütün işlerimi benim için ıslah et, Senden başka ilah yoktur.”* (Peygamberimizin duası)

- *“Allah’ın gazabından, Allah’ın cezasından, kulların kötülüğünden ve şeytanın çarpmasından Allah’ın tam olan kelimelerine sığınırım. Rabbim, bana gelmelerinden Sana sığınırım.”* (Peygamberimizin duası)

- *“Allah’ım üzüntü ve tasadan Sana sığınırım, güçsüzlük ve tembellikten Sana sığınırım, korkaklık ve cimrilikten Sana sığınırım, borcun çoğalmasından Sana sığınırım ve insanların öfkesinden Sana sığınırım.”* (Peygamberimizin duası)

- *“Ey diri olan ve her şeyi elinde tutan, Senin merhametine sığınarak, senden medet umuyorum. El-Fettah ismi-celilince bana iyilik kapılarını aç.”*

- *“Allah’ım! Üzüntü ve tasadan Sana sığınırım. Es-Selam ismi-celilince beni selamete çıkar.”*

- *“Allah’ım! Övgünün Sana mahsus olmasıyla Senden istiyorum, Senden başka ilah yoktur, gökleri ve yeri yaratan çokça ihsanda bulunan Sensin. Ey azamet ve ikram sahibi, ey diri ve yöneten Allah’ım! El-Bâsüd ismi-celilince bolca ihsanda bulun, sıkıntılarımda gider.”*

- *“Dualarımızın kabulü gecikti diye umutsuzluğa kapılmamalı, meşru isteklerimiz için ısrar ve sabırla Allah’a yakarışadevam etmeliyiz.”*

- **“İyiliği acele isteyen kimselere Allah fenalığı da çarçabuk verseydi, süreleri hemen bitmiş olurdu.”** (Yunus, 10/11)

- **“İnsan iyiliğin gelmesine dua ettiği gibi, kötülüğün gelmesine de dua eder. Esasen insanoğlu acelecedir.”** (İsra, 17/11)

- **“Ayrıca kabul olan duamızdan sonra yine teşekkür olarak Allah’a şükür etmek gerekir.”**

- **“İnsana bir darlık gelince, yan yatarken, oturur veya ayakta iken bize yalvarıp yakarır; biz darlığını giderince, başına gelen darlıktan ötürü bize hiç yalvarmamışa döner.”** (Yunus, 10/12)

- **“İşte biz, şükreden bir kavim için âyetleri böyle açıklıyoruz.”** (A’raf, 7/58)

- **“Allah’ım bizi gerçek anlamıyla tevbe eden kullarından kıl.”**

- **“Allah’ım bizi maddi ve manevi temizliğe kavuşturduğün kullarından kıl.”**

- **“Allah’ım bizi, sevdiğin, razı olduğun, beğendiğin kullar haline getir.”**

- **“Allah’ım bizi, “kıyamet gününde korku duymayan, mahzun olmayan” kullarından yap.”**

- **“Allah’ım son nefesimizi şehadet kelimeleriyle vermeyi, cennet ve cemaline kavuşmayı nasip et. Cehennem azabından muhafaza buyur.”**

(Âmîn, bi hürmeti Seyyidi'l-Mürselin)⁷⁸

Gayret bizden, tevfik ve himmet Allah'tan. **Rabbi Zidni İlmen**
(Rabbim ilmimi artır).⁷⁹

(Vemâ tevfikî illa billah / Muvaffakiyet Allah'dandır)

Dualarınız kabul olsun.⁸⁰

⁷⁸ <http://ismailhakkialtuntas.com/2014/10/29/kendimi-anlatayim-dedim-hayydan-geldim-huya-gidiyorum-ahmet-lutfi-kazanci/>

⁷⁹ <http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/05/kuran-i-kerim-isiginda-dualar/>

⁸⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarına ait 1984 Ankara baskısı Kur'an-ı Kerim'in Türkçe mealinden faydalanılmıştır.

13.Bölüm

DEDİM – BUYURDU !
(Kur'an ve İnsan Diyalogu)

(Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla)

Giriş : (Niyet hayır, sonuç hayır olsun. Beni bu çalışmaya sevk eden gelişme Ramazan Bayramı'nda bir yakınımından aldığım kutlama mesajı oldu. Mesajda “**Dedim**” - “**Buyurdu**” şeklinde bir kulun niyazı ve bu niyaza Kur'an-ı Kerim'den verilen cevaplar bulunmaktaydı. Düşünce ve içerik olarak beni etkileyen bu mesajı ben de Sayın **İhsan Tekoğlu** hocamla paylaştım. O da bu çalışmayı beğendi ve genişleterek üzerinde çalışmamı öğütledi. Bu çalışma, bir çeşit “**Kur'an ve İnsan Diyalogu**” şeklinde konuşmalardan oluşmaktadır. Her şeyin merkezinde Yüce Allah vardır. Rahman ve Rahim olan Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor: **“Rahman (olan Allah)! Kur'an'ı öğretti. İnsanı O yarattı. İnsana beyanı (okumayı, yazmayı, anlamayı ve anlatmayı) O öğretti.”** (Rahman, 55/1-4) Bize bu eşsiz ve sayısız nimetleri bedelsiz veren Allah'a hamd olsun. Ve yine Rahman ve Rahim olan Allah şöyle buyuruyor: **“Andolsun! Biz Kur'an'ı anlaşılıp öğüt alınması için kolaylaştırdık. O halde düşünüp öğüt alan yok mu?”** (Kamer, 54/40) Bu çalışmamda, okuyanların düşünüp öğüt almasını amaç edindim. “**Dedim**” şeklindeki sorulara, Yüce Allah'ın Kur'an ayetleriyle verdiği cevapları “**Buyurdu !**” başlıkları altında dile getirmeye çalıştım. **(Çalışmak ve gayret bizden, yardım Allah'tan olsun.)**

Ben sordum, Yüce Yaratan cevap verdi:

Dedim: Dünya hayatı nedir?

Buyurdu: **“Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlat sahibi olma isteğinden ibarettir.”** Buyurdun. Ve esas hayatın ahiret hayatı olduğunu, ne var ki ahiret hayatının da dünyada kazanıldığını anladık. Dünya hayatının oyun ve oyalanma olmaması gerektiğini de öğrendik. Ve yine buyurdun: **“Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir.”** Hadid, 57/20

Dedim: Nefsim hep benim olsun diyor.

Buyurdu: **“Evet, başkasının elindeki gözü dikmekten korunmalar var ya; işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”** Haşır, 59/9
Nefsine yenilenler ve nefsinin şeytanın emrine verenler ve böylece başkalarının hakkına göz dikenler kurtuluşa eremezler.

Dedim: Hâlim ne olacak?

Buyurdu: **“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin!”** Zümer, 39/53
İnsanoğlu günah işlemekten uzak değildir. Ne var ki, pişman olup tevbe eder ve doğru yola girerse; Allah’ın vaadi haktır, affi, mağfireti ve rahmeti sonsuzdur.

Dedim: Dayanamıyorum!

Buyurdu: **“Ey iman edenler! (Allah’tan) sabır ve namaz ile yardım isteyin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”** Bakara, 2/153

Dedim: Çok huzursuzum!

Buyurdu: **“Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”** Ra’d, 13/28
Göklerde ve yerde yaratılmış canlı ve cansız her türlü varlık Allah’ı zikreder (anar). Böylece kâinatta nizam ve düzen Sünnetullah’la kurulur ve yürür.

Dedim: Çok zorluk çekiyorum!

Buyurdu: **“Her zorluktan sonra bir kolaylık vardır.”** İnşirah, 94/5

"Fe inne mea'l-usri yüsrän inne mea'l-usri yüsrän"
Her zorlukla beraber bir kolaylık vardır.
el-İnşirah Suresi 94/5-6

Dedim: Nefsimi cezbeden pek çok durum ve yolla karşılaşıyorum ve nefsi emmareliğe düşmekten korkuyorum.

Buyurdu: "Benim yoluma uyanlar için artık korku yoktur, onlar üzülmeceklerdir." Bakara Suresi/38

Men arefe nefsahu fe gad arefe Rabbehu
Nefsini bilen Rabbini bilir (Hadis-i Şerif)

Dedim: Hayat zorlaştı, endişe çoğaldı, hırs ve açgözlülük gittikçe arttı, huzur kalmadı.

Buyurdu: "Kim dünya nimetini isterse ona ondan veririz; kim âhiret nimetini isterse ona ondan veririz. Şükredenlerin mükâfatını vereceğiz." Âli İmran Suresi/145

İnnallâhe ye'muru bil adli vel ihsâni ve îtâi zîl kurbâ ve yenhâ anil fahşâi vel munkeri vel bagy (bagyi), yeizukum leallekum tezekkerûn (tezekkerûne). Nahl Suresi 90. Ayet-i Kerime-Şüphesiz ki Allah, size adâleti, iyilik yapmayı ve yakınlara bakmayı emreder; hayâsızlıktan fenalıktan ve azgınlıktan nehyeder. İbret almanız için size böyle öğüt verir.

Dedim: En yakınlarım fitne ve fesat çıkarıyor, bozgunculuk yapıyor, uğradığım haksızlığa şahit olanlarda bi-taraf kalıp susuyor.

Buyurdu: “Ey inananlar! Sabır ve namazla yardım dileyin. Allah muhakkak ki sabredenlerle beraberdir.” Bakara Suresi, 153

“Allah bozgunculuğu sevmez.” Bakara Suresi, 205

“Fitne çıkarmak, öldürmekden kötüdür.” Bakara Suresi, 217

“Şahitliği gizlemeyin, onu kim gizlerse şüphesiz kalbi günah işlemiş olur.” Bakara Suresi, 283

“Şâhid olarak Allah yeter.” Nisa Suresi, 79

"Yâ hafîyye'l altâf neccina mimmâ nehâf"

Ey lütufları gizli olan Allah'ım, ey keremleri gizli ve umman olan Allah'ım bizi korkularımızdan emin ve hâlas eyle.

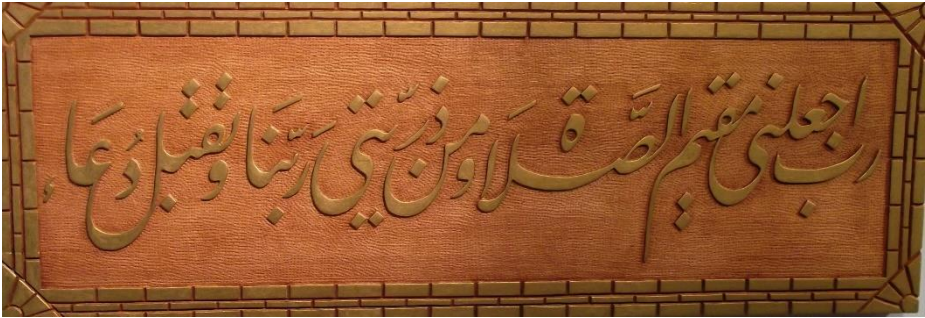
Dedim: Çok günahkârım, benim halim ne olacak.

Buyurdu: "Allah kötülüğü bilmeyerek yapıp da, hemen tevbe edenlerin tevbesini kabul etmeyi üzerine almıştır. Allah, iste onların tevbesini kabul eder. Allah bilendir, hâkim olandır." Nisa Suresi, 17

"Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder." Nisa Suresi, 23

"Siz'e yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız (Allah) kusurlarınızı örter ve sizi şerefli bir yere yerleştirir." Nisa Suresi, 31

"Ve Allah'tan mağfiret iste, çünkü Allah, çok bağışlayıcı, ziyadesiyle esirgeyicidir." Nisa Suresi, 106

"Rabbic'alni mukimme es salâti ve min zürriyyeti Rabbe-nâ ve tekabbel duâi" İbrahim Suresi/40

"Rabbim! Beni namaza devam eden bir kime eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle.

Yâ Hâfız İhfeznâ (Allah en hayırlı koruyandır)

Dedim: Rızıkımın çoğalmasını, genişlemesini istiyorum.

Buyurdu: “Allah’dan bol nimet isteyin.” Nisa Suresi/32

“Allah dilediğini sınırsız rızıklandırır. Kim dünya nimetini isterse ona ondan veririz; kim âhiret nimetini isterse ona ondan veririz.

Şükredenlerin mükâfatını vereceğiz.” Şûrâ Suresi/23

“Allah, dilediğine rızıkı genişletir ve daraltır.” Rad Suresi/26

“Allah, rızıkta kiminizi kiminize üstün kıldı.” Nahl Suresi/71

“Şüphesiz senin Rabbin, rızık dilediğine genişletir, yayar ve daraltır.”

İsra Suresi/30

“Hiç şüphesiz, rızık veren O, metin kuvvet sahibi olan Allah’tır.”

Zariyat Suresi/58

er-Rızku Alallah" (Rızık Allah'a aittir)

Dedim: İnsanlar birbirlerini tanımamazlıktan geliyor, sosyal ilişkiler zayıfladı, selamlaşma ortadan kalktı.

Buyurdu: “Sıze bir selam verildiği zaman ondan daha iyisiyle selam verin veya aynıyla mukabele edin. Allah her şeyin hesabını gerektiği gibi yapandır.” Nisa Suresi/86

Dedim: Yaptığım işlerde hassas davranmıyorum, iyiliğine, kötülüğüne dikkat etmiyorum.

Buyurdu: “Kim iyi bir işe aracılık ederse, ona onun sevabından bir pay vardır; kim de kötü bir şeye aracılık yaparsa ona o kötülükten bir hisse vardır. Allah her şeyin karşılığını verir.” Nisa Suresi/85

“Kim bir kötülük yapar yahut nefesine zulmeder de sonra Allah'tan mağfiret dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve esirgeyici bulacaktır.” Nisa Suresi/110

“Kim bir günah kazanırsa onu ancak kendi aleyhine kazanmış olur. Allah her şeyi bilicidir, büyük hikmet sahibidir.” Nisa Suresi/111

Dedim: Dualarımın hemen gerçekleşmesini bekliyorum.

Buyurdu: “İyiliği acele isteyen kimselere Allah fenalığı da çabuk verseydi, süreleri hemen bitmiş olurdu.” Yunus Suresi/11

Dedim: Çok haksızlık ettim.

Buyurdu: “Haksızlık etmiş olan her kişi vevyüzünde olan her şeye sahip olsa onu azabın fidyesi olarak verirdi.” Yunus Suresi/54

Dedim: Şükretmekte tembel davranıyor ve nankörlük yapıyorum.

Buyurdu: “Doğrusu Allah'ın insanlara olan nimeti boldur, fakat çoğu şükretmezler.” Yunus Suresi/60

“Ey kullarına karşı çok lütufkâr olan Allah'ım sonsuz hazinelerinde bulunan her türlü nimetinden bana bolca ver, hayırlısıyla da onlardan istifade etmeyi nasip et.” Meryem Suresi/47

Elhamdu lillâhi ala külli n'eamâihi
Allah'ın bütün nimetlerine hamd olsun.

Dedim: Nefsimi kontrol etmekte zorlanıyorum çok huzursuzum.

Buyurdu: “Rabbinin merhameti olmadıkça nefis kötülüğü emreder.”
Yusuf Suresi/53

“Allah en iyi koruyandır, O merhametlilerin merhametlisidir.” Yusuf Suresi/64

“Ey göklerin ve yerin yaratıcı! Dünya ve ahirette işlerimi yoluna koyan sensin, benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat.”
Yusuf Suresi/101

“Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur.” Rad Suresi/24

**Fallâhu hayrun hâfizâ (hâfizen) ve huve erhamur râhimîn
(râhimîne).**

**Allah en hayırlı koruyandır. O merhametlilerin merhametlisidir.
Yusuf Suresi/64**

Dedim: En iyi rehber nedir?

Buyurdu: “Sana (Hz. Peygamber) her şeyi açıklayan ve Müslümanlara doğruyu gösteren bir rehber, rahmet ve müjde olarak Kur’an-ı indirdik.” Nahl Suresi/89

“De ki: Onu, Mukaddes Rûh (Cebrail), iman edenlere sebat vermek, müslümanları doğru yola iletmek ve onlara müjde vermek için, Rabbin katından hak olarak indirdi.” Nahl Suresi/102

Dedim: Her şeye yemin ediyorum.

Buyurdu: “Allah’ı kendinize kefil kularak sağlama bağladığınız yeminleri bozmayın. Birbirinizi aldatmak için yemin etmeyin ki, bu yüzden sağlam yere basmakta olan ayağınız sürçebilir; Allah yolundan alı koymaya karşılık kötü bir azabı tadarsınız ve (ahirette) de size büyük bir azap vardır.” Nahl Suresi/91-94

“İnanan kullarıma söyle en güzel şekilde konuşsunlar. Doğrusu şeytan aralarını bozmak ister. Şeytan şüphesiz insanın apaçık düşmanıdır.” İsra Suresi/53

Dedim: Nedir bu şeytandan çektiğim?

Buyurdu: “İş olup bitince şeytan: Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim ama sonra caydım. Esasen sizi

zorlayacak bir nüfuzum yoktu, sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde beni değil kendinizi kınayın.” İbrahim Suresi/22

“Allah şöyle dedi: Benim gerekli kıldığım dosdoğru yol budur. Kullarımın üzerinde senin (şeytanın) bir nüfuzun olamaz. Ancak sana uyan sapıklar bunun dışındadır.” Hicr Suresi/41-42

“De ki: Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından Sana sığınırım. Rabbim! Yanımda bulunmalarından da Sana sığınırım.” Mü’minun Suresi/97,98

**“Ya hafıyye’l altâf neccinâ mimmâ nehâf”
Ey gizlilerin gizlisi bizi tüm korktuğumuz şeylerden emin eyle.**

Dedim: Umudum kalmadı.

Buyurdu: **“Umutsuzlardan olma. Zaten sapıklardan başka kim Rabbinin rahmetinden umudunu keser.”** Hicr Suresi/55-56

Dedim: Süleyman Peygamber nasıl dua etti.

Buyurdu: **“Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimete şükürde hoşnut olacağın işi yapmakda beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kulların arasına koy.”** Neml Suresi/19

Ya müfettihal ebvab iftahlena hayrel bab
"Ey kapılar açan Allah'ım bizim için de hayırlı kapılar aç"

Dedim: Duymasam görmesem, kalbim hasta olsa halim ne olurdu?

Buyurdu: "Belki şükredersiniz diye (Allah) size kulak, göz, ve kalp vermiştir." Nahl Suresi/78

"Bu dünyada kalbi kör olan ahirette de kör ve daha şaşkındır." İsra Suresi/72

"Allah insanın içine iki kalp koymamıştır." Ahzâp Suresi/4

"Ve o zaman ikiyüzlüler (münafıklar) ile kalplerinde hastalık (iman zayıflığı) olanlar." Ahzâb Suresi/12

Allah göz, kalp ve kulak nimetini her kuluna vermiştir. Ancak her kulak duyar ama işitmez, her göz bakar ama görmez, her kalp çarpar ama Yaratan'dan bi-haber yaşar. Bu nedenle duyduğunda Allah için işiten, baktığında Allah için gören, kalbi çarptığında Allah için zikreden olabilmeyi niyaz etmeliyiz. Zaten canlı cansız her yaratılan istese de istemese de yaradılışı gereği Allah'ı zikretmektedir.

Dedim: Mucizelerin hikmeti nedir?

Buyurdu: "Oysa biz mucizeleri yalnız insanları korkutmak için göndeririz." İsra Suresi/59

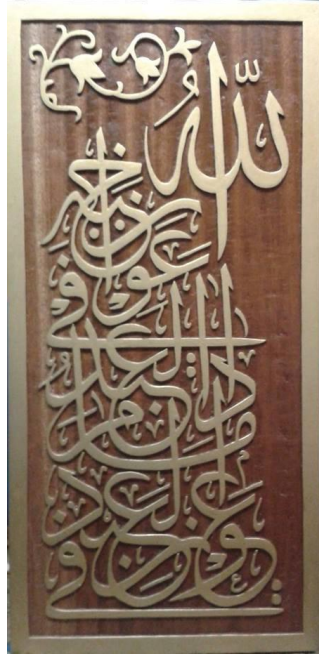
Mucize: Şaşırtıcı, insan aklının almakta zorlandığı olaylardır. Bunları Peygamberlerin ve Ashab-ı Kehf'in Kur'an'da anlatılan kıssalarında da görmekteyiz.

Dedim: Bir işi yapmakta kesin vaadde bulunuyorum.

Buyurdu: “Her hangi bir şey için Allah’ın dilemesi dışında “ben onu yapacağım” deme.” Kehf Suresi/23 İnşa-Allahû Teâlâ- Allah nasip ederse..

Dedim: İhtiyaç sahiplerine yardım edenlerin durumu nedir?

Buyurdu: “Doğrusu Allah iyilik yapanların ecrini zayi etmez. Allah yaptıklarınızın karşılığını en güzel şekilde kendilerine vermek üzere az veya çok sarfettikleri her şey, yürüdükleri her yol onlar için ecir yazılır.” Tevbe Suresi/120-121

**"Allahû Fî Avni'l Ab'di Mâdâmel' Abdu Fî Avni Ehihi"
"Kul kardeşine yardım ettiği sürece Allah da onun yardımcısıdır"**

Dedim: Müslümanlar arasında birlik yok, kargaşa hâkim.

Buyurdu: “İnkâr edenler birbirlerinin dostlarıdır. Eğer siz aranızda dost olmazsanız, yeryüzünde kargaşalık, fitne ve büyük bozgun çıkar.” Enfal Suresi/73

Dedim: Komşu ülkelerden gelen muhacirler yüzünden bizim imkânlarımız azaldı.

Buyurdu: “İnanıp hicret eden (imanından dolayı) Allah yolunda savaşanlar ve muhacirleri barındırıp onlara yardım edenler, işte onlar gerçekten inanmış olanlardır. Enfal Suresi/74
Eğer fakirlikten korkarsanız bilin ki Allah dilerse sizi bol nimetleriyle zenginleştirecektir.” Tevbe Suresi/28

"Men kâne fi hâceti ahîhi kânallâhu fi hâcetihi"
"Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir" (Hadis-i Şerif)

Dedim: Söz ve anlaşmalarına pek uymuyorum.

Buyurdu: “Allah sözleşmelerini bozmaktan sakınanları sever.”
Tevbe Suresi/7

Dedim: Dedim çok zor durumdayım, kimden yardım isteyeceğimi bilemiyorum.

Buyurdu: “Yardım ancak Allah katındandır.” Enfal Suresi/10

Dedim: Allah’ım çok darlık ve sıkıntı çekiyorum.

Buyurdu: “Biz hangi kasabaya bir Peygamber gönderdikse ora halkını yalvarıp yakarsınlar diye darlık ve sıkıntıya uğratmışızdır.”
Araf Suresi/94

“Allah, şükredesiniz diye sizi barındırmış, yardımıyla desteklemiş temiz şeylerle rızıklandırmıştır.” Enfal Suresi/26

Dedim: İnsanın eceli nasıldır?

Buyurdu: **“Her ümmet için belirli bir süre vardır, vakitleri dolunca ne bir saat gecikebilir ne de öne geçebilirler.”** A’raf Suresi/34

Dedim: İbadetlerin gayesi nedir?

Buyurdu: **“Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir.”** En’am Suresi/162

**Va'bud Rabbe-ke hattâ ye'tiye-ke el yakînu
Ve sana yakın (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et.
Hicr Suresi/99**

Dedim: Dostlarımla çoğu gayri müslim ve dinden diyanetten bi-haberlerden oluşmakta. Onların dostluğuna güvenebili miyim?

Buyurdu: **“Sizin dostunuz ancak Allah, O’nun Peygamberi ve namaz kılan, zekât veren ve rükû eden müminlerdir. Kim Allah’ı peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki Allah’dan yana olanlar üstün gelir.”** Maide Suresi/55

“Ey inananlar! Kendilerine sizden önce kitap verilenlerden, dininizi alaya, eğlenceye alanları ve inkârcıları dost olarak benimsemeyin. İnanıyorsanız Allah’dan sakının.” Maide Suresi/57

Dedim: Yediğime içtiğime dikkat etmiyorum.

Buyurdu: **“Allah’ın size verdiği rızıkdan temiz ve helal olanlarından yiyin.”** Maide/88

“Allah’ın ayetlerine inanıyorsanız üzerine Allah’ın adı anılmış olan şeyden yiyin.” En’am Suresi/118

Dedim: Allah’ım seni nasıl anarım?

Buyurdu: **“Beni anmak için namaz kıl.”** Tâ-hâ Suresi/14

Dedim: Haksızlığa uğramaktan korkuyorum.

Buyurdu: **“İnsanlar, diri ve her an yarattıklarını gözetip duran Allah’a boyun eğmiştir. İnanmış olarak yararlı iş işleyen kimse haksızlıktan ve hakkının yeneceğinden korkmaz.”** Tâ-hâ Suresi/111-112

Mutlak teslimiyet var. Tevekkeltü alallah. Hasbünallahi velive’n vekil.

Dedim: Çok unutuyorum, öğrenmekte zorlanıyorum.

Buyurdu: **“Unutmamak için tekrarda acele edip durma, “Rabbim ilmim artır” de.”** Tâ-hâ Suresi/114

Rabbi zid-nî ilmen/Taha Suresi-114

Dedim: Namazda çok samimi değilim, gevşek davranıyorum.

Buyurdu: **“Ehline namaz kılmalarını emret (Hz. Peygamber) kendin de onda devamlı ol.”** Tâ-hâ Suresi/132

Akşamlarken ve sabahlarken, öğle ve ikindi vaktinde Allah’ı an, göklerde ve yerde hamd O’na mahsustur. O’nu tesbih edin, namaz kılın.” Rum Suresi/17-18

Dedim: Sahip olduğum şeylerin şükürünü en güzel nasıl dile getirebilirim?

Buyurdu: “Maasallah la kuvvete illabillah. İşte burada kudret ve hâkimiyet varlığı gerçek olan Allah’ındır. Allah her şeyin üstünde bir kudrete sahip olandır.” Kehf Suresi/44, 45

Dedim: Kurtuluş için doğru yol hangisidir?

Buyurdu: “Allah doğru yolda olanların doğruluğunu artırır. Bâki kalacak yararlı işler, Rabbinin katında sevab olarak daha iyidir, sonuç olarak da daha iyidir.” Meryem Suresi/76

Dedim: Zalimin zulmünden halâs olunca ne yapmalı?

Buyurdu: “Bizi zalim milletten kurtaran Allah’a hamdolsun de.” Mü’minun Suresi/28

Dedim: Haksızlık eden ve inançsız milletin durumu nedir?

Buyurdu: “Haksızlık eden millet rahmetten irak olsun, inanmayan millet rahmetten irak olsun.” Mü’min Suresi/41-44

Dedim: Seni yücelteceğim dualardan biri nedir?

Buyurdu: “Rabbimiz! İnamdık, artık bizi başışla, bize acı Sen acıyanların en iyisisin.” Mü’minun Suresi/109

“De ki: Rabbim! Başışla, merhamet et, Sen merhat edenlerin en hayırlısın.” Mü’minun Suresi/118

Dedim: Toplumun ahlakını bozmaya çalışanlar var.

Buyurdu: “Mü’minler arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu edenlere, işte onlara dünya ve ahirette can yakıcı azâb vardır.” Nur Suresi/19

Dedim: Seni tesbih edenler nelerdir, kimlerdir?

Buyurdu: “Göklerde ve yerde olan kimselerin, sıra sıra uçan kuşların Allah’ı tesbih ettiğini görmez misin? Her biri kendi niyaz ve tesbihini bilir.” Nur Suresi/41

“Göklerde ve yerde olanların, güneş ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğunun Allah’a secde ettiklerini görmüyor musun?” Hacc Suresi/18

Dedim: Merhamet kimleredir?

Buyurdu: “*Namaz kılın, zekât verin, peygambere itaat edin ki size merhamet edilsin.*” Nur Suresi/56

Dedim: Cehennem nasıl bir yerdir?

Buyurdu: “*Onlar, (mü’minler), Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır; doğrusu onun azâbı sürekli ve acıdır. Orası şüphesiz kötü bir yer, kötü bir duraktır, derler.*” Furkan Suresi/65,66

“*Bu surede Rabbimiz, hem soruyu sordurmakta hem de cevabını yine kendilerine verdirmektedir. Cevap verdirirken de cehennem hakkında bilgi vermektedir. Oradaki azabın sürekli olduğunu, yani cehennemliklerin kalıcı olduğunu vurgulamaktadır. Allah, oradan bizleri korusun. Aynı şekilde Cennet de Cennet ehli için kalıcıdır.*”

Furkan Suresi/76

Dedim: Mü’minler nasıl dua ederler?

Buyurdu: “*Onlar. “Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzün aydınlığı olacak insanlar ihsan et ve bizi Allah’dan sakınanlara önder yap” derler.*” Furkan Suresi/74

Dedim: Kul nasıl değer kazanır?

Buyurdu: “*(Ey Muhammed) De ki: İbadetiniz olmasa Rabbim size ne diye değer versin?*” Furkan Suresi/77

“*Onlar gecelerini rableri için kıyama durarak ve secdeye kapanarak geçirirler.*” Furkan Suresi/64

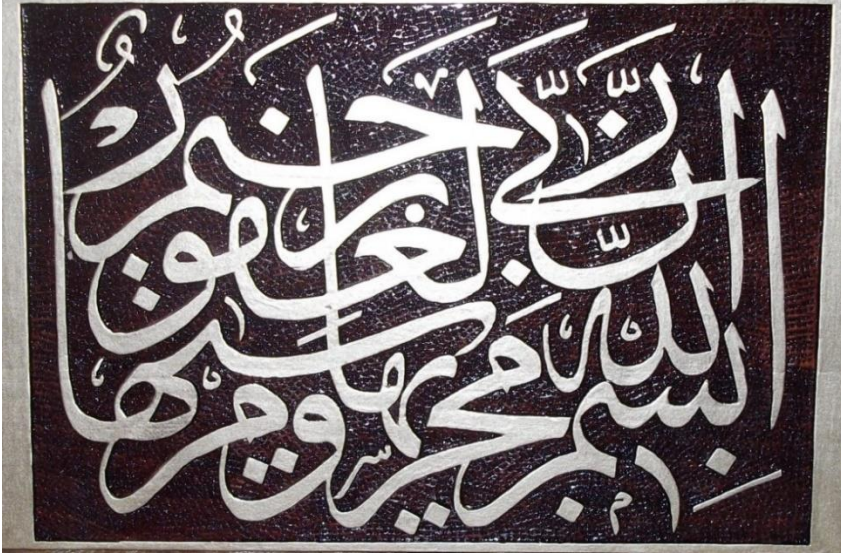
Dedim: Mü’min kulun özelliği nedir?

Buyurdu: “*Rahmân’ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, “selâm!” der (geçer)ler.*” Furkan Suresi/63

Dedim: Sıkıntıya düştüm.

Buyurdu: “*Rabbim! Doğrusu bana indireceğin hayra muhtacım.*”

Kasas Suresi/24

Bismillâhi mecrâhâ ve mursâhâ, inne rabbî le gafûrun rahîm (rahîmun) Hud Suresi 41. Ayet-i Kerime

(Hz. Nuh) Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim Çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Dedim: Yeryüzünde bozgunculuk çıkaran ve kargaşadan beslenenler var.

Buyurdu: “Yeryüzünde bozgunculuk isteme; doğrusu Allah bozguncuları sevmez.” Kasas Suresi/77

Dedim: Gece geziyor, eğleniyor, gündüzde uyuyorum.

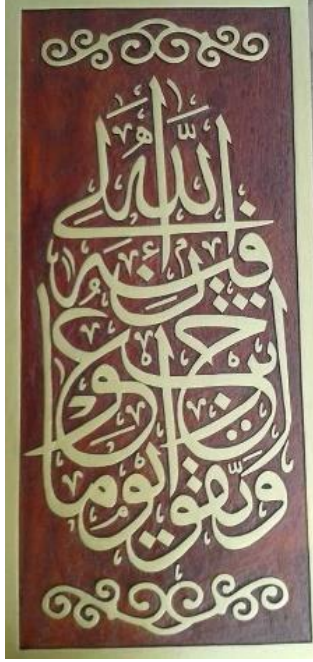
Buyurdu: “Görmez misin, Allah dinlenmeniz için geceyi ve lütfedim verdiği rızkı aramanız için gündüzü meydana getirmiştir.” Kasas Suresi/72,73

Dedim: Cemaatler kendine tabi olmayanın kayıpta olduğunu söylüyor.

Buyurdu: “Allah'a yönelerek O'na karşı gelmekten sakınınız, namaz kılınız, dinlerinde ayrılığa düşüp de fırka fırka olan, her fırkasınında kendinde bulunanla sevindiği müşriklerden olmayınız.” Rûm Suresi/31,32

Dedim: Dünya azabının hikmeti nedir?

Buyurdu: “Belki (kötü) yollarından dönerler diye and olsun onlara büyük azabdan önce dünya azabından tattırırız.” Secde Suresi/21

Vettegû yevmen turceûne fi-hi ilallâhi Bakara Suresi / 281

Allah’a döneceğiniz ve sonra haksızlığa uğramadan herkesin kazancının kendisine eksiksiz verileceği günden korkunuz.

Dedim: Hz. Muhammed’i nasıl bilmeliyiz?

Buyurdu: “*Süphesiz Allah ve Melekleri Peygamber Muhammedi överler, ey inananlar! Siz de onu övün, Ona selat ve selam getirin.*”
Ahzâp Suresi/56

Dedim: Peyygamberimize salavat getirmenin önemi nedir?

Buyurdu: “*Süphesiz Allah ve Melekleri Peygamber Muhammedi överler, ey inananlar! Siz de onu övün, Ona selat ve selam getirin.*”
Ahzâp Suresi/56

Vema ersalnake illa rahmeten lil âlemin, Enbiya Suresi 107

“Biz seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik”

Levlâke levlâke lema halaktü'l eflâk

“Sen olmasaydın Ben âlemi yaratmazdım.” Hadis-i Şerif

Allah Celle Celâlühü ve Muhammed Aleyhisselam

Dedim: Onlarda var bende yok.

Buyurdu: “Şüphesiz Rabbim (Allah) rızkı dilediğine genişletir ve bir ölçüye göre verir, fakat insanların çoğu bilmezler.” Sebe Suresi/36

“Doğrusu Rabbim (Allah) kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir, sarf ettiğimiz her hangi bir şeyin yerine o daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır.” Sebe Suresi/39

“Bilmediler mi ki, Allah rızkı dilediğine bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için elbette ibretler vardır.”

Zümer Suresi/52

Dedim: Nur üzere olmak nedir?

Buyurdu: **Allah kimin gönlünü İslam’a açmışsa o, Rabbi katından bir nur üzere olmaz mı?** Zümer Suresi/22

Rütbetü'l ilm-i ale'l rütab/Rütbelerin en yücesi ilim rütbesidir

Dedim: Sözlerin en güzeli nerededir, nedir?

Buyurdu: **“Allah, âyetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden Kitâb’ı (Kur’an) sözlerin en güzeli olarak indirmiştir.”** Zümer Suresi/23

“Rabbinizden size indirilen en güzel söze, Kur’an’a uyun.”
Zümer/55

Dedim: Uyku nasıl bir şeydir?

Buyurdu: **“Allah öleceklerin ölümleri anında, ölmeyeceklerin de uykuları esnasında ruhlarını alır, ölmelerine hükmettiği kimselerinkini tutar, diğerlerini bir süreye kadar salıverir. Doğrusu bunda düşünen kimseler için dersler vardır.”** Zümer Suresi/42

Hadis-i Şerif: **“Ey uyuduktan sonra uyandıran, öldükten sonra diriltecek olan Rabbim, Sana şükürler olsun.”**

Dedim: Mü'minlere dua eden var mıdır?

Buyurdu: **“Arşı yüklenen ve çevresinde bulunanlar, Rablerini överek tesbih ederler, O’na inanırlar. Mü'minler için: Rabbimiz! İlmin ve rahmetin her şeyi içine almıştır. Tevbe edip, Senin yoluna uyanları**

bağışla, onları cehennemden azabından korusun diye bağışlanma dilerler.” Mü’min Suresi/7

Ve ce'alnâ minel mâ-i külle şey'in hayy (hayyin).
Ve her canlı şeyi sudan yarattık. Enbiyâ Suresi 30. Ayet-i Kerime

Dedim: Kötülük yapana nasıl davranayım?

Buyurdu: “İyilik ve fenalık bir değildir. Ey inanan kişi: Sen fenalığı en güzel şekilde sav; o zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kişinin yakın dost gibi olduğunu görürsün.” Fussilet Suresi/34
“Kötülüğe kötülük her kesin işi, kötülüğe iyilik er kişinin işi.”

Dedim: Güzel bir dua etsem.

Buyurdu: “Sonunda erginlik çağına erince ve kırk yaşına varınca: Rabbim! Bana ve anne babama verdiğin nimete şükretmemi ve benim hoşnud olacağın yararlı bir işi yapmamı sağla, bana verdiğin gibi soyuma da salâh ver; doğrusus ben Sana yöneldim, ben kendini sana verenlerdenim, demesi gerekir.” Ahkâf Suresi/15

Dedim: Hep kendim için dua ediyorum.

Buyurdu: “Kendinin, inanmış, erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile.” Muhammed Suresi/19

“Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla, kalbimizde müminlere karşı kin bırakma, Rabbimiz! Şüphesiz Sen sevgatlisin, merhametlisin.” Haşr Suresi/10

“Rabbimiz! Sana güvendik, Sana yöneldik, dönüş Sanadır. Rabbimiz! Bizi inkâr edenlerle deneme, bizi bağışla doğrusu Sen, güçlü olan, Hâkim olansın.” Mümtahine Suresi/4,5

Dedim: Dünya işlerinden ibadete zaman bulamıyorum.

Buyurdu: “Allah’ı unutup da, Allah’ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayan, onlar yoldan çıkmış kimselerdir.” Haşr Suresi/19

Siz, Allah’ı unutursanız Allah’da sizi unutturur. Allah’ın rahmetinden mahrum kalırsınız. Maazallah.

Dedim: Savaşta düşman karşısında gevşeklik gösterenlerin durumu nedir?

Buyurdu: “Ey inananlar: Sizler daha üstün olduğunuz halde düşman karşısında gevşemeyin ki barış istemek zorunda kalmayasınız; Allah sizinle beraberdir, sizin işlerinizi eksiltmeyecektir.” Muhammed Suresi/35

Dedim: İnanmak ve İslam (Müslüman) olmak nedir?

Buyurdu: “Ey Muhammed! Bedeviler: İnanlık dediler. De ki: İnanmadınız ama İslâm olduk deyin, inanç henüz gönüllerinize yerleşmedi.” Hucûrât Suresi/14

Dedim: Cennetliklerin özellikleri nedir?

Buyurdu: “Onlar, Allah’a karşı gelmekten sakınanlar iyi davrananlardı. Onlar geceleri az uyuyanlardı. Seher vakitlerinde bağışlanma dilerlerdi, onların mallarında muhtaç ve yoksullar için bir hak vardı, onu verirlerdi.” Zariyat Suresi/15-19

**El cennetü dâr-ül eshiya
(Cennet cömertlerin yurdudur)**

Dedim: İnkârcıların vasfı nedir?

Buyurdu: “Nuh dedi ki: Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkârcı bırakma. Doğrusu Sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar; sadece ahlaksız ve çok inkârcıdan başkasını doğurup yetiştirmezler.” Nuh Suresi/26,27

Euzü bi kelimatillahi't tammâti min şerri mâ haleka
Bütün yaratıkların şerrinden Allah'ın kusursuz kelimalarına (âyetlerine
yani Kur'an'a) sığınırım. (Zira âyetlerde gizli açık her ilim, her ihsan,
her tedbir vardır.) Hadis-i Şerif

Dedim: Mescidlerde ibadetin adabı nedir?

Buyurdu: “Mescidler şüphesiz Allah'ındır, öyleyse oralarda Allah'a yakarırken başkasını katmayın.” Cinn Suresi/18

“(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız.” Fatıha Suresi/5

“Ey Muhammed! De ki: Ben sadece Rabbime yalvarırım ve O'na kimseyi ortak koşmam.” Cinn Suresi/20

Dedim: Çalışmak beni yıldırıyor.

Buyurdu: “Elbette güçlkle beraber bir kolaylık vardır. Öyleyse bir iş bitince diğerine başla.” İnşirah Suresi/6,7

Dedim: Kötülük yapanların hali ne olacak?

Buyurdu: “Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu (karşılığını) görür.” Zilzal Suresi/7,8

“Tartuları ağır gelen kimse hoş bir hayat içinde olacaktır. Tartuları hafif gelenler ise, onların yeri bir çukurdur. O çukurun ne olduğunu sen bilir misin? O kızgın bir ateştir.” Karia Suresi/ 6-11

“Rabbiyessir vela tuessir rabbi Rabbi temmim bi'l-hayr”

Allahım kolaylaştır zorlaştırma, hayırla da işimizi tamamla.

Hamd gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. En'am Suresi/1

Subhanallahi ve bihamdihi, Subhanallahi'l azim.

Dedim: Kurtuluş için doğru yol hangisidir?

Buyurdu: “Allah doğru yolda olanların doğruluğunu artırır. Bâki kalacak yararlı işler, Rabbinin katında sevab olarak daha iyidir, sonuç olarak da daha iyidir.” Meryem Suresi/76

Dedim: Zalimin zulmünden halâs olunca ne yapmalı?

Buyurdu: “Bizi zalim milletten kurtaran Allah'a hamdolsun de.” Mü'minun Suresi/28

La ilahe illallah Muhammeden Resulullah

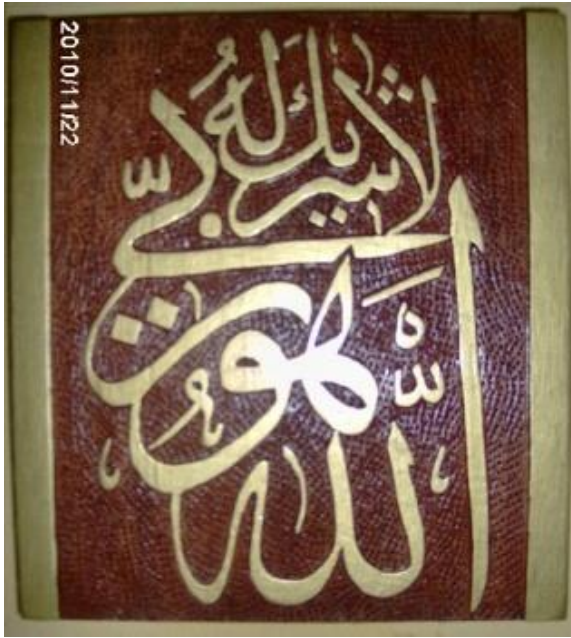
Sultan II. Mahmut Hattı / Kelime-i Tevhit

Hû – Allahû Ekber – Hû (müsenna)

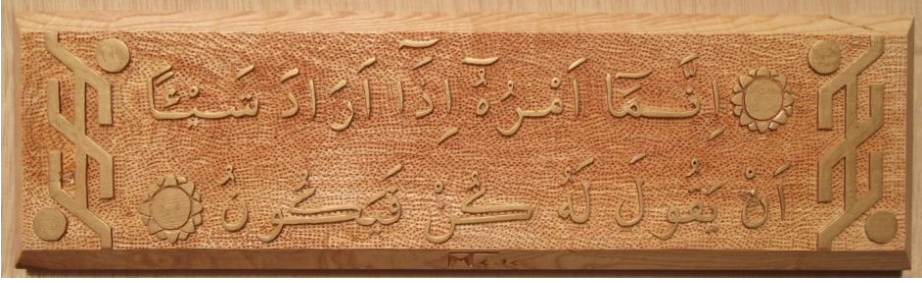

İki Hilal arasında Besmele-i Şerif

Allhû Hûve Rabbi la şerike lehu

(Allah benim Rabbimdir, O'nun ortağı (şeriki) yoktur)

**İnnema emruhu izâ irade şey'en en yegu'lelehu kün fe yekûn.
(Allah) bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece o şeye ol
demektir**

Tuğra Şeklinde Besmele-i Şerif

KAYNAKÇA

- <http://www.mehmetogluhsantekoglu.com/post.aspx?postId=322>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/16/alucra-demirozu-koyunden-bir-yasam-oykusu-ve-gecmisten-gunumuze-kurulan-bir-zaman-koprusu-muftu-dursun-efendi-nami-diger-danamolla/>
<http://www.alucra.com/murat-tosun/3096-sebinkarahisar-ve-alucradan-ne-ordular-gecti.html>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/selcuklularin-kogonya-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi-2/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/danishmentliler-tacetin-ogullari-ve-haci-emirli-beyligi-doneminde-sebinkarahisar/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/25/menguceklerin-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/16/mogol-ordularinin-anadolu-sebinkarahisar-ve-yakin-cevresi-uzerindeki-etkileri/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/24/eretna-devletinin-genel-durumu-sarki-karahisar-ve-alucraya-etkileri/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/19/mutahharten-emirli-doneminde-sebinkarahisar-ve-alucra/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/01/24/kadi-burhanettin-devletinin-genel-durumu/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/22/karakoyunlular-donemi-ve-sebinkarahisar/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/24/akkoyunlular-donemi-ve-sebinkarahisar/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/04/03/osmanli-doneminde-sebinkarahisar-ve-alucra/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/03/17/alucra-tarihi-ve-dulkadirli-alucra-iliskisi/>
<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/03/14/halife-el-kaim-bi-emrillah-ve-alucranin-eskune-koyu/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/17/sebinkarahisar-tarihi/>

<http://www.alucra.com/murat-tosun/3033-eretna-devletinin-genel-durumu-alucraya-ve-sarkikarahisara-etkileri-.html>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/selcuklularin-kogonya-sebinkarahisar-ve-cevresinin-turklesmesine-olan-katkisi-2/>

Prof. Osman TURAN, Selçuklular Zamanında Türkiye, Siyasi Tarih, 1071-1318, Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye

Tarihi Muhtasari'd-düvel, Ebü-l-Fereç İbnü'l-İbri

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, 8.cilt, s-343

Vakıflar Dergisi 1942 Ankara, Prof. Ömer Lütfi BARKAN, Osmanlı İmparatorluğu'nda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak vakıflar ve temlikler, İstila devirlerinin kolonizatör Türk dervişleri ve zaviyeler,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/09/29/karahisar-i-sarki-sancagi-susehri-kazasinda-behlul-dana-kudduse-sirrih-hazretlerinin-izini-surmek/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/04/23/alucranin-cagirgan-velileri-cagirgan-baba-ve-seyyid-mahmut-cagirgan>

Ahmet REFİK, Onaltıncı Asırda Rafizilik ve Bektaşilik, s-31, Belge 40

Mehmet Fatsa, Karadeniz Çepnilerinin Dini Mensubiyeti Bağlamında Güvenç Abdal Meselesi ve Kürtün Taşlıca'da Bir Tekke, Makale

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/24/sark-i-karahisarli-sadrazam-seyyid-hasan-pasa>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/23/cagirgan-babanin-vakif-senedindeki-sir/>

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi (Anadolu Türk Devletleri), İlmi Müşavir ve Redaktör Prof. Dr. Hakkı Dursun YILDIZ, Zaman Çağ Yayınları, Cilt 8

Prof. Dr. Osman TURAN, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi, Boğaziçi Yayınları 9. Baskı, İstanbul 1996

Faruk SÜMER, Franz BABİNGER, Anadolu'da İslamiyet, İhsan Yayınları, İstanbul 1996

Faruk SÜMER, Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, TTK Yayınları XIX Dizi, Ankara 1990

Hasan Tahsin OKUTAN, Coğrafya (Şebinkarahisar), 1949

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/29/kadiri-tarikati-seyyid-seyyid-recep-efendi/>,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/24/karahisa-i-sarki-sakini-kadiri-tarikatindan-saka-mehmed-baba/>,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/12/14/tarihte-avutmus-mahalelesinde-yasanmis-huzun/>

Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında, Kadiri tarikatının Muhammediye Kolu, Anadolu'da Kadirilik, Seyyid Muhammed Efendi

Rüya KILIÇ, Osmanlı'da Seyyidler ve Şerifler, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005

Prof. Dr. Yaşar YÜCEL, Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II, TTK Yayınları, Ankara 1991

Prof. Dr. Fatma ACUN, Karahisar-i Şarki ve Koyluhisar Kazaları Örneğinde Osmanlı Taşra İdaresi (1485-1569), TTK Yayınları, Ankara 2006

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/05/alucraya-dair-bilgiler/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/02/27/kuyucu-murad-pasa-alucradan-gecti/>

Mehmet FATSA, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Vakıf Yoluyla İskân Metoduna Bir Örnek: Alucra'da Çağrgan Zaviyeleri

Mehmet ÖZ, Fatma ACUN, Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII, Karahisar-i Şarki Sancağı Avârız Defteri 1642-43 Tarihli, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2008,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/06/30/orta-karadeniz-tarihinin-kaynaklarina-gore-alucara>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/02/16/dulkadirogullari-ile-alucra-arasinda-bir-iliski-olabilir-mi/>,

ÇAĞIRGAN BABA

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/03/17/alucra-tarihi-ve-dulkadirli-alucra-iliskisi/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/03/10/vakifa-vakif-olmak/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/10/31/alucra-feygas-zaviyesi-vakfi/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/11/01/alucrada-bir-malikane-vakfi-mevlana-seyh-molla-hamid-vakfi/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/26/1852-tarihinde-sarki-karahisar-ve-alucranin-vakiflari/>,

<http://www.mehmetogluhsantekoglu.com>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/27/alucranin-kayip-vakiflari/>

Arşiv Fon Kodu: Hrt. Gömlek No: 1104, Tarihi: 1914: Konusu: Erkân-ı Harbiye-i Umumiyye Matbuası'nda tab' edilmiş haritanın ilgili bölümü. Sene-i maliye 1914

Arşiv Fon Kodu: HRT.h.. Gömlek No: 389, Tarihi 6 Ra 1335 (31 Aralık 1916), Konusu: Osmanlı Devleti Haritası. Yayınlayan Alman Genel Kurmay Başkanlığı Kardiografi Dairesi (Haritanın ilgili kısım alınmıştır)

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/30/osmanli-menzil-yollari-ve-karahisar-alucra-guzergahi/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/06/13/1915de-alucra-uzerinden-sevk-edilen-piyadeler/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/10/19/cagirgan-baba-ve-fevzi-cakmak-zihar-koyu-2/>

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, FTG.f..1016, Bir dua esnasında ahali

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/02/08/i-dunya-savasinda-kafkas-cephesi-alucranin-durumu/>,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/05/kurtulus-savasinda-kafkas-cephesi-nedeniyle-alucralinin-cektigi-sikintilar/>,

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/07/16/1900-yilinda-zihar-koyunun-vergi-ve-askeriyece-alucraya-baglanmasi/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2012/03/09/seyhi-seyrani-corum-haci-mustafa-rumi-faruk-i-sirani-nami-diger-kara-seyh/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/30/alucrali-koca-ibrahim-hoca-hazretleri/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/04/24/alucranin-emektar-sahsiyetleri-ibrahim-haci-unal/>

http://www.alucra.com/index.php?option=com_content&view=article&id=3559:1461-trabzonun-fethinin-manevi-fetih-kumandani-seyyid-cagirgan-baba-hazretleri&catid=54:erdem-ek&Itemid=308

http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_14/09_inan.pdf, Trabzon'un Osmanlılar Tarafından Fethi , s-78,

<http://www.gazihaber.com/haber/4424/kibris-baris-harekatinda-evliyalarin-destegi.html>,

<http://www.ilgazetesi.com.tr/2012/04/17/kibris-baris-harekatinda-savasan-evliya-ve-sehidin-hikayesi/0126158/>

http://www.alucra.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2491:cagirgan-baba-&catid=54:erdem-ek&Itemid=308

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/08/21/alucra-karaagac-karatodor-koyunun-eski-yerlesim-yeri-ve-evliya-i-kiramdan-olduguna-inanilan-merhum-ridvan-dede/>

Osmanlılarda Sâdât Nezareti'nin Kuruluşu, Prof. Dr. Murat SARICIK « Keşkül Dergisi », Osmanlı'da Seyyidler ve Şerifler Tarih ve Medeniyet

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/11/07/cecenzade-haci-hasan-pasanin-hayati/>

Mehmet FATSA; Karadeniz'de İlk Dönem Türk Zaviyelerine bir Örnek, Gökçeali Yatırı ve Şeyh İdris Zâviyesi

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, FTG.f.1040, Dua eden bir aile

<http://www.mehmetogluhsantekoglu.com/post.aspx?postId=182>

<http://ismailhakkialtuntas.com/2014/10/29/kendimi-anlatayim-dedim-hayydan-geldim-huya-gidiyorum-ahmet-lutfi-kazanci/>

ÇAĞIRGAN BABA

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2013/11/05/kuran-i-kerim-isiginda-dualar/>

Diyaret İşleri Başkanlığı Yayınlarına ait 1984 Ankara baskısı Kur'an-ı Kerim'in Türkçe mealinden faydalanılmıştır.

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/01/dedim-buyurdu-1/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/01/dedim-buyurdu-2/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/01/dedim-buyurdu-3/>

<http://muratdursuntosun.wordpress.com/2014/01/01/dedim-buyurdu-4/>

ÇAĞIRGAN BABA

DİZİN

A

Abaka Han 26, 27, 34

Abdal 5, 24, 34, 68, 75, 83

Abdülkadir Geylani 71

Ahlos 87

Ahmed Teküdar 27, 32

Ahmed Yesevi 5

Akkoyunlular 14, 15

Alaaddin Eretna 13, 15

Alaaddin Keykubat 15, 24

Alperen 5, 68

Amasya 70, 100

Argun Han 27, 28

Ayıbeli 80

B

Baba Resul 24, 25

Babailik 70

Baybars 26

Bektaşilik 70

ÇAĞIRGAN BABA

Belh 31

Birinci Dünya Savaşı 63

Boyluca 10, 79, 82

Buhara 31, 69

Bursa Ulu Cami 43

C

Cehri Zikir 72

Celâleddin Rûmî 69

Celali 81

Celayirli Büyük Şeyh Hasan 17

Ç

Çakmanus 53, 54, 80, 82, 84, 120

Çatağ 88

Çermagon Noyan 24

Çomaklı Baba 45

Çorum 104

D

Danişmendli 68

Dâr'ül Hayr 87

Dedeoğlu Müftü Halil Efendi 126

ÇAĞIRGAN BABA

Dellü 87

Derbent 70, 126

Doğu Karahisar 17

E

Ebu Said Bahadır Han 16, 17, 29, 30, 32, 39

Ekşioğlu Mehmet 115

Emir Çoban 17, 29, 30

Emir Timur 15

Emüniddin İsfehâni 33

Eretna 13, 14, 15, 16, 30, 38, 125

Ertuğrul Gazi 34

F

Fahreddin Kazvini 28

Fatih Sultan Mehmed 102, 103

Mareşal Fevzi Çakmak 63, 97

Fevzi Çakmak Köyü 10, 11, 15, 63, 97, 104, 113

Feygas 70, 77, 82, 87, 88

Fındıklıbel 80, 81

G

Gazan Han 16, 28, 29, 32, 76

ÇAĞIRGAN BABA

Gelvaris 81, 96, 97, 99, 100, 104, 118

Geyhadu 28

Gıyaseddin Keyhüsrev 33

H

Hacı Bektaşî Veli

Hacı Hasan Efendi 96, 100, 101, 102

Halvetilik 70, 102

Hasan Tahsin Okutan 70, 80

Havarna 77, 87

Hazinedarzade 42

Horasan 4, 28, 31, 34, 68

Horasan Valisi 28

Hülagu 26

Hüseyin el-Horasani 31

İ

İskefser 42

K

Kadı Burhaneddin 14, 15, 36

Kadirilik 70, 71, 102

Kaledere 80

ÇAĞIRGAN BABA

Kanuni Sultan Süleyman 40

Kara Mustafa Mahallesi 88

Karakoyunlular 11, 15

Karamollaoğlu Vakfı 87

Kazıkbeli 80

Kazvinli Şemsüddin Ömer 24

Kıran Merek 88, 117

Koman 77, 87

Kongurtay Noyan 26

Kösedağ Savaşı 16

Kurt Baba 113

Kuyucu Murad Paşa 81

Küçük Şeyh Hasan 30

M

Mahan 67

Mahmut II. 93, 94

Manuzara 80

Mazbut Vakıf 23

Medine-i 57, 60, 63, 124

Mehdi 29

ÇAĞIRGAN BABA

Melik Nâsır Muhammed 30

Mengücek 14, 15, 68, 78, 125

Merv 67

Mevlâna Celâleddin 4, 33

Mevlâna Sultan Said 24

Mevlevîye 69

Moğol Hanı 13

Moğollar 12-15, 24, 25, 26, 28-33, 126

Molla Osman Efendi 115, 116

Mucirüddün Emirşah 28

Muhammed Cüveyni 27

Muhammed Hüdabende 16

Muineddin Pervane 26, 33

Muineddin Süleyman 32, 33, 39

Musa Han 15

Mutahharten Emirliği 15

Mühezzibeddin Ali Kâşi 32

N

Nakşibendilik 70

Nisan Tası 39

ÇAĞIRGAN BABA

O

Orhan Gazi 124, 125

Osman Gazi 34, 38, 74, 125

Osmanlı 14, 15, 23, 34, 35, 37, 38, 40-43

Osmanlı-Rus Savaşı 93, 96

Otlukbeli 80, 81

R

Rafizilik 70

Roma Yolu 13

Rufailik 70

Rukneddin Kılıç Arslan 33

S

Sâdât 76, 77, 82

Sadrazam Hasan Paşa 42

Sadüddevele 28

Safiye Hatun 52, 54

Sahip Ata 27, 28, 32, 33, 39

Selçuklu 12, 14, 15, 16, 25-34, 67-70, 75, 78, 125

Selim II. 40, 75, 79

Seydi Mahmud Çağırğan 78, 86

ÇAĞIRGAN BABA

Seyyid Ahmed Çağırğan 86

Seyyid Hasan Çağırğan 78

Seyyid Mahmud Çağırğan 10, 102

Seyyid Mehmed 58, 60

Seyyid Muhammed Çağırğan 78

Seyyid Mustafa 48, 65, 66, 67, 84, 84

Seyyid Nasuhi Çağırğan 78

Seyyid Osman 59, 65, 66, 67

Seyyid Ömer 54, 57, 65, 66, 67

Seyyid Süleyman 43, 48, 50, 65, 66, 67

Seyyid Yusuf 46, 46, 51

Sinaneddin Ariz 29

Suiçti Mahallesi 88, 96, 100, 118

Sultan Çelebi Mehmet 15

Sultan Kılıç Arslan 33

Ş

Şemseddin Ahmed Lakusi 28

Şer'iyye Sicili 41, 78

Şeyh Ali Han vakfı 87

Şeyh Behlül bin Hüseyin el-Horasani 31

ÇAĞIRGAN BABA

Şeyh Edebalı 34, 38

Şeyh Molla Hamid Vakfı 87

Şeyh Yakup Gulami Vakfı 87

Şeyh-i Şeyrani Hazretleri 100, 104

Şiran 89, 91, 93, 104, 117

T

Tabur İmamı Ekşizade Hacı Osman Efendi 126

Tekke Beldesi 78

Tekke ve Zaviye 69, 77, 126

Tercan 80

Theodore Gabras 15

Timurtaş 29, 30

Tokat 26, 28, 32, 33, 34, 43, 76, 94, 100

Trabzon 89, 91, 93, 104, 117

Tursun Bey 103

Türkmen 24, 27, 33, 34, 35, 36, 67, 68, 70, 74, 81

Ü

Üstadü'd-Dâr 33

V

Vezir Fahreddin Ali 26

ÇAĞIRGAN BABA

Vezir Sahip Ata 27, 28, 32

Y

Yavuz Sultan Selim 75, 79

Yeşilyurt 82

Yoğurdu Kara 88, 118

Z

Zeydilik 70

Zihari tekkesi 13, 86, 89, 94, 96, 99

Ziharşeyh 39, 79

Zun Köyü 80, 82, 87

Zülfikâröğlü Mahallesi 88, 95, 120

ALUCRA ZİHARİ TEKKESİ ES-SEYYİD MEVLANA ŞEYH ÇAĞIRGAN İSMAIL HAKKI VELİ HZ.

"Dünya Mâli İçin Allah Demem"

Es-Seyyid Mevlana Şeyh Çağırğan İsmail Hakki Veli Hz.
(Çağırğan Baba Hz.)

Handwritten text in Arabic script, likely a letter or a record of a meeting, with a date of 1411 H.

Hüvel Baki
YA BAKI ENTEL BAKI
Kasbi arin, gerc'i wabio, Süleymanşahî, Karamdin
zayıfın (akıyye) ma baki mübar, Zıyayyih Kıyızdan
ümeke) İmam ve meşayihî İbrahimîdan ve İbrahimî, İsmailîden
meşayihî, vâkı' ümmî Ömer, Allahın razıme ve mağfiratı meşayih
ES-SEYYİD MEVLANA ŞEYH ÇAĞIRGAN İSMAIL
HAKKI VELİ HZ. ÇAĞIRGAN BABA Hz.
Ruhü şerifi için Ef Fatiha,
Mâ'âzi Bî İzzetü Kâzım (zeynüden Hz. İbrahimîden) (S.A.V) Formu'dur.
13-14. Fırkadanıyız. İzzetü şerifi, 1461 tarihinde vefat etmiştir.

Handwritten text in Arabic script, likely a letter or a record of a meeting, with a date of 1411 H.

Handwritten text in Arabic script, likely a letter or a record of a meeting, with a date of 1411 H.

Handwritten text in Arabic script, likely a letter or a record of a meeting, with a date of 1411 H.

ES-SEYYİD MEVLANA ÇAĞIRGAN İSMAIL HAKKI VELİ İLİM KÜLTÜR VE HİZMET DERNEĞİ

ÇAĞIRGAN BABA

